Kuloonaay

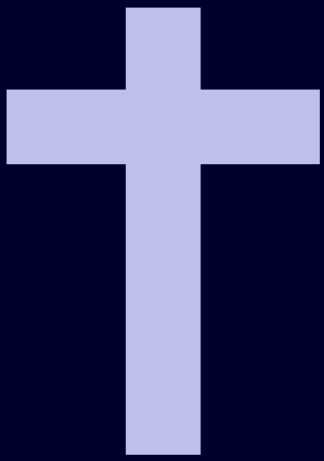

Karon: Kuloonaay (Portions)

Kuloonaay

Karon: Kuloonaay (Portions)

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Karon)

Contributor: SIL International (in Africa)

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
404e2c05-c6eb-5f56-8cae-50a5b595ef9a

Contents

LUK 1

Ekooŋan ya éesuume ya eyya
Luk
naakiice ya
Waah wa weeyem wa ti pakiical empe

Ekooŋan ya éesuume ya eyya Luk naakiice ya éyisanaayisan nii Yéesu ayem Afakana ya éeyinananee ya ati Israyel niŋ lompo Afakana ya ati pakan paka púlooŋ. Luk asok akalaŋaakalaŋ meemak ápimeyi pánipani ya ti Yéesu. Ekina nuutaakaa fiye ti pakiical. Pakiical empe Luk náayaañe akiic Teyofil, ásupiyenu ya eyem "Páhin pa piti pupoñapoñ pa".

Ekooŋan ya éesuume ya eyye eluwut eekiice yo ya, pale pasincanal pa píyisanaayisan nii Luk ákuuñana ya akiice yo. Luk aloomaaloom páhin niŋ apoñapoñ a Pool. Luk Asuwif tom, naakiic yo lompo keeneetaat ka Pusuwif.

Kikee kilim keetaake nafaa

Ateeteyo - Akina ayem Yéesu niŋ ekina tom Pútuun pa. Akina ayem ati waah wa púlooŋ uti púlunta pa.

Cáwii ca citi Pútuun pa - Lan óo lan la pakan paka nkacoone Pútuun pa pipiyeno amansa ya ateyii, cáwii ca citi Pútuun pa unca toko.

Eenucee ya - Ekina eyem caacaw ca citi Afakana ya niŋ Amansa ya aŋa Pusuwif pa nkayeniye ya hítuulu ékey ya eteyoo. Nasokee lompo "Krista".

Fa heeyem ha páhantuwa nihikiicee fa:

1:1-4 Heewune ha Luk naakiic.
1:5–2:52 Hipukuyee ha niŋ hiñiiyate ha hiti Saŋ-Patis niŋ Yéesu.
3:1-20 Páhin pa piti Saŋ-Patis.
3:21–4:13 Pátise ya niŋ híluuŋuyee ha hiti Yéesu.
4:14–9:50 Páhin pa piti Yéesu ti mah ma miti Kalilee.
9:51–19:27 Pítin pa piti Yéesu púful Kalilee piwant Jerusalem.
19:28–23:56 Kunoom ka kikelan ka kiti Yéesu niŋ eket ya eteyoo Jerusalem.
24:1-53 Pilito pa, éfulii ya niŋ pisilo pa piti Yéesu.

Heewune ha Luk naakiic

I-II Awe Teyofil eñaap ya,
keemeeŋe kacukaacuk niŋ ñíkinii eeha Pútuun pa mpíhine ha púlooŋ ti píyaañ eteeho toonii. Nkáyenoonii pikamana hilim ha hiti Pútuun pa. Keemeeŋe toonii nkayeno ho hikiicu samat nii fa nkakamane ho fa unii. III Kápiliŋ ti píyaañ waah ewwe fo ti pikelan, inci úwwincinoole heetaakiye púlooŋ. Ekina ewune, insok nii napaanap pikiici, awe Teyofil, pakiical peetempiye mpucoonool IV aakati méyi nii eeha nkakalaŋanuu ha, hilim hiti pánipani.

Ñáapukuma Saŋ-Patis

V Ti caanak ca citi amansa ya aŋa nkasok ya Helot ati mah ma miti Yutaay, intaako awaaseena ati Pútuun pa aŋa nkasok Sakaliya ati kayoŋ ka kiti puwaaseena pa enka nkasok ka Apiya. Aaloo caacawoo Elisabet, náafulii ti miin ma miti Aaron. VI Poko t'ésupakii keecoonoole hátikin Pútuun pa, nkanapan pítin etempo, nkacok púlooŋ hilim ha heesiiŋanee ha hiti Ateeteyo fo muus. VII Pale kataakut añii kamma Elisabet naayem caakonta, apan poko púlooŋ pamaamanal.

VIII Hikee hinoom Sakaliya naayeno kaawaaseen la ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa loho hinoom ha hiti kayoŋ ka kiteyii hícoliyoo. IX Ti cosaan ya eti puwaaseena pa nkañakoo kaakaaw ti kamamal apiyeno aŋa afaanako ya ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa, la sampanee la, kati áluntan caminkoloŋ ya.* X Waati ya eti káaluntan ka néetuuno, pakan paka púlooŋ nkayeno kaluum tíkitaaŋ.

XI Maleekoo ya eti Ateeteyo néefulii teyoo, episiiŋiyoo t'epees yáali eti kaaciin ka la nkáluntan la. XII Sakaliya naacuk yo naasuco naafe. XIII Maleekoo ya neesokoo: "Tumpufe Sakaliya, kaluum ka kitii kisayaneesayan, aali Elisabet afaataak añii aafawasoo caacaw ence: Saŋ. XIV Afaayeno t'awe pásuuma penfakat, hícump pakan lompo efikataak pásuuma ti hipuku ha hiteyoo. XV Afáayenoonii an eemaka ti

* **I:IX** 1:9 Káaluntan ka kiñaŋaa íhinu hinoom óo hinoom ñúsupak ti puwaaseena pa. Káaluntan ka nkíhineehin ti pututa kaaciin ka la sampanee la ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa. Ekina eyem píyisan pa piti kaluum ka kiti pakan etempo.

Ateeteyo, añaŋut pálaani elaan niŋ pikee palaanal empa mpúkuman. Le niŋ afaapukee,
afaameeŋ niŋ Kunuu ka keenape ka. XVI Afáañahanii pakan keemeeŋe pakati Israyel
ti Ateeteyo Pútuun pa piteyii. XVII Afáanowii hátikin Ateeteyo ti kunuu niŋ ti sempe
samat nii ayaamakoola ya Elí, áfaañahanii ñífaaf ña kapisiyool niŋ epuukii, náañahanii
kéeciita ka káakup ti pámiiloolal peenape, kati amemanool pakan paka ti Ateeteyo."
XVIII Sakaliya naacakan maleekoo ya: "Puume inci fáyini kameye eehuu? Inci oopa
maamane aalam lompo sitiiloo séelaaŋane." XIX Maleekoo ya neesokoo: "Inci yem
Gabriyel. Inci ninsiiŋo hátikin Pútuun pa, inci mpúpoñii píkey soki ekooŋan ya
éesuume eyye. XX Síitan, ti káyinanaati kilimam, putumi efipucok, áatiyini káakup
fo ta eehe efihitaako. Pánipani kilim ka kutoom efikitaako incolaa toko."
XXI Pakan paka nkayeno hítuulu ínnimii heewune Sakaliya náafiyoonii páhantuwa
ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa. XXII Emma náafulii ma ayinaat káakup neyii
nkámeyi nii aŋe ácukuyoocuk waah páhantuwa ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun
pa. Naayeno nkáakupaati fo káakup niŋ sipees. XXIII Lóokuŋ ya eti kaawaaseen ka
kiteyoo ta nkipaye ta, naañoho t'enuuf.
XXIV Fiyiit aaloo Elisabet naasa munow naayolo nemmo páhantuwa fo kiim isak.
XXV Naasok: "Fiye Ateeteyo náahinaam eehe, áfulanaam ti ñusuu ti pakan paka."

Ñáapukuma Yéesu

XXVI Elisabet ti hiimoo hísakiyenu niŋ hoonool hiti munow, Pútuun pa mpúpoñii
maleekoo ya eyya nkasok ya Gabriyel ti mah ma miti Kalilee ti saatee ya eti Naasalet.
XXVII Pupupoñoo ti ámaacul a aŋa nkasok ya Mari, aŋa Josef ati miin ma miti cáwii ca citi
Dawid naaŋaame ya ekop. XXVIII Maleekoo ya neenako la teyoo neesokoo: "Kásuumaay
kiyeno n'awe, awe aŋa ataake ya pálafi pa piti Ateeteyo. Ateeteyo oopa n'awe."
XXIX Mpásiyaloo kilim enkuu Mari naaliim naayeno ecakanoolo pakicanal puume
mpaaw. XXX Maleekoo ya neesokoo: "Tumpufe Mari, áasuumaasuum Pútuun pa.
XXXI Síitan inci pusoki, aafasa munow mpúkii ciñii cikampaani aakati ufanoo caacaw
ca Yéesu. XXXII Afaayeno an eemaka, afaayonkalee Añii ya ati Pútuun pa piti patiila.
Ateeteyo Pútuun pa efipuwufanoo elemeyu ya eti amansa ya eti maamayoo Dawid,
XXXIII afaapampaŋan ti miin ma miti Jakob, cáwii ca citeyoo eticipa." XXXIV Mari
naañahan yo: "Eehe puume níhiyina pitaako inci péemiit áyiin?" XXXV Maleekoo
ya neesokoo: "Kunuu ka keenape ka éfikiwanoonii t'awe, sempe sa siti Pútuun pa
piti patiila ínsikimpitooli, ekina ewune añii ya aŋa ankaakaay ya hipuku afaayeno
eesampanee, naasokee Añii Pútuun. XXXVI Sincan Elisabet atii ya aŋa nkasoke ya
caakonta, ti himaamanoo oopa niŋ munow miti kiim isak niŋ hoonool miti cikampaani.
XXXVII Méyi nii waah uheekut Pútuun pa." XXXVIII Mari naañahan yo: "Iyyoo, inci yem
amiikan a ati Ateeteyo, hitaako t'inci samat nii fa ansoke fa." Maleekoo ya neekaay.

Hiyoop ha hiti Mari pati Elisabet

XXXIX Ti kunoom enkuu Mari naakaay mpacas ti saatee ya eti pítintiŋ pa ti mah
ma miti Yutaay, XL apinako la ti ekumpaan ya eti Sakaliya naakican Elisabet. XLI Ta
Elisabet náasiye ta Mari pakicanaloo añii ya naawen ti munowoo, Elisabet naameeŋ
niŋ Kunuu ka keenape ka. XLII Naaceek apusok: "Awe Pútuun pa mpíhine heehaŋe
ha panap ti pakaal paka púlooŋ, efi lompo píhin heehaŋe ha panap ti añii ya aŋa
ankaakaay ya hipuku! XLIII Puume inci ínnapiyenee fiye, íññaa ya ati Ateeteyo atoom
kati mpáakeyyam hiyoop? XLIV Sincan, emma inci ínsiye ma pakicanali añii aŋe ti
munowam naawen ti pásuuma. XLV Aánapiyanee awe aŋa yínane ya ti eeha Ateeteyo
mpusoke ha nii efihitaako."

Hímulu Pútuun pa hiti Mari

XLVI Mari naaceek apusok:
"Yaanam émulaa Ateeteyo!
XLVII-XLIX Kamma Pútuun pa mpítahii kunuu etempo t'inci amiikan a atempo ásikateen
a,
ekina ewune kunuuwam kimeeŋaa niŋ pásuuma ti Pútuun pa Afakana ya atoom.
Kamma Pútuun pa piti sempe mpíhinaam waah wenfakat,
ekina ewune, písik fíyooy pikaay pa púlooŋ efimpiyonkalam ati pásuuma.
Caacaw etempo ceesampanee.
L Pitaakaataak paket hikaw ti keefeye po ka fo ti ekaay óo ekaay.
LI Mpíyisan hamake ha niŋ epees etempo; mpihancalool kéemakiyanooliye ka ti pakan
paka.
LII Mpíwananii pumansa pa ti pilemeyu pa piteyii, pale, mpíseepin písikateen pa.

LIII Mpisiitan keeyeniye ka ti peep pa niŋ waah weenape, pale, mpiyaan keetaake ka kapiñoho sipeesii ñaanii.
LIV Mpiyankanan amiikan etempo Israyel, ti énawuno paket hikaw etempo.
LV Eehuu mpíyinanane símaama unaa Abraham niŋ miin ma miteyoo fo caanak óo caanak.”
LVI Mari naayeno pati Elisabet fo kiim káhaaciil apite añoho pateyoo.

Ñáapukuma ña ñiti Saŋ-Patis

LVII Púful toko, Elisabet íyyiŋooliyoo, náapukii cikampaani. LVIII Pikinooloo niŋ miin ma miteyoo nkási nii Ateeteyo áhinoohin henfakat niŋ paket hikaw, nkananfool ti pásuuma pa piteyoo. LIX Añii ya ta naataake ta kunoom isak niŋ kíhaaciil nkákey kapinakanoo ti písiyool empa Pútuun pa mpiliile pa niŋ maamaa ateyii Abraham, nkálafiyoo kawufan caacaw ca citi faafoo Sakaliya. LX Elisabet naacoop hilim ha naasokii: “Haani! Caacawoo ciñaŋaa piyeno Saŋ.” LXI Nkasokoo: “Pale an aneetaat ti miin ma miti aluu aŋa ataake caacaw encuu.” LXII Nkákup neyoo niŋ sipees, kapicakan faafoo enceyme caacaw náalafiye kawufan añiinoo. LXIII Naasokii kawufanoo káakiicuma, naakiic: “Caacawoo Saŋ.” Pakan paka púlooŋ ínnimii. LXIV Tokotoko putumoo mpípankino, híleeluufoo nihikatan, náayini káakup, náayaañ kaanimpan Pútuun pa. LXV Ewatate enfakat neeyeno ti pikinoolii púlooŋ niŋ keekine ka ti pisaatee pa piti pítintiŋ pa ti mah ma miti Yutaay, nkayeno káakup heetaakiye ha. LXVI An óo an éesiye ho naayeno káamiilool, naasok: “Añii aŋe, an puume naakaakaay piyeno?” Kaatuko sempe sa siti Ateeteyo siyenaayeno teyoo.

Hímulu Pútuun pa hiti Sakaliya

LXVII Añii ya, faafoo Sakaliya naameeŋ niŋ Kunuu ka keenape ka naayaamakool hiti Pútuun pa, apusok:
LXVIII “Unimpanaa Ateeteyo Pútuun pa piti Israyel kamma mpitahe kunuu ti pakan etempo mpifakanii.
LXIX Mpúpoñii unaa Afakana eemaka ati miin ma miti amansa ya Dawid amiikan etempo,
LXX eehuu piyaamakoola pa keesampanee ka nkátuunane unaa ti caacaw Pútuun pa ta infiyye
LXXI nii efipufakan unaa ti pikamool unaa niŋ ti sipees keenate ka unaa púlooŋ.
LXXII Mpíyisan símaama unaa paket hikaw, mpínawuno písiyool etempo peesampanee pa,
LXXIII esintoolo eyya mpisintooliye ya ti maamaa unaa Abraham✡:
LXXIV nii, ta mpufakane ta unaa ti sipees pikamool unaa, éfiwuyiniyaa po himiikanate peefeyut
LXXV nuuyeniyaa pimiikan keesampanee niŋ keecoonoole hátikin etempo fo eket maama.
LXXVI Awe añiinam lompo aafayonkalee ayaamakoola ya ati Pútuun pa piti patiila, kamma ankaakaay énowii hátikin Ateeteyo aapiwañaloo pítin pa,
LXXVII ti káyisanool pakan etempo kafakan ka ti kaaponket ka kiti umuuyen wa uteyii,
LXXVIII kamma Pútuun pa piti unaa mpimeeŋe paket hikaw, ekina ewune aŋa eecaaŋe ya nii caanak céefulii áfaawanoonii ápikey unaa hiyoop,
LXXIX kati acaaŋan keeyem ka ti eloŋ ya eti ñáanim ña niŋ ti hísaalumant ha hiti eket ya, ápitintiŋan unaa ti pítin pa piti kásuumaay ka.”
LXXX Añii ya Saŋ náayankii, kunuuwoo nkítaakii sempe. Naayeno ti káahaaŋ tes fo ta náafulii ta ti pakati Israyel.

II

Ñáapukuma ña ñiti Yéesu

I Ta Saŋ-Patis naapukee ta, amansa ya enfakat a aŋa nkasok ya Ookust náafulanii hilim nii an óo an ti mah ma miti Room púlooŋ añaŋee hikiicu caacawoo. II Oom hikiicu hiyeniye híyaañ ta Kileños naayeniye ta ati hikaw ha hiti Siriya. III An óo an naañoho ti saatee ya eti cosaan ya eteyoo apikaakiicee po.
IV Josef lompo náafulii ti saatee ya eti Naasalet ti mah ma miti Kalilee apiwant mah ma miti Yutaay ti saatee ya eti amansa ya Dawid eyya nkasok ya Betelehem, kamma akina lompo naayem ati miin ma miti maamaa teyoo Dawid. V Apikaay hikiicu ha naacoopool Mari aŋa naaŋaame ya ekop, aŋa eeyeniye ya immunow.
VI Ta nkayeniye ta po, íyyiŋooliyoo, VII náapukii ciñiinoo cíyaañ, cikampaani. Naakuupatanool co niŋ ñiseehu naahintanoo ti púus kamma nkataakut ékaap la efikawanan.

✡ **I:LXXIII** 1:73 Púcook 12:1-3; 22:15-18

Kakaman ñáapukuma ña ñiti Afakana ya pufaasa pa

VIII Ti oom mah intaako ti ukit wa pufaasa keeyeniye efaas niŋ hánant písaacii pa
piteyii. IX Maleekoo ya eti Ateeteyo néefulii teyii, ecaaŋ ya enfakat ya eti Ateeteyo
néekinkoolii, ewatate enfakat neeyeno neyii. X Maleekoo ya neesokii: "Timpinife,
cóopiyoocoop aluu ekooŋan éesuume eti pásuuma penfakat piti pakan paka púlooŋ.
XI Fíyooy pati saatee ya eti Dawid ciñii cipukee po Afakana ya, akina ayem Eenucee ya,
akina lompo ayem Ateeteyo. XII Ehe píyisan empa efinikiiwoo pa tempo, eficanitook
nkakuupatanoole ciñii niŋ ñiseehu nkahintan co ti púus."

XIII Tokotoko kayoŋ kenfakat kiti pumaleekoo nkúfulii alacana nkinanf maleekoo
ya nkiyeno kaanimpan Pútuun pa, nkiyeno hisoku: XIV "Umúlaa Pútuun pa piti
patiila, kásuumaay nkiyeno t'etaam ti payenka mpitaake ka pásuuma etempo." XV Ta
pumaleekoo pa mpuñohiye ta patiila pufaasa pa nkasokool: "Ukaayaa Betelehem hicuku
heetaakiye ha, eeha Ateeteyo naasoke ha unaa."

XVI Nkahiliikan, kapucol nkatook Mari, Josef niŋ ciñii ca ceehintanee ca ti púus
pa. XVII Ta nkacukoo ta nkayeno kakaman eeha maleekoo ya neesokii ha ti añii ya.
XVIII Kéesiye ho ka púlooŋ ínnimii ti eeha pufaasa pa nkasokii ha. XIX Pale Mari naamank
eehe púlooŋ ti kunuuwoo náamiilool ho meemak. XX Pufaasa pa ta nkayeniye ta puñoho,
nkayeno hímulu niŋ kaanimpan Pútuun pa kamma eeha nkásiye ha nkacuk samat nii
fa maleekoo ya neesokii fa.

Hiwasuyee ha hiti Yéesu caacaw

XXI Ta naataake ta kunoom isak niŋ kíhaaciil, nkanakanoo ti písiyool empa Pútuun
pa mpiliile pa niŋ maamaa ateyii Abraham, nkawasoo caacaw ca Yéesu, samat nii fa
maleekoo ya neesoke fa íññaa ateyoo peelokot asa munow.

Kañoman ka kiti Yéesu ti Pútuun pa

XXII Hinoom ha hiti kaakuulan ka kiti hipuku ha níhicolii, kaakuulan ka keekiice
ka ti hilim ha heesiiŋanee ha hiti Móyiis. Josef niŋ Mari nkacoop ciñii ca Jerusalem
kápiyisanoo Ateeteyo. XXIII Inhínee nii heekiicee ha ti hilim ha heesiiŋanee ha hiti
Ateeteyo: "Niŋ añii áyiin ácook apukee añaŋee kañoman Ateeteyo." ✡ XXIV Kañaŋaa
lompo kaawaaseen toko sílunt súsupak man me múcuucuuku músupak samat nii fa
insokee fa ti hilim ha heesiiŋanee ha hiti Ateeteyo.✡

Kaayaamakool ka kiti Simeyon

XXV Intaako Jerusalem akee áyiin caacawoo Simeyon. Ayíin eecoonoole naafe Pútuun
pa, naayeno hítuulu aŋa akaakaay ékey kaapuuñanool Israyel. Kunuu ka keenape
ka nkiyeno teyoo, XXVI nkíyisanoo nii ataket akina peecukut Eenucee ya ati Ateeteyo.
XXVII Kunuu ka keenape ka nkítintiŋanoo apikaay pati ekumpaan ya enfakat ya eti
Pútuun pa. Ta Yéesu pupukayoo nkácoopiyoo ta kati káhinoo eeha hilim ha heesiiŋanee
ha fa nihisoke fa, XXVIII Simeyon naafenfo ciñii ca ti sipeesoo naanimpan Pútuun pa
apusok:

XXIX-XXX "Kamma inci incuke niŋ ñíkinam kafakan ka kitii,
ekina ewune Ateeteyo, fiye aayina hikatu amiikan a atii apiket ti kásuumaay samat nii
fa áyyinananaam fa;
XXXI kafakan ka enka ammemanoole ka hátikin písii pa púlooŋ,
XXXII ecaaŋ ya eyya éfeeyisan keeneetaat ka Pusuwif Pútuun pa, néecoopii pakani Israyel
hamake ha."

XXXIII Ciñii ca faafoo niŋ íññaa ateyoo ínnimii ti keesokee ka kiti ciñii ca. XXXIV Simeyon
naasampanii, naasok íññaa ateyoo Mari: "Síitan, añii ya aŋe Pútuun pa pumamaloomamal
kati ácoopii enow ya eti pakan keemeeŋe pakati Israyel niŋ piyito pa piti pakakee
pakan keemeeŋe. Afaayeno píyisan pa piti Pútuun pa empa pakan paka nkakaakaay pa
hipooku, XXXV kati áfulanii tíkitaaŋ pámiiloolal pa peeyoliye pa ti kunuu hícump pakan.
Awe íññaa ateyoo lompo kúnuul efikiyeno ti yaani samat nii aŋa epaay neeyaye."

Kaayaamakool ka kiti Hanna

XXXVI Intaako akee aal ayaamakoola eemaamane caacawoo Hanna, faafoo Fanuwel,
ati miin ma miti Asel. Apinimo ti áyiinoo fo sitiil isak niŋ súsupak, áyiinoo naaket.
XXXVII Nene animiit, sitiiloo áwii epaakiil niŋ sipaakiil (84). Afúlantoo pati ekumpaan ya
enfakat ya eti Pútuun pa, náatuul po ti suŋ niŋ ti kaluum hánant niŋ hanakan. XXXVIII Ti
oom caanak, ápucolii teyii, naanimpan Pútuun pa, naayeno hisoku kiti ciñii ca hátikin
keeyeniye ka púlooŋ hítuulu kafakan ka kiti Jerusalem.

Piyetu pa piteyii Naasalet

✡ **II:XXIII** 2:23 Efúlii 13:2 ✡ **II:XXIV** 2:24 Lewitik 12:8

XXXIX Ta Josef niŋ Mari nkapayoole ta fa ínhinee fa samat nii fa insokee fa ti hilim ha
heesiiŋanee ha hiti Ateeteyo, nkayet Kalilee pati saatee ya eteyii Naasalet. XL Añii ya
náayankii niŋ sempe; naameeŋ ecohato, pálafi pa piti Pútuun pa mpiyeno teyoo.

Akampaani ya Yéesu pati Ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa

XLI Esúk óo ésuk Yéesu pupukayoo nkakaakaay Jerusalem pahaaño pa piti Himuusu
ha. XLII Ta naataake ta sitiil ŋaasuwan niŋ súsupak, nkasilo Jerusalem pahaaño pa,
samat nii fa cosaan ya eteyii neesoke fa. XLIII Pahaaño pa pupupa nkayeno puñoho,
akampaani ya Yéesu náatowoonii puson Jerusalem, pale pupukayoo kápanumut.
XLIV Incukii nii oopa ti pinamii, kapisapal fo hinoom púmpuluŋ, nkáyaañoo hiŋes ti
pakanii niŋ ti pinapoolii.

XLV Ta nkacukutoo ta nkañoho Jerusalem hiŋesoo. XLVI Ti hinoom ha íhaaciyenu ha
nkalaŋanoo la ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa naayeniye niŋ pikalaŋana pa,
apiyeno káasiitan teyii niŋ kaacakanoolii. XLVII An óo an éesiyoo ínnimoo ti kameye
ka kiteyoo niŋ ti pañahanaloo. XLVIII Pupukayoo kapicukoo, nkaŋaŋo. Iññáa ateyoo
naasokoo: “Añiinam, weyme ánhine unii fiye? Paapaa atii niŋ inci uliimaaliim meemak
ti hiŋesi.” XLIX Yéesu naañahanii: “Weyme inniŋesam? Fo nímiit nii inci ñaŋaa piyeno
ti ekumpaan ya eti Paapaa atoom?” L Pale kásiit eeha náalafiyii ha hisoku.

LI Náawanoonii niŋ pupukayoo Naasalet, náatuulii. Iññáa ateyoo naamank enke
púlooŋ cew ti kunuuwoo.

LII Yéesu náayankii niŋ ecohatoyoo niŋ kaacecoo, Pútuun pa niŋ pakan paka
nkálafiyoo pihaŋhaŋ toko.

III

Káatuunan ka kiti Saŋ

I Ti sitiil kaat ya siti Tipel Sesaal, amansa ya enfakat a ati mah ma miti Room, Pons
Pilaat naayeno ati hikaw ha hiti Yutaay, Helot naayeno ati hikaw ha hiti Kalilee, atuwoo
Filip naayeno ati hikaw ha hiti mah ma miti Itulaay niŋ Tilakonit, niŋ Lisañas ati hikaw
ha hiti Apilen. II Annas niŋ Kayif nkayeno puwaaseena pa kenfakat ka pakati Pútuun
pa. Ti oom caanak hilim ha hiti Pútuun pa níhicolii ti Saŋ, Sakaliya añiinoo, pati
káahaaŋ ka tes. III Saŋ naayeno kaafiitanool mah ma púlooŋ meekole ma musuu ma miti
Jordan, apiyeniyii káatuunan: “Níhin pátise nípiyisan nii níwunkaawunko umuuyen
wa utaaluu, Pútuun pa kati puponket wo aluu.”

IV Samat nii hilim ha heekiice ha ti kaahit ka kiti Esayaayaamakoola ya:
“An náaceekii ti káahaaŋ tes apusok:
'Niwañal pítin pa piti Ateeteyo,
nicoonanool pítin pa piteyoo.
V *Eliŋoon óo eliŋoon efeehokanee,*
tíntiŋ óo tíntiŋ niŋ cítintiŋ óo cítintiŋ éfipitamiyanee.
Ñítin ña ñeeŋoncalooliye ña efiñicoonanoolee,
ñítin ña ñiti pínankiin pa efiñiteecanoolee.
VI *Pakan paka púlooŋ efikacuk kafakan ka kiti Pútuun pa.'”*✡

VII Saŋ naasok kayoŋ ka kéekeyii ka kati áhinii pátise: “Aluu mufepa emmuu! Ayme
áwunii aluu kunuu kati nitey paseeña pa piti Pútuun pa peeyem pa ti ékey? VIII Níhin
waah weenape samat nii enuun eyya nepuk papukal peenape. Fiyuu éfiyisan nii
níwunkaawunko umuuyen wa utaaluu. Timpi níyaañ esokoolo nii: 'Unaa ufakaafak
kamma Abraham naayem maamaa ati unaa.' Inci pusok aluu háati ti pínankiin empe
Pútuun pa píyiniyini éfulanii epuuk pakati Abraham. IX Ehe hinahaane ha nihihintiye
ti ñinkonk punuun pa. Enuun óo enuun eepukut papukal peenape efeefiitaloolee
neewantee ti seemak.”

X Kayoŋ ka nkicakanoo: “Puume unii úfuuhin?” XI Saŋ naañahanii: “Niŋ an ataakaa
kúsool kúsupak añaŋaa káapaacinool niŋ aŋa ataakut ya, aŋa ataake paliyal añaŋaa
lompo íhinu fo.” XII Pisayoola kúncoo ya lompo nkákey kati káhinee pátise nkacakanoo:
“Ahámpaatiin, puume nuuñaŋe íhinu?” XIII Naasokii: “Timpi nisa pihaŋ la pakati Room
nkasoke la aluu.” XIV Pusoocaali lompo nkacakanoo: “Unii puume nuuñaŋe íhinu?”
Naañahanii: “Timpi nicoop mañ miti an ti sempe aluu, timpi ninook an kamma mañ,
nileh ti cooy ya eti aluu.”

XV Pakan paka púlooŋ nkayeno hítuulu man hikee efihitaako, nkayeno ecakanoolo ti
kunuuwii man Saŋ ayem Eenucee ya ati Pútuun pa. XVI Saŋ naañahanii poko púlooŋ:
“Inci niŋ man íihin aluu pátise. Pale aŋa eeyem ya ti ékey ahaŋaam sempe, yinaat fala

✡ **III:VI** 3:6 Esaya 40:3-5

kákopin ñikopu ña ñiti pisamata pa piteyoo. Akina áfaahin aluu pátise niŋ Kunuu ka
keenape ka niŋ seemak. XVII Kaahelu ka kiteyoo unka ti epeesoo kati ákatinool pakak
pa niŋ éheeni ya. Naamank pakak pa la ti pileefaan pa piteyoo, pale afaasowan éheeni
ya ti seemak seehokiyantoo." XVIII Niŋ kikee kilim keemeeŋe Saŋ naaluum pakan paka
kápuwunko umuuyen wa uteyii náatuunanii ekooŋan ya éesuume ya.
XIX Pale, Saŋ nawatanwatan Helot ati hikaw ha hiti Kalilee kamma naalame Helotiya
púnuwoo aaloo, niŋ waah wa púlooŋ ewwa náahine wa weekance wa. XX Tempo Helot
naapenane eehe: naakul Saŋ ti ékuluma.

Pátise ya eti Yéesu

XXI Ta hícump pakan nkáhinee ta pátise, Yéesu lompo náahinee pátise, naaluum.
Ta naayeniye ta kaluum, alacana néepankino, XXII Kunuu ka keenape ka nkíwanoonii
teyoo, niŋ enii samat nii hícuucuuku. Hilim níhifulii alacana: "Awe yem añiinam, aŋa
inci íllafiye ya; ti awe inci intaake pásuumayam."

Yéesu símaamayoo

XXIII Yéesu ti máamun sitiiloo áwii niŋ ŋaasuwan náayaañe páhin pa piteyoo. Incukii
nii akina ayem Josef añiinoo, Josef ati Heli, XXIV Heli ati Matat, Matat ati Lewi, Lewi
ati Meleki, Meleki ati Yannay, Yannay ati Josef, XXV Josef ati Matacas, Matacas ati Amos,
Amos ati Nahum, Nahum ati Esili, Esili ati Nakay, XXVI Nakay ati Maat, Maat ati Matacas,
Matacas ati Semeyin, Semeyin ati Yosek, Yosek ati Yota, XXVII Yota ati Yowanan, Yowanan
ati Lesa, Lesa ati Solopapel, Solopapel ati Salatiyel, Salatiyel ati Neli, XXVIII Neli ati Meleki,
Meleki ati Adi, Adi ati Kosam, Kosam ati Elematam, Elematam ati Eel, XXIX Eel ati Yesus,
Yesus ati Eliyesel, Eliyesel ati Yolim, Yolim ati Matat, Matat ati Lewi, XXX Lewi ati Simeyon,
Simeyon ati Yuta, Yuta ati Josef, Josef ati Yonam, Yonam ati Eliyakim, XXXI Eliyakim
ati Meleya, Meleya ati Menna, Menna ati Matata, Matata ati Natan, Natan ati Dawid,
XXXII Dawid ati Yesaay, Yesaay ati Yopet, Yopet ati Powas, Powas ati Sala, Sala ati Naason,
XXXIII Naason ati Aminatap, Aminatap ati Atimin, Atimin ati Alini, Alini ati Hesilom,
Hesilom ati Fales, Fales ati Yuta, XXXIV Yuta ati Jakob, Jakob ati Isaak, Isaak ati Abraham,
Abraham ati Telah, Telah ati Nahol, XXXV Nahol ati Seluk, Seluk ati Leyu, Leyu ati Pelek,
Pelek ati Epel, Epel ati Selah, XXXVI Selah ati Kayinam, Kayinam ati Alpaksat, Alpaksat ati
Sem, Sem ati Nowe, Nowe ati Lemek, XXXVII Lemek ati Metuselah, Metuselah ati Enok,
Enok ati Yelet, Yelet ati Mahalaleel, Mahalaleel ati Kenan, XXXVIII Kenan ati Enos, Enos ati
Set, Set ati Ataam, Ataam ati Pútuun pa.

IV

Híluuŋuyee ha hiti Yéesu

I Yéesu naameeŋ niŋ Kunuu ka keenape ka, náafulii ti musuu ma miti Jordan. Kunuu
ka nkiyeniyoo kátintiŋan pati káahaaŋ ka tes. II Naayeno po fo kunoom áwii ésupak,
Seetaani ya ti hiŋes híluuŋuyoo. Aliit waah ti oom kunoom púlooŋ, ti pikelan, peep
mpucokoo.
III Seetaani ya neesokoo: "Niŋ awe yem Añii Pútuun, sok énankiin eyye eyeso
hímpuul." IV Yéesu naañahan yo: "Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa: *'An ataloŋ
niŋ hímpuul lamma.'*✡"
V Seetaani ya neecoopoo patiila la haane, néeyisanoo mpacas cáwii ca citi mah ma
púlooŋ. VI Neesokoo: "Inci fawufani kayine enke púlooŋ niŋ hamake ha hiti cáwii ca,
kaatuko inci nkuwufanee, yíniyini kawufan etenko an óo an aŋa ínsuumaam. VII Fiye,
náakilipiyaa hátikinam ti hímulu, efikiyeno púlooŋ kitii." VIII Yéesu naañahan yo:
"Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa: *'Hátikin Ateeteyo Pútuun pa pitii áafakilipo ti
hímulu, niŋ pikina lamma añňaŋe hítuulu.'*✡"
IX Seetaani ya néetintiŋanoo Jerusalem episilanoo la haŋe la pahaan ti ekumpaan ya
enfakat ya eti Pútuun pa. Nene esokoo: "Niŋ awe yem Añii Pútuun, fúl le cípo t'etaam.
X Kamma nkiicee ti hilim ha hiti Pútuun pa:
'Efipusok pumaleekoo etempo pumankooli;
XI *niŋ sipees etempo éfipiseepini,*
eeha efihiwun ha kooti etikilooŋoolo ti énankiin.'✡"
XII Yéesu naañahan yo: "Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa: *'Aañaŋut puwinko
Ateeteyo Pútuun pa pitii.'*✡" XIII Ta Seetaani ya neepaye ta hiŋes híluuŋuyoo ha púlooŋ,
neekatanoo fo ti cikee caanak.

Píyaañ páhin pa piti Yéesu

✡ **IV:IV** 4:4 Kakaman 8:3 ✡ **IV:VIII** 4:8 Kakaman 6:13 ✡ **IV:XI** 4:11 Kícimu 91:11-12 ✡ **IV:XII** 4:12 Kakaman 6:16

XIV Toko fúle, Yéesu naañoho Kalilee, niŋ pameeŋ sempe sa siti Pútuun pa séefulii
sa ti Kunuu ka keenape ka. Pakan paka nkáyaañ káakup kiteyoo ti pisaatee pa púlooŋ
péekinkoolii pa. XV Naayeno kakalaŋan ti púluumuma pa piteyii, pakan paka púlooŋ
nkayeniyoo hímulu.

Hipookuyee ha hiti Yéesu Naasalet

XVI Púful toko, Yéesu naakaay Naasalet pa náakulee pa. Ti hinoom ha hiti kayeno ka
kiti Pusuwif pa naanako ti éluumuma ya eteyii samat nii fa naasale fa íhinu. Naalito
apisiiŋo kati akalaŋ. XVII Nkañaakanoo kaahit ka kiti ayaamakoola ya Esaya. Apúpoonin
ko, naacuk la nkakiice la:
XVIII *"Kunuu ka kiti Ateeteyo unka t'inci*
kamma nkimamalaam
kati túunan ekooŋan éesuume ti keeleke ka.
Kúpoñiyaampoñ kati kaman keekulee ka nii éfikafulii,
niŋ kéefuume ka nii éfikañohoonii ti hicuku,
kati fúlan keekallanee ka ti kúnuul,
XIX *nkaman etiil eyya Ateeteyo áfaayisan pásuum pa piteyoo.*✡"

XX Naapoon kaahit ka naañaakan ko áhina ya naacaayeno. Keeyeniye ka ti éluumuma
ya púlooŋ cew ñíkinii iññiya teyoo. XXI Náayaañ hisokuyii: "Fíyooy, heekiicee eehe
hitaakiyaa ti pásiyal aluu." XXII Pakan paka púlooŋ nkákup héesuume teyoo, ínnimii
ti kilim ka kéesuume ka kéefulii ka ti putumoo. Nkacakan: "Fo aŋe tom ayem
Josef añiinoo?" XXIII Yéesu naasokii: "Híiniyaamhiini nii efinifinam ti kusoku enke:
'Akúuñana kúuñanoolo! Hín le ti saatee ya etii, samat nii eeha núusiye ha ánhine
Kafaanawum.'"

XXIV Naapenan hisokuyii: "Pánipani, ayaamakoola asayanantee ti saatee ya eteyoo.
XXV Píhiiniyan aluu nii ti caanak ca citi ayaamakoola ya Elí, etiil ya enuput fo sitiil
síhaaciil niŋ kiim isak niŋ hoonool, épankul neeyeno ti mah ma púlooŋ. Tempo, intaako
piyaaŋat peemeeŋe Israyel payenka pákayiinii keekete. XXVI Pútuun pa pupoñut Elí ti
akee ti payenkuu, pale ti ekee eyaaŋat aŋa áyiinoo eekete ati saatee ya eti Salepat pukol
saatee ya eti Siton.✡ XXVII Ti caanak ca citi ayaamakoola ya Elise, intaako lompo kayoŋ
púkuuña pakati kanuk ti mah ma miti Israyel, pale háati oonool teyii akuulanutee fo
Neeman lamma ati Siriya.✡"

XXVIII Pakan paka púlooŋ keeyeniye ka ti éluumuma ya, kiiñii nkili ta nkásiye ta enke
fiye. XXIX Nkayito, nkáfulanoo ti saatee ya. Nkacoopoo patiila kanaac cítintiŋ ca la saatee
ya neelutee la, kati káhalapiyoo t'etaam. XXX Pale Yéesu náanapii ti pututa kayoŋ ka
naakaay pítinoo.

Hiyaanu hísaalumant seetaani

XXXI Yéesu náawanoonii Kafaanawum, saatee eti Kalilee, naayeno kakalaŋan pakan
paka ti hinoom ha hiti kayeno ka kiti Pusuwif pa. XXXII Innímii ti pakalaŋanal pa piteyoo,
kamma hilim ha hiteyoo nihitaake sempe.

XXXIII Intaako la ti éluumuma ya áyiin aŋa hísaalumantseetaani nihinakiye.
Náaceekii niŋ kaawiiluyoo: XXXIV "Katan unii! Weyme uyem ti pututa unaa, Yéesu
ati Naasalet? Fo áakeyyookey aakati púcalool unii? Inci méyimeyi awe yem ayme:
Eesampanee ya ati Pútuun pa!"

XXXV Yéesu naafet teyyo: "Fatan! Fúlii teyoo!" Hísaalumant ha nihitah áyiin a t'etaam
hátikin pakan paka púlooŋ, níhiful teyoo peekuumutoo.

XXXVI Pakan paka púlooŋ nkaŋaŋo nkayeno picakanool: "Hilim eehe, hilim puume?
Ti kayine niŋ sempe nasok kísaalumant ka kúfulii, nkúful!" XXXVII Kiti Yéesu nkísiyo ti
pisaatee pa péekinkoolii pa púlooŋ.

Káakuuñan ka kiti keemeeŋe ka

XXXVIII Yéesu ápufulii la ti éluumuma ya naanako la ti ekumpaan ya eti Simon.
Simon aasonoo aal naayeno niŋ káakuuñu kiti pasowe-enii kenfakat, nkaluum Yéesu
apiyankananoo. XXXIX Naañeeho toko teyoo naafet ti pasowe-enii ya mpúful. Tokotoko
náayitoonii, naamankoolii.

XL Ti panowal caanak ca, pakati káakuuñu óo káakuuñu nkácoopiyee ti Yéesu,
naalemp sipeesoo ti an óo an teyii, náakuuñanii. XLI Kísaalumant lompo nkúfulii ti
pakan keemeeŋe, nkiyeno hiceeku: "Awe yem Añii ya ati Pútuun pa!" Pale naafet
tenko naakit ko káakup kamma nkimeya nii akina ayem Eenucee ya ati Pútuun pa.

✡ **IV:XIX** 4:19 Esaya 61:1-2 ✡ **IV:XXVI** 4:26 1 Pumansa 17:7-24 ✡ **IV:XXVII** 4:27 2 Pumansa 5:1-14

XLII Cipilap, Yéesu naañako apiyeno lamayoo. Kayoŋ ka nkiyeniyoo hiŋes, ta
nkítookiyoo ta la naayeniye la, nkílafiyoo hicoku tikimpi akatanii. XLIII Pale naasokii:
"Inci ñaŋaa káatuunan ekooŋan ya éesuume ya eti cáwii ca citi Pútuun pa ti pikee
pisaatee pa lompo, heewune ha inci ímpoñiyee." XLIV Naayeno káatuunan eteeho ti
púluumuma pa piti Yutaay.

V

Kamamal ka kiti Yéesu pinapanayoo píyaañ

I Hikee hinoom Yéesu naasiiŋo la ti kantant ka kiti han ha hiti Kennesalet*, kayoŋ ka
nkikincooloo kipiyeno káasiitan hilim ha hiti Pútuun pa. II Akee acalafayya, caacawoo
Simon Piyeer, naayeno pukol han ha. Pákawiyoo picalafayya Saak niŋ Saŋ, Sepete
epuukoo, nkayeno lompo toko†. Picalafayya pa payenkuu, ñiteen ña ñiteyii ñúsupak
ña iññisiiŋo ti kantant ka, kápuwanoonii teññ nkayeno puñowu picala pa piteyii.
Ti káasiiŋuma enkuu, Yéesu naacuk ñiteen ña, III náayuuko ti piteen pa piti Simon,
naasokoo: "Fúlan po le ti kantant ke, teeŋan po caahinkiŋ," naayeno tempo apiyeno
kakalaŋan kayoŋ ka.
IV Ta naapaye ta káakup, naasok Simon: "Wanan piteen pa pati kásul ka innitah picala
pa piti aluu nípicokii soon." V Simon naañahanoo: "Aápunu, unii uyokaa hánant ha
púlooŋ ti calafayi ucokut waah. Pale niŋ aasokaa fo, inci fatah picala pa." VI Nkatah po
nkácokii hícump soon fo picala pa piteyii mpíyaañe pihaaco. VII Nkakaaween pákawiyii
keeyeniye ka ti pikee piteen kápikey kapiyankananii, nkákey nkameeŋan ñiteen ña
ñúsupak ña púlooŋ fo íññilafiye híseemu.
VIII Simon Piyeer, ta naacuke ta eehuu, náakilipo ti Yéesu wootoo naasokoo:
"Ahámpaatiin, láaŋam, inci áyiin amuuyena!" IX Kaatuko Simon niŋ pákawiyoo
kaŋaŋaaŋaŋo ti hícump soon ensa nkacoke sa. X Saak niŋ Saŋ lompo nkaŋaŋo. Yéesu
naasok Simon: "Timpi fe, písik fíyooy pakan ankaakaay hicoku." XI Nkáciŋii, nkafaakal
ñiteen ña ñiteyii, nkatah toko waah óo waah, nkanapan Yéesu.

Káakuuñan áyiin ati kanuk

XII Hikee hinoom Yéesu naayeno ti ekee saatee, intaak áyiin ati kanuk. Niŋ
pacukaloo Yéesu, naanow hátikinoo, puhooŋuyoo t'etaam naaluumoo: "Ahámpaatiin,
áayiniyamyini kaakuulan, niŋ áalafiyaa." XIII Yéesu náañaakanii epeesoo náalikoo,
naasokoo: "Inci láfilafi. Kuul!" Tokotoko kanuk ka nkikatanoo. XIV Yéesu naakitoo
hisoku eteeho an: "Kaay cáayaañ yísanoolo awaaseena ya ati Pútuun pa, uwwaaseen
kaawaaseen ka kiti kaakuulan ka enka Móyiis naasoke ka aluu, áapiyisan pakan paka
nii awe kásuumaayi ayyem."
XV Háati fo, kiti Yéesu nkihaŋ toko nkísiye, uyoŋ pakan núuconcoolii ti káasiitanoo
niŋ ékuuñano úkuuñu wa uteyii. XVI Pale Yéesu nañakoñako ti káahaaŋ tes, naayeno
po kaluum.

Káakuuñan áyiin éehute

XVII Hikee hinoom Yéesu ti kakalaŋan, Pufalisaay pa niŋ pikalaŋana hilim ha
heesiiŋanee ha hiti Móyiis nkáfulii pan óo pan ti misaatee ma miti Kalilee, miti Yutaay
niŋ Jerusalem, nkayeno toko. Sempe sa siti Ateeteyo insiyeno ti Yéesu kati ákuuñan
kéekuuñe ka.
XVIII Tempo, pakakee pakan kéekantoonii páhut ti kahun nkácolii. Nkayoopoo
kanakan ti ekumpaan ya kati kahintanoo hátikin Yéesu. XIX Pale kataakut pítin
piti kanakanoo kamma kayoŋ ka. Nkasilo neyoo ti kankalaŋ ka nkátiŋin káatiŋu
nkáyuuŋaniyoo toko niŋ kahun ka kiteyoo ti pututa pakan paka hátikin Yéesu.
XX Ta Yéesu naacuke ta káyinan ka kiteyii, naasok ákuuña ya: "Awí, umuuyen wa
utii uponketee." XXI Pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha niŋ Pufalisaay pa nkáyaañ
káamiilool ti faŋii: "Aŋe an puume naacokooliye fo kati ateñal Pútuun pa? Ayme ayina
kaaponket umuuyen wa fo niŋ neetaat Pútuun pa lamma?" XXII Yéesu náameyi eeha
nkayeniye ha káamiilool naacakanii: "Weyme uwune innitaak pámiiloolal empuu ti
saan aluu? XXIII Weyme uhaŋe páciite hisoku: 'Umuuyen wa utii uponketee', niŋ hisoku:
'Lito nkaay'? XXIV Pale píyisan aluu nii inci, Añii An, taakaataak kayine t'etaam kiti
kaaponket umuuyen wa," naasok páhut pa: "Inci pusoki, lito, coop kahun ka kitii, iyyet
t'enuuf." XXV Tokotoko naasiiŋo hátikinii, náaseepin kahun enka nahinto ka tenko,
naayet t'enuuf ti hímulu Pútuun pa. XXVI Pakan paka púlooŋ ínnimii nkámul Pútuun
pa. Ewatate neemeeŋii nkayeno hisoku: "Ucukaacuk fíyooy heetaapala hicukee."

---

* **V:I** 5:1 Hikina lompo nihisokee han ha hiti Kalilee. † **V:II** 5:2 Luk akiicaakiic kikee kilim enke ti 5:10.

Kaayonkal ka kiti Lewi

XXVII Púful toko, Yéesu naakaay naacuk asayoola kúncoo ya aŋa nkasok ya Lewi,
naayeniye ti ésayuma kúncoo ya. Yéesu naasokoo: "Nápaniyam." XXVIII Lewi naalito,
naakatan waah óo waah ewwa naayeniye íhinu naanapanoo.
XXIX Lewi, ti kánapiyan Yéesu, naayonkaloo hili káciim kenfakat ti ekumpaan ya
eteyoo, intaako toko kayoŋ kenfakat kiti pisayoola kúncoo ya niŋ pakakee pakan
keeyeniye hili neyii. XXX Pale Pufalisaay pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha
nkayeno káakumutool ti pinapana pa pakati Yéesu, nkasokii: "Weyme innili, innilaan
nantoonool niŋ pisayoola kúncoo ya niŋ pumuuyena pa?"
XXXI Yéesu naañahanii: "Pakan paka tom keeyem ka kásuumaayii kasoolahe
ákuuñana, pale kéekuuñe ka. XXXII Inci kéyyoot kaayonkal keecoonoole ka, pale
pumuuyena pa kati káwunko umuuyen wa uteyii."

Kacakan ka kiti suŋ ya

XXXIII Pakakee pakan nkasok Yéesu: "Pinapana pa pakati Saŋ nkaloomloom suŋ niŋ
kaluum, fo lompo incuke ti pinapana pa pakati Pufalisaay pa, pale pakatii paka nkatowo
ti hili niŋ pálaani." XXXIV Yéesu naañahanii: "Efíniyini hiwasu pakan suŋ kéeyonkaliyee
pahaaño piti esa, asaya ya toko niŋ poko? XXXV Pale caanak unca ti ékey, asaya ya
áfaafulanee teyii, ti oom kunoom efikasuŋ."
XXXVI Naasokii lompo hícantiitu eehe: "An ahaacantoo cifaal ti hísool héeyeeni kati
apap co ti hísool heemaamane. Niŋ áhinaa fo, afaahaac hísool ha héeyeeni ha, niŋ fúlaa
toko cifaal ca céefulii ca ti hísool ha héeyeeni ha eticinapool niŋ hísool ha heemaamane
ha. XXXVII An awasantoo pucoma elaan ti upaŋ‡ weemaamane. Niŋ áhinaa fo pucoma pa
piti elaan ya efipihaac upaŋ wa, elaan ya efeeniiso, upaŋ wa núupucaloolo. XXXVIII Pale
pucoma elaan, fo puwasee ti upaŋ wéeyeeni. XXXIX An atasiikan elaan eeyanke náalafi
pucoma, kamma elaan eeyanke neehaŋoo pásuum."

VI

Yéesu Ateeteyo ati hinoom ha hiti kayeno ka

I Hikee hinoom hiti kayeno kiti Pusuwif pa, Yéesu naayeno kaafiitanool koos, pinapana
pa pakateyoo nkayeno kaasuut ulat nkahenkecal wo niŋ sipeesii nkayeno wo hili.
II Pakakee ti Pufalisaay pa nkacakanii: "Weyme inniyem ti íhinu héehinantee ha ti
hinoom ha hiti kayeno ka?" III Yéesu naañahanii: "Fo nikalaŋut eeha Dawid náahine
ha ta peep pa mpicokii ta akina niŋ pákawiyoo?✡ IV Anakaanako ti ékuut ya enfakat
ya eti Pútuun pa, naacoop hímpuul ha heesampanee ha eeha puwaaseena pa pakati
Pútuun pa nkañaŋe ha hili poko lamayii. Apili ho, naawun pákawiyoo." V Yéesu nene
asokii: "Inci, Añii An, yem Ateeteyo ati hinoom ha hiti kayeno ka."

Káakuuñan ti hinoom ha hiti kayeno ka

VI Hikee hinoom nene hiti kayeno Yéesu naanako ti éluumuma ya eti Pusuwif pa
apiyeno kakalaŋan. Intaako toko áyiin aŋa epeesoo yáali éehute. VII Páawoo Pufalisaay
pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha kayenaayeno hiŋes waah ewwa efikanook
newwo Yéesu, nkayeno kaasincan teyoo man áfaakuuñan ti hinoom ha hiti kayeno
ka. VIII Pale Yéesu náameyi pámiiloolalii naasok áyiin a ati epees ya éehute ya: "Lito
siiŋo hátikin pakan paka." Ayíin a naalito naasiiŋo. IX Yéesu naasokii: "Inci picakan
aluu, eeheyme hicoonee ti hinoom ha hiti kayeno ka: íhinu heenape fo íhinu heenaput,
kafakan eloŋ fo káapucalool eteyyo?" X Naasincanii púlooŋ cew, nene asok áyiin a:
"Pántin epeesi." Ayíin a náahin fo, epeesoo neeñoho toko tak.
XI Pale Pufalisaay pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha, kiiñii nkili meemak,
nkáyaañ piteŋenool puume éfikahin Yéesu.

Kamamal ka kiti pupoñapoñ pa ŋaasuwan niŋ pákasupak paka

XII Ti oom kunoom Yéesu naakaay pati tíntiŋ ya kaluum, naapa hánant ha púlooŋ ti
kaluum Pútuun pa. XIII Ta incilape ta, naayonkal pinapana pa pakateyoo naamamal teyii
ŋaasuwan niŋ pákasupak, payenka efikayeno pupoñapoñ pa pakateyoo. Poko kayem:
XIV Simon aŋa naawufane ya caacaw ca Piyeer* niŋ atuwoo Andre, Saak, Saŋ, Filip,
Paatolomaay, XV Máciya, Tomas, Saak ati Alifaay, Simon aŋa nkasok ya Selot†, XVI Yutas
ati Saak, niŋ Yutas Iskaliyot, aŋa akaakaay ya hífulu ti Yéesu.

---

‡ **V:XXXVII** 5:37 Kapaŋ keecifee keeyina hiwasuyee tenko elaan niŋ fotom man niŋ ekina tom miin. ✡ **VI:III** 6:3 1 Samiyel 21:1-6 * **VI:XIV** 6:14 Ti kaŋ ya eti Kilek, Piyeer, ekina eyem "énankiin". † **VI:XV** 6:15 Selot, ti caanak ca citi Yéesu, yenaayeno kayoŋ keeyeniye esuum kiti mah ma miteyii.

Kakalaŋan ka niŋ káakuuñan ka

XVII Púful toko, Yéesu náawanoonii ti tíntiŋ ya niŋ keeyeniye ka neyoo, naasiiŋo la
etaam ya neetempanooliye la. Kayoŋ keemeeŋe kiti pinapana pa pakateyoo nkiyeno
toko niŋ hícump pakan kéefulii Yutaay, Jerusalem niŋ kéefulii ti pisaatee pa piti kantant
ka peeyem pa Til niŋ Siton. XVIII Kákeyyookey káasiitanoo niŋ kati kákuuñanee úkuuñu
wa uteyii. Payenka kísaalumant nkiyokane nkákuuñanee. XIX An óo an ti kayoŋ ka
naaŋes hílikuyoo kamma sempe ínsifulii teyoo ínsikuuñanii púlooŋ.

Hiyihu niŋ hitahu kunuu

XX Yéesu naasincan pinapana pa pakateyoo naasok:
"Niyihaayih - aluu keeleke ka,
kaatuko cáwii ca citi Pútuun pa citaaluu.
XXI Niyihaayih - aluu keeyem ka fiye ti peep pa,
kaatuko efinisiitanee.
Niyihaayih - aluu keeyem ka fiye ti pukooŋ,
kaatuko efinilenken.
XXII Niyihaayih - niŋ pakan kanataa aluu,
nkaŋay aluu, nkateñal aluu,
nkákup ti aluu heenaput kamma ínniyinane ti inci, Añii An.
XXIII "Nihaaño ti oom hinoom, ninuunuutool ti pásuuma, kamma kawun kenfakat
nkiyem ti hítuulu aluu alacana. Kaatuko fiyuu símaamayii nkáhine piyaamakoola pa.
XXIV Pale kúnuul efikiyeno ti aluu! - aluu keetaake ka,
kaatuko nisayaasa kaapuuñanool ka kiti aluu.
XXV Kúnuul efikiyeno ti aluu! - aluu keesiite ka fiye,
kaatuko efiniyeno ti peep.
Kúnuul efikiyeno ti aluu! - aluu keeyem ka ti caalenken fiye,
kaatuko efiniyeno ti weeŋoot innikooŋ.
XXVI Kúnuul efikiyeno ti aluu! - niŋ pakan paka púlooŋ kákupaa ti aluu heenape.
Kaatuko fiyuu símaamayii nkáhine keeneetaat ka piyaamakoola pánipani."

Pálafi pikamooli

XXVII Yéesu nene asok: "Pale inci pusok aluu, aluu keeyemam ka ti káasiitan: Nílafi
pikamool aluu, níhin heenape ti payenka keenate ka aluu. XXVIII Nisap lúwa payenka
nkañan ka aluu, niluum Pútuun pa heenape payenka nkakancool ka niŋ aluu. XXIX Niŋ
an ahankuu kapal ti kaawiilu, ufanoo kikee kaawiilu ka apinene ahanki tenko kapal.
Niŋ an alamaa hísool ha hitii henfakat ha, timpi kitoo hicoopu eeha lupo páhantuwa.
XXX An óo an eeluumuu uwwunoo, niŋ an acoopaa waahi timpi cakanoo wo. XXXI Níhin
pakan paka samat nii fa ínnilafiye fa kati nkáhin aluu.
XXXII "Innílafiyaa kéelafiye ka aluu lamma, eyyeyme cooy innikaakaay hitaaku?
Háati pumuuyena pa nkálafilafi kéelafiyii ka. XXXIII Inníhinaa heenape ti payenka
nkáhin ka aluu heenape, eyyeyme cooy innikaakaay hitaaku? Háati pumuuyena pa
nkáhinhin fo. XXXIV Innimaakaa payenka incuke ka aluu nii efikañahan aluu, eyyeyme
cooy innikaakaay hitaaku? Háati pumuuyena pa nkamaakmaak pumuuyena pa kati
kañahanii memma nkamaakii ma. XXXV Pale nílafi pikamool aluu, níhin heenape teyii,
innimaakii, timpi nímiilool hitaaku kañahan teyii. Inníhinaa fiyuu, Pútuun pa efipuwun
aluu kawun kenfakat niŋ fúlaa toko efiniyeno epuuk pakati Pútuun pa piti patiila,
kamma mpinape ti keesokantoo ka apalaka niŋ ti keekance ka. XXXVI Nitaak paket hikaw
samat nii Faaf aluu ati patiila fa naataake fa paket hikaw."

Káahinaati kíiti an

XXXVII Yéesu nene asok: "Timpi níhin kíiti pakan, Pútuun pa lompo étipihin aluu
kíiti. Timpi niwufan pakan umuuyen, Pútuun pa lompo etipuwufan aluu umuuyen.
Niponketii, Pútuun pa lompo efipuponket aluu. XXXVIII Niwun, Pútuun pa lompo
efipuwun aluu, mpúnuŋ ti uhuuy wa uti aluu eniiku eemeeŋanee looc, neepimpee,
neewenee, neemeeŋanee fo eniisaloolo. Kaatuko eniiku ya eyya inniniike ya neyyo,
ekina lompo Pútuun pa efipiniik aluu neyyo."
XXXIX Yéesu naasokii lompo hícantiitu eehe: "Fo káafuumafuum nátintiŋan-tíntiŋan
áwiyoo káafuumafuum? Etikanow poko t'ésupakii ti kaayeen? XL Akalaŋa ahaŋantoo
akalaŋana ya ateyoo, pale an óo an eekalaŋe meemak afaacuk nii akalaŋana ya ateyoo.
XLI "Weyme uwune aanincuk cíheeni ca ceeyem ca ti níkin atii ya, awe péepannumut
hifiin ha heeyem ha ti níkini? XLII Puume ayyina hisoku atii ya: 'Atoomuu, túulam inci
púfulani cíheeni ca ceeyem ca ti níkini,' awe aŋa eeyinaat ya hicuku hifiin ha heeyem

ha ti níkini? Awe nícuf, yáañ fúlan hifiin ha ti níkini, tempo áafayini hicuku picaaŋ
cataŋ aakati yíni káfulan cíheeni ca ceeyem ca ti níkin atii ya.”

Enuun niŋ papukal eteyyo

XLIII Yéesu nene asok: “Enuun eenape epukantoo papukal peenaput, fo lompo incuke
enuun eenaput epukantoo papukal peenape. XLIV Enuun óo enuun ti papukal eteyyo
nekiiwee. An átayini hicutu sootoo ti usooy uti pícankun, kikenenk lompo kucutantee
ti nikota. XLV An eenape nasoksok waah weenape kamma kunuuwoo nkinape. Pale
an eenaput nasoksok waah weenaput kamma kunuuwoo nkinaput. Kaatuko putumoo
mpúfulanii-fúlan pámiiloolal pa peeyem pa ti kunuuwoo.”

Hícantiitu hiti sikumpaan súsupak

XLVI Yéesu nene asok: “Weyme uwune inniyonkalam 'Ateeteyo, Ateeteyo,' apan
níhinantoo eeha inci insok ha? XLVII An óo an éekeyii t’inci náasi kilimam náahin ko, inci
fáyisan aluu niŋ weyme naanakoole. XLVIII Anakoolaa-nakool nii an aŋa eeyem ti kulut
ekumpaan: awakaawak fo súni naasiiŋan ekumpaan ya eteyoo ti pínankiin. Esáacin
néefulii niŋ sempe, man ma immisap teyyo pale miyinaat yo káyiyiŋan kamma neelutee
pinap. XLIX Pale an a aŋa ásiye ya kilimam áhinut ko, anakoolaanakool nii an aŋa eeyem
ti kulut ekumpaan ti esiya peewakut t’etaam. Man ma immisap teyyo, neehaaŋ ti enow
neehancaloolo púlooŋ cew.”

VII

Káyinan kiti áhampaatiin asoocaali ati Room

I Ta Yéesu naapaye ta káakup púlooŋ hátikin pakan paka, naanako saatee ya eti
Kafaanawum. II Intaako toko akee ti ñíhampaatiin pusoocaali ati Room, eetaake amiikan
ati hikawoo éekuuñe meemak fo alohan putum eket. III Náasi kiti Yéesu, naapoñ
pakakee ñíhampaatiin Pusuwif kapica kaluumoo ápikey ákuuñan amiikan a ateyoo.
IV Ta nkacole ta ti Yéesu nkaŋiiniyoo meemak: “Asoocaali ya aŋe añaŋee kayankanan
meemak, V kaatuko álafilafi pakan unaa niŋ fúlaa toko akina alute éluumuma ya eti le.”
VI Fiye, Yéesu naanapool neyii. Ta naalohane ta ekumpaan ya, áhampaatiin a
asoocaali ya ati Room náapoñii pákawiyoo kapisok Yéesu: “Ahámpaatiin, timpi
yokanoolo écolii pe t’inci kamma inci íntuuniit aapinako ti ekumpaan ya etoom.
VII Ekina lompo ewune inci míiloolut nii ñaŋaa ékey puu ti awe, pale sok hilim hoonool
lamma, amiikan a atoom afaayeno kásuumaayoo. VIII Kaatuko inci ti kayine kiti pakan
inci iyyem, niŋ fúlaa toko intaak pusoocaali lompo keeyem ti kayineyam. Niŋ inci sokaa
aŋe 'kaay', naakaay; insok aŋe 'kéy', náakey. Insok amiikan a atoom 'hín fiye', náahin
fo.”
IX Ta Yéesu náasiye ta eehe ínnimoo teyoo náayesoonii ti kayoŋ ka keeyeniyoo ka
kanapan, naasokii: “Inci pusok aluu, inci taapala cuk káyinan ka kenfakat enke, háati
ti pakati Israyel.”
X Ta Yéesu naapaye ta hisoku eehe, payenka áhampaatiin a asoocaali ya naapoñe ka
nkañoho. Kapucol nkatook amiikan a kásuumaayoo.

Kayitan akampaani ati eyaaŋat aŋa áyiinoo eekete

XI Púful toko Yéesu naakaay ti saatee ya eyya nkasok ya Nayin, pinapana pa pakateyoo
niŋ kayoŋ kenfakat nkanapool neyoo. XII Fiye, ta naalohane ta putum pa piti saatee
ya, nkayeno hicoopu ehunuŋ ti íhokuma. Eekete ya, akampaani, akina lamayoo íññaa
ateyoo naataake, áyiinoo eekete. Kayoŋ kenfakat kiti saatee ya nkiyeno neyoo. XIII Iññáa
ateyoo naayeno pukooŋ. Ateeteyo apucukoo, nketoo teyoo ti hikaw, naasokoo: “Timpi
kooŋ.”
XIV Naaloh pisaapu pa, náalik po, keetiyye po ka nkasiiŋo. Yéesu naasokoo:
“Akampaani, inci soki: 'Lito!'” XV Aŋa eekete ya náalitoonii, naayeno, náayaañ káakup,
Yéesu naacoopoo naañahanoo íññaa ateyoo.
XVI Kayoŋ ka púlooŋ nkimeeŋ niŋ ewatate nkúmul Pútuun pa nkusok: “Ayaamakoola
enfakat áfuliyoo t’unaa. Pútuun pa pítahiyoo kunuu ti pakan etempo.” XVII Hiti Yéesu
eehe, níhisiyo ti mah ma miti Yutaay púlooŋ niŋ ti pisaatee pa púlooŋ péekinkoole yo
pa.

Pinapana pakati Saŋ-Patis pati Yéesu

XVIII Ti písiyo pa piti Yéesu empuu, Saŋ, pinapana pa pakateyoo nkakamanoo eehe
púlooŋ. Naayonkal teyii pákasupak, XIX naapoñii ti Ateeteyo kapica kacakanoo: “Fo
awe yem Aŋa eeyem ya ti ékey, fo uñaŋaa hítuulu akee?”

XX Kapucol ti Yéesu nkasokoo: “Saŋ-Patis ápoñii unii ti awe upicakani: 'Fo awe yem
aŋa eeyem ya ti ékey, fo uñaŋaa hítuulu akee?'”
XXI Ti oom caanak, Yéesu náakuuñan hícump pakan keeyoke niŋ úkuuñu weemeeŋe,
niŋ payenka kísaalumant nkúwuuliye, náahin úfuumiin weemeeŋe upucuk. XXII Fiye,
Yéesu naañahan payenka Saŋ náapoñii ka, naasokii: “Niñoho nica nikaman Saŋ eeha
innicuke ha niŋ eeha ínnisiye ha: kéefuume ka unka ti hicuku, kéehute ka unka
ti pikaayu, pakati kanuk ka nkakuulanee, keecotiye ka unka ti hísiyu, keekete ka
nkalitanee, ekooŋan ya éesuume ya néetuunanee keeleke ka. XXIII Oopa ti pásuuma,
aŋa apookut ya hitaaku káyinan kamma inci.”
XXIV Payenka Saŋ náapoñii ka, ta nkañohiye ta, Yéesu náayaañ káakup kiti Saŋ ti
kayoŋ ka: “Weyme innikaaye pati káahaaŋ ka tes kaasincan? Káaheeni enka eyam ya
neeliiñaloole? XXV Niŋ fotom, weyme innikaaye po hicuku? An eewasiye wañ weewalla?
Haani! Payenka nkawaso ka wañ wa wéeciita wa hinoom, nkayeno ti eloŋ enfakat, pati
pukumpaan pa piti pumansa pa nkayeno. XXVI Niŋ fotom, weyme innikaaye po hicuku?
Ayaamakoola? Ee ayaamakoola! Inci pusok aluu nii ahaŋaahaŋ ayaamakoola. XXVII Saŋ
akina ayem aŋa hilim ha hiti Pútuun pa nihisoke ya:
'Inci fápoñii ati ekooŋan ya atoom apunowi hátikin
kati awañali pítin pa.✡'
XXVIII “Inci pusok aluu, an óo an aŋa aal naapuke, Saŋ ahaŋoohaŋ hamake, pale aŋa
eehaŋe ya káafomaati ti cáwii ca citi Pútuun pa, ahaŋa Saŋ hamake.”
XXIX Pakan paka púlooŋ kéesiye ka enkuu, háati pisayoola kúncoo ya, kacoonaacoon
nii Pútuun pa peecoonoole. Ta Saŋ naayeniye ta káatuunan ekooŋan ya eti Pútuun pa,
nkacoon ápihinii pátise. XXX Pale Pufalisaay pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha
nkapook eeha Pútuun pa mpílafiye ha teyii; kacoonut Saŋ ápihinii pátise.
XXXI Yéesu naasokii: “Niŋ weyme inci iññaŋe kaakufumool ekaay ya eti fíyooy,
niŋ weyme nkanakoole? XXXII Kanakoolaa-nakool nii epuuk keeyem ti híliŋ nkayeno
kaaceeceekool:
'Uhapaahap aluu,
nikiiyut,
nuucook aluu kícimu kiti keeŋoot,
nikooŋut.'
XXXIII “Kaatuko, Saŋ-Patis ákeyyookey, aliyantoo hímpuul, alaanantoo elaan innisok:
'Hísaalumant hiyem neyoo.' XXXIV Inci, Añii An, ínkey pilli illaan innisok: 'Nisincan!
Aŋuu an eekase, níkumana, áwi ati pisayoola kúncoo ya niŋ pumuuyena pa.' XXXV Pale
ecohato ya eti Pútuun pa, keecoone yo ka púlooŋ káyisanaayisan nii ecoonoolaa-
coonool.”

Kaaponket kiti aal amuuyena la ti ekumpaan ya eti Afalisaay a

XXXVI Afalisaay akee, aŋa nkasok Simon, naayonkal Yéesu hili káciim pateyoo. Yéesu
naakaay, naanako la ti ekumpaan ya eti Afalisaay a naayeno hili. XXXVII Intaako toko ti
saatee ya aal amuuyena. Náasi nii Yéesu oopa ti hili pati ekumpaan ya eti Afalisaay a.
Ta náasiye ta eehuu, naacoopool cílumpa ceewalla kaameeŋ munucu méesuume haaw.
XXXVIII Naasiiŋo puson woot Yéesu, naayeno pukooŋ, náayaañ káamaañiyan wootoo niŋ
mukunoo, naatoot wo niŋ wanoo, naasump wootoo, naanuc wo niŋ munucu méesuume
haaw. XXXIX Afalisaay a aŋa ayonkale ya Yéesu hili káciim, apucuk eehuu, naasokoolo:
“Niŋ pánipani áyiin aŋe ayaamakoola, añaŋaa kameye aal puume ayemoo ti híliku - aal
amuuyena!”
XL Yéesu naacoop hilim ha naasokoo: “Simon, taakaataak eeha inci iññaŋuu hisoku.”
Simon naañahanoo: “Sokam, Ahámpaatiin.” XLI Yéesu naasokoo: “Taakaataak pákayiin
pákasupak keetaake ñikopu ti akee áyiin eelontiyii mañ. Akee ya naataakoo nikopu
sitenali sikeme isak (500), akee ya lompo nikopu sitenali áwii ésupak niŋ ŋaasuwan
(50). XLII Pale háati oonool teyii ayinaatoo mo kañahan. Fiye, naaponket poko t’ésupakii
ñikopu ña ñiteyii. Ti awe, ayme ti payenke t’ésupakii afaahaŋ pálafi aŋa eelontiyii ya
mañ ma?” XLIII Simon naañahanoo: “Ti pacukalam, akina ayem aŋa nkaponkete ya
nikopu na nenfakat na.” Yéesu naasokoo: “Aasokaa páni.”
XLIV Apipa, náayesoonii pati aal a, naasok Simon: “Aacukaacuk aal a aŋe, emma inci
ínnakoonii ma le ti awe, aawunutam man puñow wootam, pale akina náamaañiyan
wootam niŋ mukunoo, naatoot wo niŋ wanoo. XLV Ta inci ínnakoonii ta le ti awe,
aawananutam niŋ hisumpu, pale akina áyekuniit hisumpu wootam. XLVI Aanucut
hikawam niŋ munucu, pale akina, naanuc wootam niŋ munucu méesuume haaw.
XLVII Síitanam inci pusoki, pálafi pa piteyoo penfakat pa píyisanaayisan nii umuuyen wa

✡ **VII:XXVII** 7:27 Malaki 3:1

uteyoo weemeeŋe wa upayeepa kaaponket. Pale an óo an aŋa nkaponkete caahinkiŋ,
caahinkiliŋ lompo nálafi.”
XLVIII Fiye, Yéesu naasok aal a aŋuu: “Umuuyen wa utii uponketeeponket.”
XLIX Keeyeniye ka toko hili neyoo nkáyaañ pusokool: “Aŋe ayem ayme, fo kati aponket
umuuyen?” L Pale Yéesu naasok aal a: “Káyinan ka kitii kifakanuu, kaay niŋ
kásuumaay.”

VIII

Pakaal paka, kanapan ka kiteyii Yéesu

I Púful toko Yéesu naayeno kaamuusool ti pisaatee niŋ misaatee, káatuunan niŋ
kakaman ekooŋan ya éesuume ya eti cáwii ca citi Pútuun pa. Pupoñapoñ pa pakateyoo
ŋaasuwan niŋ pákasupak paka nkayeno neyoo, II niŋ lompo pakakee pakaal payenka
náakuuñane niŋ payenka naayaane teyii kísaalumant: Mari aŋa nkasok ya Mari ati
Makatala aŋa náafulanii ya teyoo kísaalumant isak niŋ kúsupak; III Yowanna, áyiinoo
aŋa nkasok ya Husa, eeyeniye ya ati hikaw ha ti éhinuma ya eti Helot; Suusaana
niŋ hícump pakakee pakaal, niŋ mañ ma miteyii nkayeno kayankanan Yéesu niŋ
pupoñapoñ pa pakateyoo.

Hícantiitu ha hiti ataha piyooseen pa

IV Hikee hinoom, kayoŋ kenfakat nkuconcool niŋ pakan kéefulii ti pisaatee peemeeŋe
nkíkey ti Yéesu. Ti káasiiŋuma enkuu, Yéesu naasokii hícantiitu eehe: V “Taakaataak
akee áyiin aŋa eekaaye etah piyooseen. Akina ti etah piyooseen pa, ekee etukal ya
neenowal ti pítin pa; neekakalee, pusuwa pa mpuhoon yo. VI Ekee ya neenowal ti etaam
eti pínankiin; niŋ páŋantalii eteyyo neesuucan, kamma etaam ya néecihut. VII Ekee ya
neenowal ti pícankun, épiŋantoolii ti coonool niŋ pícankun pa, pícankun pa mpikincool
yo. VIII Fiye, ekee etukal ya neenowal ti etaam eenape, eyyuu néeŋantii neepuk ulant,
kaalant óo kaalant nkupuk papukal keme.” Yéesu naasokii niŋ hiceeku: “An óo an
eetaake kaanuu kiti káasiitan, ásiitan.”

Heewune ha ínnakup niŋ hícantiitu

IX Ta Yéesu naapaye ta káakup, pinapana pa pakateyoo nkacakanoo weyme hícantiitu
eehuu nihisoke. X Naañahanii: “Kameye meeñeeya ma miti cáwii ca citi Pútuun
pa kuwufaneewufan aluu, pale ti pakakee paka niŋ kícantiitu inci ínkup, samat nii
ayaamakoola ya Esaya fa naasoke fa:
'Efikasincan pale etikacuk;
Efíkasiitan pale étikasi.[✡]”

Kakaman ka kiti hícantiitu ha

XI Yéesu nene asok: “Ehe, eeha hícantiitu ha nihisoke ha: Etukal ya eyem hilim ha hiti
Pútuun pa. XII Etukal ya eenowe ya ti pítin pa ecukaacuk nii payenka nkási ka hilim ha,
Seetaani ya néekey néefulan ho ti saanii, ancuk timpi káyinan nkafakanee. XIII Etukal ya
eenowe ya ti etaam ya eti pínankiin pa ecukaacuk nii payenka nkasayan ka hilim ha niŋ
pásuuma niŋ kásiyaa ho, pale hilim ha hitaakut ñinkonk teyii. Káyinanii kifiyyantoo, ti
caanak citi páciite nkañoho puson. XIV Etukal ya eenowe ya ti pícankun pa ecukaacuk
nii payenka nkási ka hilim ha, pale ti eloŋ ya eteyii káamiilool ka niŋ hitaaku ha niŋ
pásuuma pa piti eloŋ ya mpikincoolii mpikitii hitaaku papukal peeyane. XV Pale etukal
ya eenowe ya ti etaam ya eenape ya ecukaacuk nii payenka nkási ka hilim ha nkayenan
ho pinap ti saanii seekuule sa, nkamukut fo cákapukii samat nii enuun fa nepuk papukal
peemeeŋe.”

Hícantiitu ha hiti lampi ya

XVI Yéesu nene asokii hícantiitu eehe: “An acaaŋanantoo lampi náawuf teyyo epool
niŋ fotom naanakan yo t’etaam ecunkun, pale nawaŋwaŋ yo, ancuk an óo an éenakoonii
naacuk ecaaŋ ya.
XVII “Waah óo waah weeyolee éfuufulaniyee tíkitaaŋ, waah óo waah wéewufaloolee
éfuuwufinee, núufulaniyee tíkitaaŋ.
XVIII “Ooto, nitah kunuu ti pásiitanal aluu. Kaatuko an óo an eetaake afaapenanee
meemak; an óo an eetaakut háati aŋa incukoo ya nii naataake efuusayee teyoo.”

Yéesu niŋ miin ma miteyoo

XIX Púful toko, Yéesu íññaa ateyoo niŋ pakatuwoo nkákeyyoo hicuku, pale kayinaatoo
hicuku kamma kayoŋ ka.

✡ **VIII:X** 8:10 Esaya 6:9

XX Nkasok Yéesu nii: “Iññáa atii niŋ pakatuwi unka kasiiŋiye tíkitaaŋ, awe nkálafiye hicuku.”
XXI Naañahanii: “Iññáa atoom niŋ pakatuwam poko kayem payenka nkásiitan ka hilim ha hiti Pútuun pa nkáhin ho fa nihiñaŋee fa íhinu.”

Kaasiiŋan ka kiti hiyam ha

XXII Hikee hinoom Yéesu náayuuko ti piteen niŋ pinapana pa pakateyoo, naasokii: “Ufiitanaa ti kikee kaapii ka kiti han ha.” Nkañak. XXIII Ta nkayeniye ta kaafiitan, Yéesu naalam hiŋotu. Hítaapanu eyam néesapii ti han ha, piteen pa mpiyeno émeeŋanii man, nkayeno ti páciite penfakat.
XXIV Ti oom páciite, pinapana pa nkaloh Yéesu nkáyiyaloo, nkasokoo: “Ahámpaatiin! Ahámpaatiin! Efuuketaa!” Yéesu náayiyoonii naafet ti hiyam ha niŋ kúsuuh ka kenfakat ka nkapilan niit. XXV Púful toko naacakanii: “Káyinan ka kiti aluu unkey?” Ewatate neemeeŋii, ínnimii, nkayeno picakanool: “Ayme ayem áyiin aŋe, kati nasok hiyam ha niŋ kúsuuh ka kapilan, nkásiyoo?”

Káakuuñan áyiin ati kísaalumant

XXVI Púful toko, Yéesu niŋ pinapana pa pakateyoo nkaciŋ ti mah ma miti Kelasen,* meeyem ma ti púcoonool mah ma miti Kalilee. XXVII Ta Yéesu naayeniye ta éyuukinoyii ti piteen pa, áyiin ati saatee ya náakey kapaakoolanoo. Ayíin a aŋuu kísaalumant kúwuuliyoo, afiyaafiyo awasiyantoo wañ, akinut ti ekumpaan fo ti kiyaak. XXVIII-XXIX Nkiloomooloom íhinu apihiñ, háati nkacenk sipeesoo niŋ wootoo niŋ ñiseel kati kafaasoo, naacutal ño, kísaalumant ka nkítintiŋanoo ti káahaaŋ tes. Ayíin a ta naacuke ta Yéesu naaceek, naanow ti wootoo, náaceekii ti kaawiiluyoo: “Weyme ánlafiye ti inci, Yéesu, Añii ya ati Pútuun pa piti patiila? Inci luumuu timpi kallanam!” Asokaasok eehe, kamma Yéesu naafete ti kísaalumant ka, apusok ko kífulii teyoo.
XXX Yéesu naacakanoo: “Caacawi puume?” Naañahanoo: “Caacawam 'Kayoŋ†',” kamma kísaalumant keemeeŋe nkinakiyoo. XXXI Nkiŋiino Yéesu timpi awant ko ti seemak. XXXII Inhemool koolee enfakat eti pícalukun neeyeno kaahoon ti kanaac cítintiŋ. Kísaalumant ka nkiŋiino Yéesu apikatan ko kipinako ti pícalukun pa, naakatan ko. XXXIII Nkífulalii ti áyiin a, nkinakalo ti pícalukun pa, koolee ya néeliiŋoonii mpacas patiila cítintiŋ ca, neenow ti han ha néeseem.
XXXIV Ta keeyeniye ka efaas ya nkacuke ta heetaakiye ha nkatey ti saatee ya niŋ ti misaatee ma méekinkoolii ma kakaman pakan paka heetaakiye ha. XXXV Fiye, pakan paka nkákey kaasincan heetaakiye ha. Nkácolii ti Yéesu nkatook áyiin a aŋa kísaalumant ka nkúfulii ya teyoo náasooliye niŋ kunuuwoo cononon naayeno ti woot Yéesu. Ta nkacuke ta eehuu nkameeŋ niŋ ewatate. XXXVI Keecuke ka heetaakiye ha nkayeno kakaman pakan paka puume áyiin a aŋa kísaalumant ka nkúfulii ya teyoo fa náakuuñanee fa. XXXVII Púful toko, pakan paka púlooŋ pakati mah ma miti Kelasen nkaluum Yéesu akatanii apikaay, kamma ewatate enfakat neeyeniye neyii. Yéesu náayuuko ti piteen pa, áñakum XXXVIII áyiin a aŋa kísaalumant ka nkúfulii ya teyoo naaluum kanapanoo, pale Yéesu naayaanoo, naasokoo: XXXIX “Ñoho ti enuufi nkaakaman eeha púlooŋ Pútuun pa mpíhinuu ha.” Ayíin a naakaay ti saatee ya púlooŋ, naayeno kakaman eeha Yéesu náahinoo ha.

Amáacul eekete niŋ aal éekuuñe

XL Pakan paka púlooŋ nkayeno hítuulu Yéesu ti kikee kaapii ka kiti han ha, ta náañohoonii ta, kayoŋ ka nkiwananoo. XLI Ehe, intaako áyiin aŋa nkasok Yayil áhampaatiin ti éluumuma ya. Náakey náakilipo ti Yéesu wootoo, naaŋiiniyoo apikaay pati enuuf ya eteyoo XLII kamma añiinoo ámaacul oonool a lamma eetaake máamun sitiil ŋaasuwan niŋ súsupak naayeniye ti putum eket.
Ta Yéesu naayeniye ta pikaayu pateyoo kayoŋ ka nkikincooloo. XLIII Intaako toko aal eeyeniye hicuku etaam eefiitantoo fo sitiil ŋaasuwan niŋ súsupak, náapucalool mañoo púlooŋ ti púkuuñana pale an ayinaatoo káakuuñan. XLIV Náakey puson Yéesu, náalik hileelu hísool ha hiteyoo, tokotoko etaam ya eteyoo neesiiŋo. XLV Yéesu naacakan: “Ayme álikaam?” Pakan paka púlooŋ nkalaaco, Piyeer naasokoo: “Ahámpaatiin, kayoŋ ka kúconcooliyoo-concool nkikincooli.” XLVI Pale Yéesu naasok: “An álikaamlik kaatuko méyimeyi nii sempe sífulaaful ti inci.” XLVII Aal a náameyi nii eeha náahine ha hiyoliit, náakey niŋ kakikilan, náakilipo ti woot Yéesu. Naakaman hátikin pakan

* **VIII:XXVI** 8:26 Náasiyaa Kelasen, ekina eyem pakan paka pakati saatee ya eti Kelasa. Pikee pakiical pa piti Kilek mpusok Kelasa, pale pikee pa lompo mpusok Katala. Katala niŋ Kelasa pisaatee peekufut ti mah emmuu. † **VIII:XXX** 8:30 Caacaw ence ti kaŋ ya eti Kilek “Lesiyon” cikina ciyem kayoŋ kiti pusoocaali síwuli isak niŋ yoonool.

paka púlooŋ heewune ha náalik Yéesu niŋ fa náakuuñanee fa tokotoko. XLVIII Yéesu
naasokoo: “Añiinam káyinan ka kitii kifakanuu. Kaay niŋ kásuumaay.”
XLIX Yéesu ti káakup, an náafulii pati ekumpaan ya eti Yayil áhampaatiin a ati
éluumuma ya. Naasok Yayil: “Añiini ámaacul aketaaket, timpi yokan fiye Ahámpaatiin
a.” L Yéesu niŋ pásiyaloo eteeho naasok Yayil: “Timpi fe, yínan lamma, añiini afaayeno
kásuumaayoo.” LI Apicol ti enuuf ya eti Yayil acoonut an apinako neyoo fo Piyeer, Saŋ
niŋ Saak, niŋ añii ya faafoo niŋ íññaayoo. LII Pakan paka púlooŋ nkayeno pukooŋ niŋ
esampoolo, Yéesu naasok: “Níyekuno pukooŋ pa kaatuko aŋe aketut, hiŋotu naayaake.”
LIII Nkayeniyoo caalenken kamma nkameya nii añii ya aketaaket. LIV Pale Yéesu náasik
epees añii ya naayonkaloo, naasokoo: “Añiinam, íiyo!” LV Yaanoo néeñohoonii naahaaŋ
ti piyito. Yéesu naasokii kawufanoo apili. LVI Pupukayoo ínnimii pale Yéesu naakitii
hisoku heetaakiye ha an.

IX

Kúmpoña ka kiti pupoñapoñ pa ŋaasuwan niŋ pákasupak paka

I Yéesu naayonkal nantoonool pupoñapoñ pa pakateyoo ŋaasuwan niŋ pákasupak
paka, naawufanii sempe niŋ kayine kiti hiyaanu kísaalumant ka púlooŋ niŋ káakuuñan
úkuuñu. II Púful toko, naapoñii kapikaay káatuunan cáwii ca citi Pútuun pa niŋ
káakuuñan púkuuña. III Naasokii: “Ti pítin pa piti kaakaawool ka timpi niyekan
waah: Hikasap tom, epootak tom, hímpuul tom, mañ tom, háati hísool hísupiyenu.
IV Niŋ kawananaa aluu ti ekumpaan, inniyeno toko fo ta éfiniful ti oom saatee. V Niŋ
pakan kapookaa aluu kawanan, innihank haafol ha ti woot aluu ínniful ti oom saatee
nípiyisanii nii Pútuun pa efipisapii.” VI Pupoñapoñ pa pakateyoo nkakaay, nkanako ti
misaatee ma kapiyeno káatuunan ekooŋan ya éesuume ya niŋ káakuuñan pakan paka
pan óo pan.

Paliima pa piti Helot Antipas

VII Heetaakiye ha púlooŋ nihicol ti kaanuu Helot, ati hikaw ha hiti Kalilee. Naaliim
meemak kamma pakakee paka nkayem ti hisoku nii Saŋ-Patis álitoonii ti keekete ka,
VIII pakakee paka nkasok ayaamakoola ya Elí himuumoo áñohoonii✡, pakakee paka
nkasok akee ti piyaamakoola pa keefiyye ka álitoonii ti keekete ka. IX Pale Helot naasok:
“Saŋ, inci himuumam mukoo ta inci mpoñii ta kapifiit hikawoo. Aŋe akina ayem ayme,
aŋa inci iyyem ya ti hísiyu kiteyoo?” Naaŋes hicuku Yéesu.

Pákayiin síwuli isak kákuumanee

X Yéesu, pupoñapoñ pa pakateyoo kápiñohoonii nkakamanoo eeha nkáhine ha.
Naacoopii kapiñako lamayii ti saatee ya eyya nkasok ya Petesayit. XI Pale kayoŋ ka
kípipanumoo, nkinapanoo. Yéesu naawananii, naayeniyii káakup kiti cáwii ca citi
Pútuun pa, náakuuñan keesoolahe ka ékuuñano.
XII Cípiniimo, pupoñapoñ pa pakateyoo ŋaasuwan niŋ pákasupak paka nkaloh Yéesu,
nkasokoo: “Unaa úlaaŋaalaaŋ, katan kayoŋ ka kipikaay ti pisaatee pa niŋ misaatee
ma meelohe ma le, kati kíyini hitaaku paliyal niŋ káahintuma.” XIII Yéesu naasokii:
“Aluu faŋ aluu niwufanii kapili.” Pupoñapoñ pa nkañahanoo: “Kúmpuul isak niŋ soon
súsupak lamma nuutaakaa, fo niŋ unii ukaayaa hinoom paliyal piti pakan paka púlooŋ.”
XIV Kasokaasok eehuu kaatuko máamun pákayiin síwuli isak (5,000) kayeniye toko.
Yéesu naasok pupoñapoñ pa pakateyoo: “Níhinii kapiyeno ti uyoŋ uti máamun
pakan áwii ésupak niŋ ŋaasuwan (50).” XV Pupoñapoñ pa pakateyoo nkáhin fo, an
óo an naayeno. XVI Yéesu naacoop kúmpuul ka isak ya niŋ soon sa súsupak sa
náahaafin, naanimpan Pútuun pa, naafiitalool ko, naawufan pupoñapoñ pa pakateyoo
kápipaacinool ko kayoŋ ka. XVII Pakan paka púlooŋ nkali fo kasiit tuk. Pupoñapoñ pa
pakateyoo nkayesal mífiitiin paliyal pa peetowiye pa fo kameeŋan síyya ŋaasuwan niŋ
súsupak.

Káyisan ka kiti Piyeer ayme ayem Yéesu

XVIII Hikee hinoom, Yéesu naayeno kaluum lamayoo, pinapana pa pakateyoo nkayeno
toko neyoo. Naacakanii: “Ti pakan paka, inci yem ayme?” XIX Nkañahanoo: “Pakakee
kasok awe yem Saŋ-Patis, pakakee paka nkasok awe yem Elí ayaamakoola ya, pakakee
paka nkasok akee ti piyaamakoola pa keefiyye ka álitoonii ti keekete ka.” XX Naacakanii:
“Ti aluu, inci yem ayme?” Piyeer naacoop hilim ha naasokoo: “Awe yem Eenucee ya ati
Pútuun pa.”

Káakup Yéesu kiti eketoo

✡ **IX:VIII** 9:8 Malaki 4:5

XXI Yéesu náakupananii, naakitii hisoku eteeho an. XXII Naapenan apisokii: “Inci, Añii
An, fo yeno ti kúnuul kenfakat, ñíhampaatiin ña, pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha
niŋ ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa efikapookam, fa mukee, ti hinoom
ha híhaaciyenu ha inci fáñahaniyee ti eloŋ.”

Páciite pa piti kanapan ka kiti Yéesu

XXIII Naasokii poko púlooŋ: “Niŋ an álafiyaam kanapan afaapook himuumoo,
naakanto hinak óo hinak kuluwaa ya eteyoo, ekina eyem kúnuul ka kiteyoo, naana-
panam. XXIV Kaatuko aŋa éelafiye kafakan eloŋ ya eteyoo, áfaapuul teyyo. Pale aŋa
éepuule eloŋ ya eteyoo kamma inci, afaafakan yo. XXV Empeyme panap piyem toko
an kati ataak hisaanumate ha hiti púlunta pa náapuul ti eloŋ ya eteyoo niŋ fotom
naatahoolo? XXVI Niŋ an asuuwaam niŋ kilim ka kutoom, inci, Añii An, fasuuwoo niŋ inci
ñóhooniyoo ti hamake ha hitoom niŋ ti hamake ha hiti Paapaa atoom niŋ pumaleekoo
pa peesampanee pa. XXVII Inci pusok aluu pánipani ya, pakakee ti aluu keesiiŋiye ka le
etikaket peecukut cáwii ca citi Pútuun pa.”

Hamake ha hiti Yéesu

XXVIII Ta Yéesu naapaye ta káakup enkuu máamun kunoom isak niŋ káhaaciil,
naacoopool Piyeer, Saŋ niŋ Saak nkasilo patiila tíntiŋ ya kaluum. XXIX Akina ti kaluum ka
pacuk puhooŋuyoo mpiyesan, wañ wa uteyoo núuhiiniyii fo nuucaaŋ cataŋ. XXX Fiyiit,
pákayiin pákasupak ti piyaamakoola pa keefiyye ka nkayeno neyoo kákupat, poko
kayem Móyiis niŋ Elí ayaamakoola ya. XXXI Poko káfulii ti ecaaŋ enfakat. Nkayeno
káakup niŋ Yéesu kiti eket ya eteyoo eyya naakaakaay ya kaahankan Jerusalem.
XXXII Piyeer niŋ pákawiyoo nkaket niŋ hiŋotu, ta nkáyiyoonii ta nkacuk hamake ha
hiti Yéesu niŋ pákayiin paka pákasupak paka keesiiŋiye ka neyoo. XXXIII Pákayiin
paka payenkuu ta nkayeniye ta píkatinool niŋ Yéesu, Piyeer naasokoo: “Ahámpaatiin,
napaanap unii upiyeno le. Upisiiŋan múkuut máhaaciil, coonool citii, coonool citi
Móyiis, coonool citi Elí.” Amíit eeha naayeniye káakup.

XXXIV Ta naayeniye ta káakup káatiŋu nkúfulii nkíkimpitoolii, ewatate neeyeno niŋ
pinapana pa pakateyoo ta nkanakiye ta ti káatiŋu ka. XXXV Hilim níhifulii ti káatiŋu ka
nihisok: “Aŋe ayem Añiinam, inci mamaloo. Nísiitanoo!” XXXVI Ta hilim ha nihipaye ta
káakup nkacuk Yéesu lamayoo. Piyeer niŋ pákawiyoo nkafatanool neeho, kakamanut
an ti oom caanak eeha nkacuke ha.

Káakuuñan añii ati hísaalumant

XXXVII Eti kacom eteyyo, Yéesu niŋ pinapana pa pakateyoo pákahaaciil paka
nkáwanoonii ti tíntiŋ ya, kayoŋ kenfakat nkíkey kaapaakoolanoo. XXXVIII Ayíin náaceekii
ti kayoŋ ka: “Ahámpaatiin, inci luumuu, sincan añiinam akampaani ye, añiinam oonool
a kóŋ aŋa inci intaake ya! XXXIX Hísaalumant nihinakiyoonako, tokotoko níhihinoo
apiceek, níhiyiyiŋanoo niŋ sempe fo putumoo mpiyohat, nihikallanoo, hífiisantoo
kakatan. XL Inci luumaaluum pinapana pa pakatii kati kayaan ho, pale kayinaat.”

XLI Yéesu naasok: “Oo! Aluu ekaay ya eenaput ya apan nitaakut káyinan, fo teyme
inci fayeno niŋ aluu immukut niŋ aluu? Cóopii añiini le.”

XLII Añii ya ti ékey ya, hísaalumant ha nihitahoo híp t’etaam, níhiyiyiŋanoo niŋ sempe.
Pale Yéesu naafet ti hísaalumant ha, náakuuñan añii ya, naañahanoo faafoo. XLIII Pakan
paka púlooŋ ínnimii ti sempe sa senfakat sa siti Pútuun pa.

Púsupiyenu káakup Yéesu kiti eketoo

Pakan paka oopa nímii ti eeha Yéesu náahine ha púlooŋ, naasok pinapana pa
pakateyoo: XLIV “Niwas kilim enke ti unuu aluu: Inci, Añii An, éfikaful ti inci, uwwufanee
ti sipees pakan.” XLV Pale kámiit eeha naayeniyii hisoku. Putum hilim ha nihiyolee ti
poko timpi kámeyi fa nihisoke, nkafe kacakanoo puume nihisoke.

Eemaka ya

XLVI Fiye, Yéesu pupoñapoñ pa pakateyoo ŋaasuwan niŋ pákasupak paka nkáyaañ
pílaacinool aŋa eehaŋe pamake teyii. XLVII Yéesu náameyi pámiiloolal pa piteyii,
naacoop ciñii cenkilis naasiiŋan co pukoloo. XLVIII Naasokii: “An óo an eewanane ciñii
ca cenkilis ence ti caacawam, inci naawanane, an óo an eewananaam, aŋa éepoñiyaam
ya lompo naawanane. Kaatuko aŋa éetinee ya ti aluu púlooŋ, akina ayem eemaka ya.”

XLIX Saŋ naacoop hilim ha, naasok: “Ahámpaatiin, unii ucukaacuk áyiin ti hiyaanu
kísaalumant ti caacawi, nuuyoop hikituyoo, kamma naaneetaat ati kayoŋ ka kiti unaa.”
L Yéesu naañahanoo: “Timpi nikitoo, kaatuko an óo an eepookut aluu oopa ti aluu.”

Hipooku ha hiti cisaatee citi Samali

LI Yéesu, hicoopu ha hiteyoo alacana, ta níhilohanii ta, naacok piliit pikaayu pa
piti Jerusalem. LII Naapoñ pakan niŋ kilim kapinowoo hátikin, oom pakan nkakaay,
nkanako ti cisaatee citi Samali kapimemanool ékey ya eteyoo. LIII Pale pakan paka
pakati cisaatee ca kawananutoo, kamma naayem ti himuusu Jerusalem*. LIV Pinapana
pa pakateyoo, Saak niŋ Saŋ ta nkacuke ta eehe nkasokoo: "Ahámpaatiin, áalafilafi
úpuwananii seemak sípufulii patiila sípupucaloolii?" LV Pale Yéesu náayesoonii lipe
ti poko, naafet teyii. LVI Fiye, nkakaay ti cikee cisaatee.

Kéelafiye ka kanapan Yéesu

LVII Ta nkayeniye ta pikaayu ti pítin pa, akee áyiin naasok Yéesu: "Inci fanapani pan óo
pan pa ankaakaay." LVIII Yéesu naasokoo: "Pupampaŋo pa pitaakaataak uyeen, pusuwa
pa mpitaak ñáawuunu, pale inci, Añii An, taakut la fanaŋ hikawam."
LIX Naasok akee áyiin: "Napanam," pale áyiin a naañahanoo: "Ahámpaatiin, túulam
púcaahokii fala paapaa atoom." LX Yéesu naasokoo: "Kat keekete ka kapihok pakateyii
keekete ka, pale awe kaay cáatuunan cáwii ca citi Pútuun pa."
LXI Akee áyiin nene, naasokoo: "Ahámpaatiin, inci fanapani, pale túulam fala pikaay
upica úkatinoolii niŋ pakanam." LXII Yéesu naasokoo: "An óo an eecoke kacantu
naawelep puson, átuuniit páhin ti cáwii ca citi Pútuun pa."

X

Kúmpoña ka kiti pinapana pa áwii éhaaciil niŋ ŋaasuwan niŋ pákasupak paka (72)

I Púful toko, Ateeteyo nene amamal pakakee pinapana áwii éhaaciil niŋ ŋaasuwan
niŋ pákasupak (72), naapoñii pákasupak pákasupak kapinowoo hátikin ti pisaatee pa
púlooŋ niŋ pan óo pan pa naañaŋe pikaayu. II Naasokii: "Kaamaañ ka kufomaafom pale
pumaaña pa kameeŋut. Niluum Ateeteyo ati kaamaañ ka apupoñ pumaaña kapikaay
kaamaañ ka kiteyoo. III Nikaay! Inci pupoñ aluu nii mísaacii ti pututa piyen elampa.
IV Timpi niyekan mañ, epootak tom, pisamata púsupiyenu tom, ti pítin pa timpi nikican
an.
V "Niŋ ninakiyaa ti ekumpaan, níyaañ nisok: 'Kásuumaay kiyeno ti ekumpaan eyye.'
VI Niŋ an ati kásuumaay oopa toko, kásuumaay ka kiti aluu efikiyeno teyoo, niŋ ekina
tom, éfikiñohoonii ti aluu. VII Niyeno ti ekumpaan eyyuu, innili, innilaan waah ewwa
efikawufan wa aluu. Kaatuko áhina añaŋaa hitaaku cooy ya eteyoo. Timpi nitootoosool
ti pukumpaan.
VIII "Niŋ ninakiyaa ti saatee, pakati saatee ya nkawanan aluu, nili waah óo waah ewwa
nkawufane aluu. IX Inníkuuñan púkuuña pa keeyem ka ti oom saatee, innisokii: 'Cáwii
ca citi Pútuun pa cíkeyyoo pukol aluu.' X Pale niŋ ninakiyaa ti saatee, pakati saatee ya
kawananut aluu, nikaay pati ñítin ña innisok: XI 'Háati haafol ha hiti saatee ya hiti aluu
heecoke ha ti woot unii, unii uhankaa ho úpiyisan aluu nii Pútuun pa efipisap aluu.
Háati ekina, nímeyi nii cáwii ca citi Pútuun pa cíkeyyoo pukol aluu.' XII Inci pusok aluu:
Hinak eeha Pútuun pa mpikaakaay íhinu kíiti ya, kúnuul ka kiti saatee eyyuu efikihaŋ
kiti saatee ya eti Sotom*.
XIII "Waah weecukantee wa nuucukee Pútuun pa mpíhine ti pisaatee pa piti Kolasin
niŋ Petesayit. Niŋ eehe hitaakiye ti pisaatee pa piti Til niŋ Siton†, anti kafiyo nkáwunkiye
umuuyen wa uteyii, nkayeno niŋ kúsool kiti pupootak niŋ emaamoolo píiha‡ kápiyisan
ewatanoolo ya eteyii. Pale kúnuul efikiyeno ti aluu Kolasin, kúnuul efikiyeno ti aluu
Petesayit. XIV Hinak eeha Pútuun pa mpikaakaay íhinu kíiti ya, kúnuul ka kiti aluu
efikihaŋ kiti Til niŋ Siton. XV Aluu pakati saatee ya eti Kafaanawum, fo éfiniseepinee
patiila? Haani, efiniwananee pati keekete ka."
XVI Yéesu naapenan hisoku pinapana pa pakateyoo: "An óo an éesiitane aluu,
inci náasiitane; pale an óo an eepooke aluu inci naapooke; an óo an eepookaam,
éepoñiyaam ya lompo naapooke."

Eñóhoonii ya eti pinapana pa áwii éhaaciil ya niŋ ŋaasuwan niŋ pákasupak paka (72)

XVII Ta pinapana pa áwii éhaaciil ya niŋ ŋaasuwan niŋ pákasupak paka (72)
nkáñohoonii ta niŋ pásuuma nkasok Yéesu: "Ahámpaatiin, ta núukupe ta ti caacawi

---

* **IX:LIII** 9:53 Pakati Samali kásiyoolut niŋ Pusuwif pa, kacoonut nii Jerusalem yem pa Pútuun pa mpiñaŋee pa hímulu. * **X:XII** 10:12 Pakan paka pakati Sotom kakancaakanc hínum meemak, ekina ewune Pútuun pa mpúcalool saatee ya eteyii (Púcook 18:17-19). † **X:XIII** 10:13 Pisaatee pa piti Kolasin niŋ Petesayit Pusuwif, pale Til niŋ Siton kaneetaat Pusuwif. Nisincan kahooŋu mah. ‡ **X:XIII** 10:13 Ti káyisan ewatanoolo enfakat eti umuuyen wa uteyii, pakan paka nkawaso wañ weesañate uti pahan pifil, niŋ emaamoolo píiha. (Jonas 3:5-9)

háati kísaalumant ka kísiitanaa-síitan unii.” XVIII Yéesu naasokii: “Inci cukaa Seetaani
ya néefulii patiila néenowii nii pamaliñoolal etiil. XIX Nísiitan! Inci ufanaawufan aluu
kayine kiti kakakal ti ufepa niŋ ti púpuntalo, niŋ iheeku sempe sa púlooŋ siti Seetaani
ya, háati waah eti ukuum aluu. XX Pale timpi nitaak pásuuma kamma kísaalumant ka
nkísiitane aluu, nitaak pásuuma kamma ucaw aluu nuukiicee alacana.”
XXI Ti oom káasiiŋuma, Kunuu ka keenape ka nkimeeŋan Yéesu niŋ pásuuma, naasok:
“Inci múluu Paapaa, Ateeteyo ati patiila niŋ t’etaam, kamma ayyole eehe keecohatiye
ka niŋ kéesuume ka kunuu, pale íyyisan ho keewananooliye ka nii epuuk kenkilis. Ee,
Paapaa, kaatuko fiye állafiye hipitaako ti pásuum pa pitii.
XXII “Paapaa atoom awufanaamufan waah wa púlooŋ. An ámiit ayme ayem Añii ya,
fo Paapaa ya, an lompo ámiit ayme ayem Paapaa ya fo Añii ya niŋ aŋa Añii ya náalafiye
káyisanoo.”
XXIII Púful toko, naayeso pati pinapana pa pakateyoo naasokii poko lamayii:
“Nínapiyanee aluu keecuke ka eeha innicuke ha. XXIV Inci pusok aluu: Hícump
piyaamakoola niŋ pumansa kálafilafi hínum hicuku aŋa innicuke ya pale kayinaatoo
hicuku, nkálafi hísiyu eeha ínnisiye ha pale kayinaat ho hísiyu.”

Hícantiitu ha hiti áyiin eenape ati Samali ati payenka Pusuwif pa nkálafiit ka

XXV Fiye, akalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha hiti Móyiis, ápilafi puwinko Yéesu,
naasiiŋo naacakanoo: “Ahámpaatiin, puume inci iññaŋe íhinu pitaak eloŋ ya
eepayantoo ya?” XXVI Yéesu naasokoo: “Weyme ukiicee ti hilim ha heesiiŋanee ha?
Weyme ánsiye toko?” XXVII Naañahanoo: “Láfi Ateeteyo Pútuun pa pitii ti himuumi
púlooŋ, ti kunuuwi púlooŋ, ti yaani púlooŋ, ti sempeyi púlooŋ niŋ ti ecohatoyi púlooŋ✡.
Lompo láfi akinooli samat nii fa állafiye fa fanji✡.” XXVIII Yéesu naasokoo: “Aañahanaa
pinap. Náahinaa fo aafataak eloŋ ya eepayantoo ya.” XXIX Pale akalaŋana ya náalafi
káyisan nii fa naasoke fa fo, naañoho apicakan Yéesu: “Ayme ayem akinoolam?”
XXX Yéesu naasokoo hícantiitu heehe: “Taakaataak akee áyiin éefulii Jerusalem
apiyeno éwanoonii Yeliko. Ti pítin pa, naapaakool niŋ pikancak. Payenkuu nkawaatoo,
nkasapoo fo alamo, nkatahoo toko. XXXI Intaak awaaseena ati Pútuun pa eeyeniye énapii
oom pítin apiŋantanoo la naahintiye la, naacinciliyoo naamuus. XXXII Intaak ásisikana
puwaaseena pa lompo ápucolii toko naaŋantanoo, naacinciliyoo naamuus. XXXIII Pale
intaako áyiin ati Samali eeyeniye pikaayu kaakaawoolo ápucolii lompo teyoo. Naacuk
áyiin a aŋuu naahintiye nketoo teyoo ti hikaw. XXXIV Naalohoo naatoot musontuwaay ma
miteyoo niŋ munucu niŋ elaan, naacenk mo niŋ mufaal. Naalapanoo ti fáli ya eteyoo,
naacoopoo ti ekumpaan éwananuma ekaawoola, naamankooloo. XXXV Eti kacom eteyyo
náafulanii sitenali súsupak naawufan so ati éwananuma ekaawoola ya, naasokoo:
'Mankoolam aŋe, niŋ inci ñóhooniyoo mañ óo mañ emma ampenane toko efiñahani
mo.'”
XXXVI Yéesu naacakanoo: “Ti pacukali, ayme ti payenke t’éhaaciilii ayem akinool a ati
aŋa eenowe ya ti sipees pikancak pa?” XXXVII Akalaŋana ya hilim ha heesiiŋanee ha
naañahanoo: “Akina ayem aŋa eecukoo ya nketoo teyoo ti hikaw.” Yéesu naasokoo:
“Kaay, awe lompo, hín fo.”

Yéesu pati Maarta niŋ Mari

XXXVIII Yéesu niŋ pinapana pa pakateyoo, ta nkayeniye ta ti pítinii, naanako ti cisaatee,
aal aŋa nkasok Maarta naawananoo ti ekumpaan ya eteyoo. XXXIX Naataak atu, aŋa
nkasok Mari, naayeno ti woot Ateeteyo, apiyeno káasiitan eeha naayeniye ha kakalaŋan.
XL Pale Maarta naayeno eyesoolo niŋ paliima kaamemanool paliyalii. Náakey ti Yéesu
naasokoo: “Ahámpaatiin, cokuti ti inci fa atuwam naakatoolaam fa niŋ páhin pa? Ooto
sokoo ayankananam.” XLI Ateeteyo naañahanoo: “Maarta, Maarta, aapa ti ewasoolo
kúnuul, immeeŋanoolo kúnuul ti waah weemeeŋe. XLII Pale waah woonool lamma
usoolahee. Mari amamale weenape wa, apan étuufulanee teyoo.”

XI

Kakalaŋan ka kiti kaluum ka

I Hikee hinoom, Yéesu naayeno kaluum lakeenaay. Ta naapaye ta, akee ti pinapana
pa pakateyoo naasokoo: “Ahámpaatiin, yísanool unii fa nkaluum samat nii fa Saŋ
náayisanoole fa pinapana pa pakateyoo.” II Yéesu naasokii: “Niŋ niyeniyaa kaluum
innisok:
'Paapaa,
álimaati caacawi cisampanee,

✡ **X:XXVII** 10:27 Kakaman 6:5 ✡ **X:XXVII** 10:27 Lewitik 19:18

álimaati cáwii ca citii cíkey.
III Alímaati aawufan unii hinoom óo hinoom paliyal pa putoonii.
IV Alímaati aaponket unii umuuyen wa utoonii,
kaatuko unii lompo uponketaaponket keemuuyene ka toonii,
timpi katan unii upunow ti híluuŋu ha.'"
V-VI Yéesu nene asokii: "Usokaa akee ti aluu ataake áwi éekaawoolii mpisit, aataakut aŋa aafawufanoo apili. Fiye, ankaay pati akee áwiyi insokoo: 'Awíyam, máakiyam kúmpuul káhaaciil, kaatuko, akee áwiyam ákaawoolii féefiye, taakut waah ewwa inci fawufanoo apili.' VII Eeyem ya páhantuwa náañahaniyi apusok: 'Timpi yokanam! Hunkut ha hikuleekul, inci niŋ epuukam uhintaahinto, eti yíni piyito puwufani kúmpuul.' VIII Inci pusok aluu: Háati aŋa ayitiit apiwufani kúmpuul ka kamma naayem áwiyi, pale afaalito apiwufani aŋa ansoolahe ya púlooŋ kamma antaakut ñusuu iŋŋiiniyoo.
IX "Inci pusok aluu, niluum efipuwun aluu, niŋes efinilaŋan, niwenken éfipipankin aluu hunkut ha. X Kaatuko an óo an eeluume afaawunee, an óo an eeŋese afaalaŋan, an óo an eewenkene áfaapankinee. XI Ayme faaf ti aluu, niŋ añiini aluumuu yoon, awwufanoo kaafepa? XII Niŋ fotom naaluumi heeh awwufanoo púntalo? XIII Niŋ aluu keenaput ka nimeya kawun waah weenape epuuk aluu, puume Paapaa ti aluu eeyem ya alacana atahaŋ naawufane Kunuu ka keenape ka payenka keeluumoo ko ka."

Hinookuyee ha hiti Yéesu

XIV Hikee hinoom nene, Yéesu naayeno hiyaanu hísaalumant heeyinaat káakup. Ta hísaalumant ha níhifulii ta, áyiin a éekupantoo ya náakupii, kayoŋ ka ínnim ko. XV Pale pakakee paka nkasok: "Ti caacaw Pelesepul*, áhampaatiin a ati kísaalumant ka, innayaan kísaalumant ka." XVI Pakakee paka nkálafiyoo puwinko, nkasokoo áyisanii píyisan péeyisane nii Pútuun pa púpoñiyoo. XVII Pale, Yéesu náameyi pámiiloolalii, naasokii: "Cáwii óo cáwii céetaakoolanooliye, eficinow; pukumpaan etenco púlooŋ efipuhumaloolo mpinaŋanoolo ti enow†. XVIII Nisok nii ti caacaw Pelesepul inci niyyaan kísaalumant ka. Pale niŋ cáwii ca citi Seetaani cíkatinooliyaa, puume éficiyini pisiiŋo? XIX Fiye, niŋ ti caacaw Pelesepul inci niyyaan kísaalumant ka, pinapana pa pakati aluu ti pakayme nkayaan ko? Ooto, efikayeno píhina aluu kíiti. XX Pale niŋ ti caacaw ca citi Pútuun pa inci niyyaan kísaalumant ka, ooto, cáwii ca citi Pútuun pa cícoliyoocol ti aluu.
XXI "Niŋ áyiin eetaake sempe naataak lompo pucoolaŋ ayeniyaa efaas ekumpaan ya eteyoo, waah óo waah uteyoo weeyem toko, uwwa ti pamankal peenape. XXII Pale niŋ taakaa áyiin eehaŋoo sempe, éekeyii kátaakoolanoo, naaheekoo, naacoop pucoolaŋ pa piteyoo empa náayinane pa tempo, náapaacinool waah óo waah uteyoo.
XXIII "An eeneetaat niŋ inci, apookaampook, an eeyankananutam kaaconcenool, nahancalool-hancalool.
XXIV "Niŋ hísaalumant hífulaa ti an, nihimuusool-muusool ti káahaaŋ tes ti hiŋes éyekunooluma. Niŋ hílaŋaniyoot, nihisokoolo: 'Túulam inci puñoho pati aŋa inci ínfulii ya.' XXV Ti éñohoonii eteeho, nihitook ékinuma ya neeneeŋee neememanoolee pitempo tak. XXVI Fiye, nihikaay, níhicoopii kikee kísaalumant isak niŋ kúsupak keehaŋe ho pakanc, nkinako nkikin toko. Kúnuul ka kikelan ka kiti an a aŋuu nkihaŋ páciite kíyaañ ka."
XXVII Yéesu ti hisoku ha eehuu, aal náaceekii ti kayoŋ ka: "Iññáa ya eepukuu ya náacuuwani ánapiyanee-nápiyan." XXVIII Pale Yéesu naañahanoo: "Payenka nkásiitan ka hilim ha hiti Pútuun pa nkáhin ho kánapiyanee-nápiyan."

Kacakan ka kiti píyisan pa

XXIX Uyoŋ wa ta núuconcoolii ta, Yéesu naasok: "Ekaay eyye, ekaay eenaput. Uyya ti kacakan píyisan péeyisane nii Pútuun pa púpoñiyaam, pale háati poonool étikayisanee, fo píyisan pa piti Jonas.‡✡ XXX Samat nii Jonas fa naayeniye fa píyisan ti pakati Ninew, fo lompo inci, Añii An, fayeno píyisan ti ekaay eyye.
XXXI "Ta infiyye, amansa ya aal a ati Sepa, náafulii ti mah méelaaŋeelaaŋ ápikey peti amansa ya Solomon káasiitan ecohato ya eteyoo§. Fiye, heeyem ha le hihaŋaahaŋ

---

* **XI:XV** 11:15 Pelesepul, ekina eyem Seetaani. † **XI:XVII** 11:17 Pakakee paka, fiye nkásiye hilim eehe: "Cáwii óo cáwii céetaakoolanooliye, eficinow; miin óo miin méetaakoolanooliye, efimihancaloolo." ‡ **XI:XXIX** 11:29 Ta infiyye yoon enfakat neemelan Jonas ayaamakoola ya ati Pútuun pa. Pumuus kunoom káhaaciil yoon ya néenuusiyoo ti kantant ka kaloŋayoo (Jonas 1:17). ✡ **XI:XXIX** 11:29 Máciya 12:40 § **XI:XXXI** 11:31 Amansa ya aal a ati Sepa, akina ayem amansa aal éefulii ti mah meeyem epees yáali pa caanak ca íncifulii pa (1 Pumansa 10:1-13).

amansa ya Solomon. Ekina ewune, ti hinoom ha hiti íhinu kíiti ya, amansa ya aal a ati
Sepa afaasiiŋo hátikin ekaay eyye náayisan yo nii enowaanow. XXXII Fo lompo incuke,
Jonas náatuunan hilim ha hiti Pútuun pa pakati Ninew, nkáwunko umuuyen wa uteyii.✡
Fiye, heeyem ha le hihaŋaahaŋ Jonas. Ekina ewune, ti hinoom ha hiti íhinu kíiti ya,
pakati Ninew efikasiiŋo hátikin ekaay eyye nkáyisan yo nii enowaanow."

Piyeno ti ecaaŋ

XXXIII Yéesu naapenanii hisoku: "An acaaŋanantoo lampi naayol yo niŋ fotom náawuf
teyyo eheem. Pale nawaŋwaŋ yo ti esafu la ammeya nii an óo an éenakoonii naacuk
ecaaŋ ya. XXXIV Ñíkini ñikina ñiyem lampi ya eti eniini. Niŋ ñíkini ñinapaa eniini
púlooŋ lompo efeemeeŋ niŋ ecaaŋ. Niŋ ñinaput, eniini lompo neemeeŋ niŋ énimaan.
XXXV Ooto, tah kunuu ti ecaaŋ ya eeyem ya ti awe timpi eyeno énimaan. XXXVI Niŋ eniini
púlooŋ eemeeŋaa niŋ ecaaŋ, peetaakut la níme, efeeyeno púlooŋ ti ecaaŋ samat nii
ecaaŋ lampi eecaaŋe cataŋ éeyayii ti awe."

Hinooku ha hiti Pufalisaay pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha

XXXVII Yéesu ta naapaye ta káakup, Afalisaay naayonkaloo hili pa teyoo. Apikaay,
naanako naayeno hili. XXXVIII Afalisaay a ta naacuke ta nii Yéesu akuulanut sipeesoo
apite ali, ínnimoo teyoo. XXXIX Ateeteyo naasokoo: "Aluu Pufalisaay pa, tíkitaaŋ elontoŋ
ya niŋ epulaatu ya innikuulan, pale páhantuwa aluu innimeeŋ niŋ pálafi piti káalipu niŋ
pakanc. XL Aluu pusoŋ pa! Fo Pútuun pa peememanoole pa tíkitaaŋ pikina tom lompo
pimemanoole páhantuwa? XLI Niwufan salaka weeyem wa lupo keeleke ka, ancuk aluu
niŋ waah óo waah efinikuul.

XLII "Kúnuul efikiyeno ti aluu Pufalisaay pa, kamma inniwufan himpaac ha heewase
ha ŋaasuwan ti pamaañal pa pitaaluu, samat nii kanca, micempanu niŋ típaapikeen.
Pale innifiil nii niñaŋaa piyeno keecoonoole ti pututa aluu niŋ pakan paka, ínnilafi
Pútuun pa, ántuŋ hikina inniñaŋe íhinu peefiilut weetowiye wa.

XLIII "Kúnuul efikiyeno ti aluu Pufalisaay pa, kamma ínnilafi piyeno ti kúkon ka
keenape ka ti púluumuma pa, ínnilafi pakan paka kapinkakican aluu pinapnap ti kíliŋ
ka.

XLIV "Kúnuul efikiyeno ti aluu, kamma innicuke nii kiyaak keetaakut lánkamaasi enka
pakan nkakak tenko péemiit nii kakakaakak ti waah weekuulut."

XLV Fiye, akee ti pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha naasokoo: "Ahámpaatiin,
naasokaa fiyaaw, unii lompo anteñale."

XLVI Yéesu naañahanoo: "Aluu lompo pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha, kúnuul
efikiyeno ti aluu, kamma innitiyan pakan paka pitiyo peenapa líŋ, háati niŋ cisiik aluu
coonool nílikantoo pitiyo pempuu.

XLVII "Kúnuul efikiyeno ti aluu, kamma innilut kiyaak ka kiti piyaamakoola pa,
payenka símaama aluu nkamuke ka. XLVIII Inníyisanyisan ti páhinal empuu nii
nicoonaacoon eeha símaama aluu nkáhine ha, poko kamukale piyaamakoola pa, aluu
ínniwalliyanool kiyaak ka kiteyii. XLIX Ekina ewune Pútuun pa ti ecohato etempo
mpusok: 'Inci fápoñiyii piyaamakoola niŋ pupoñapoñ, efikamuk ti poko pakakee,
pakakee paka nkakallanii.'

L "Ancuk hísim ha hiti piyaamakoola pa púlooŋ heeniisiye ha kápiliŋ ti púcook
púlunta pa, efihinaŋee ti hikaw ekaay eyye. LI Písikii ti hísim ha hiti Abel fo ti hísim ha
hiti Sakaliya*, eemukee ya ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa, ti pututa kaaciin
ka niŋ la haŋee la kaasampan. Ee, inci pusok aluu, eehe fiye púlooŋ efihinaŋee ti hikaw
ekaay eyye.

LII "Kúnuul efikiyeno ti aluu pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha, kamma innicoope
ékululuma ya eti káapankin hunkut ha hiti kameye ka. Aluu faŋ aluu ninakiit lupo,
innikit kéelafiye ka pinako."

LIII Yéesu apiyeno hífulu ti ekumpaan ya, pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha niŋ
Pufalisaay pa kiiñii nkili meemak, nkayeniyoo kaakilincanool ti hícump pacakanoolal.
LIV Kápilafiyoo hikuucu ti eeha afaasok kati káyiniyoo hinooku teeho.

XII

Káwasum écufato

I Ti oom caanak, pakan púwuli peemeeŋe nkaconcoolo fo nkakakalool. Yéesu náayaañ
ápukup niŋ pinapana pa pakateyoo, naasok: "Níwasum leweño ya eti Pufalisaay
pa, kamma neeyem écufato eyya nétif. II Waah óo waah weeyolee éfuuyisanee,

---

✡ **XI:XXXII** 11:32 Jonas 3:1-10 * **XI:LI** 11:51 Aŋa ayem ayaamakoola ya (2 Heetaakiye 24:20-22) pale neetaat paapaa ti Saŋ-Patis.

waah óo waah weeyem ti énim éfuumeyyee. III Ekina ewune eeha innisoke ha ti énimaan éfihisiyee niŋ hanakan palaw, eeha innipuusanoole ti kaanuu páhantuwa ékaap éfihituunanee ti kíliŋ ka.”

Eeñaŋee ya hifeyu

IV Yéesu nene asok: “Aluu pákawiyam, inci pusok aluu: Timpi nife payenka nkamuk ka ínfulaa toko étinekayini waah ti aluu. V Pale inci fáyisan aluu aŋa inniñaŋe ya hifeyu: Nife Pútuun pa, peeyem pa niŋ pupayaa himuku enii ya, pitaakaataak kayine kiti hiwantu aluu ti seemak. Ee, inci pusok ho aluu, pikina inniñaŋe hifeyu. VI Fo ninoomanantoo múculuculu isak, uhit úsupak? Háati coonool temmo Pútuun pa pifiilut. VII Háati wan aluu fiye púlooŋ ufineefin. Timpi nife, nihaŋaahaŋ panap meemak múculuculu meemeeŋe.”

Kasayan niŋ fotom hipooku Yéesu hátikin pakan paka

VIII Yéesu nene asok: “Inci pusok aluu: An óo an eesayanaam hátikin pakan paka, inci, Añii An, lompo fasayanoo hátikin pumaleekoo pa piti Pútuun pa. IX Pale an óo an eepookaam hátikin pakan paka, inci, Añii An, lompo fapookoo hátikin pumaleekoo pa piti Pútuun pa. X An óo an eesoke heenaput t’inci, Añii An, afaaponketee, pale an óo an éehaañiye kateñal Kunuu ka keenape ka ataponketee.

XI “Niŋ kacoopaa aluu ti sempe ti púluumuma pa íhinu aluu kíiti, niŋ fotom nkacoop aluu hátikin ñíhampaatiin ña niŋ ti pakati kayine ka, timpi niwasoolo kúnuul fa innikaakaay káakup kati nifak niŋ fotom eeha innikaakaay hisoku, XII kaatuko Kunuu ka keenape ka efikikalaŋan aluu ti oom caanak eeha inniñaŋe hisoku.”

Hícantiitu ha hiti usaanum a

XIII Yéesu ti káakup ka, akee ti kayoŋ ka naasokoo: “Ahámpaatiin, sok atoom a úpaacinool hitaaku ha eeha paapaa atoonii naakate ha unii.” XIV Yéesu naañahanoo: “Awíyam, ayme asiiŋanaam áhina kíiti niŋ fotom aŋa akaakaay aluu káapaacinool hitaaku ha hitaaluu?” XV Púful toko, naasokii: “Nisiiŋo púsooni! Nitah kunuu, timpi niŋes kaaconcenool hitaaku, kaatuko eloŋ an eneetaat ti hitaaku ha hiteyoo, háati nihifom.”

XVI Naasokii hícantiitu eehe: “Taakaataak usaanum áyiin eetaake etaam eepuke meemak. XVII Naacakanoolo: 'Puume inci iññaŋe íhinu? Kaatuko taakut la famank aŋa inci nkaakaay ya émaañii.' XVIII Naasok: 'Fiye inci nkaakaay íhinu. Fahancalool mileefaan ma mutoom, illut ñenfakat, la faconcenool púlooŋ aŋa inci nkaakaay ya émaañii niŋ hitaaku ha hitoom. XIX Inci fasokoolo: "Awíyam, yékunoolo, hitaaku ha hitii hiti sitiil seemeeŋe, li, illaan, iyyeno ti eloŋ éesuume meemak."' XX Pale Pútuun pa mpusokoo: 'Awe esoŋ eyyuu! Hánant eehe aafaket. Fiye, ayme afaacoop aŋa anconcenoole ya púlooŋ?'” XXI Yéesu naapenan apisokii: “Eehe efihitaako an aŋa naconcenool hitaaku hiti faŋoo apan ataakut waah hátikin Pútuun pa.”

Kat káamiilool yínan Pútuun

XXII Púful toko, Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: “Eehe hiwune inci insok aluu, timpi niwasoolo kúnuul ti eloŋ ya etaaluu, ti waah ewwa efinili, niŋ fotom ti sinii aluu, waah ewwa éfinisoolo. XXIII Kaatuko eloŋ ya ehaŋaahaŋ paliyal, enii ya neehaŋ pásooliyal. XXIV Nisincan pusuwa pa: pusukantoo, pumaañantoo, pitaakut káamankuma niŋ ekina tom pileefaan, pale Pútuun pa mpúkuuman-kúuman po. Ñiyema puume innihaŋe panap pusuwa pa? XXV Ayme ti aluu, ti ewasoolo kúnuul, ayina kapenan caanak ti eloŋ ya eteyoo? XXVI Páawoo niyinaat fala íhinu waah wa wenkilis wa ewwe, weyme efiniwasoolo kúnuul ti ukee wa?

XXVII “Nisincan fa híliilii ha nihiŋant fa. Híhinantoo piseeñ niŋ ekina tom hiliilantoo. Pale inci pusok aluu, háati amansa ya Solomon niŋ hisaanumate ha hiteyoo fiye púlooŋ ayinaat púsoolo samat nii hikina. XXVIII Niŋ Pútuun pa púsoolaa fiyuu káaheeni kiti kaakit, keeyem ka le fíyooy, kacom nkiwantee ti seemak, faala aluu, puume conko étipusool aluu? Aluu keetaakut ka káyinan kenfakat! XXIX Timpi niŋes waah ewwa efinili, innilaan; timpi niwasoolo kúnuul. XXX Kaatuko keeneetaat ka Pusuwif, poko nkaŋes waah ewwuu. Pale Pútuun pa Paapaa ti aluu, pímeyimeyi nii nisoolahaa-soolah wo. XXXI Haŋa panap nipiŋes cáwii etempo, waah ewwe púlooŋ efuuwufanee aluu.

XXXII “Aluu cikoolee ca citoom, timpi nife, kaatuko Paapaa ti aluu súumoosuum kati awufan aluu cáwii etempo. XXXIII Ninooman hitaaku ha hitaaluu, ínnifulan ho salaka ti keeleke ka. Nimemanoolo émankuma mañ éepuciyantoo. Inniconcenool hitaaku ha hitaaluu alacana la étihicim, pa innimeya pa nii pílipa étikayini hikolu, cemmek lompo etecok. XXXIV Kaatuko la pamankal pa pitaaluu mpiyem, toko lompo saan aluu insiyem.”

Pimiikan keeyem kaasincan

XXXV Yéesu nene asok pinapana pa pakateyoo: “Niyeno niŋ wañ uti páhin, innikat
pilampi pa pitaaluu pipicaaŋ. XXXVI Níhin samat nii pakan keeyem ti hítuulu éñohoonii
ya eti áhampaatiin a ateyii, loho akaayaa pahaaño piti pinimo. Niŋ pácolaliyoo
naawenken, nkápankinoo putum pa. XXXVII Pimiikan pa payenka áhampaatiin a
naakaakaay ka étookii kaasincan niŋ ácoliyoo éfikanapiyanee. Pánipani, inci
pusok aluu: Afáawasoonii wañ uti páhin naayenanii nantoonool naawufanii kapili.
XXXVIII Iyyema ákeyyoo mpisit niŋ fotom nuulap, náatookiyii kaasincan, éfikanapiyanee.
XXXIX “Pale nímeyi eehe, niŋ áhampaatiin a ati ekumpaan ya ameya álipa ya ta
naakaakaay ékey, atakatoo ápinakoonii ápilipoo. XL Aluu lompo nisiiŋo púsooni
kaatuko inci, Añii An, éfikey ti caanak enca étininunkoolam.”

XLI Fiye, Piyeer naacakan Yéesu: “Ahámpaatiin, unii uwune ansok hícantiitu eehe fo
hiti pakan paka púlooŋ?” XLII Ateeteyo naañahanoo: “Ayme ayem amiikan a eehintiyee
ya, naacohato, aŋa áhampaatiin a naakaakaay kañoman páhin pa piti ekumpaan ya kati
ápaacinool paliyal pa pakakee pimiikan pa niŋ caanak ca cítuuniyaa? XLIII Amiikan
a aŋuu, niŋ áhampaatiin a áñohooniyoo náatookiyoo ti oom páhin, áfaanapiyanee.
XLIV Inci pusok aluu pánipani ya, afaañomanoo hitaaku ha hiteyoo púlooŋ. XLV Pale
usokaa amiikan a naasokoolo: 'Ahámpaatiin a atoom áfiisut éñohoonii,' náayaañ
hisapu pimiikan pa pákayiin paka niŋ pakaal paka, naayeno hili, pálaani fo ákuman.
XLVI Ahámpaatiin a ati amiikan a aŋuu áfaañohoonii ti hinoom eeha náanunkoolut
niŋ ti caanak enca náamiit. Afaakallanoo meemak, áfaahinoo samat nii fa nkáhin fa
keehintiitee ka.

XLVII “Amiikan a aŋa eemeya ya eeha áhampaatiin a ateyoo náalafiye ha ame-
manooliit, áhinut ho afaasapee meemak. XLVIII Pale amiikan a aŋa éemiit ya eeha
áhampaatiin a ateyoo náalafiye ha, náahin heewune kati asapee, afaasapee caahinkiŋ.
An óo an aŋa nkawufane meemak afaañaakee meemak, an óo an aŋa nkañomane
meemak afaahaŋee hiñaaku.”

Kásuumaay tom pale píkatinool

XLIX Yéesu nene asok: “Inci kéyyookey écoopii seemak ti púlunta pa, íllafi sipince
sucok. L Pale taakaataak pátise eyya inci iññaŋe hisayu, kúnuul unka ti inci taamanta
epayut. LI Cukaacuk aluu nii kásuumaay inci íncoopii t’etaam? Haani, inci pusok
aluu, pale píkatinool. LII Písik fíyooy, miin miti pakan isak éfimikatinool, pákahaaciil
efikapook pákasupak, pákasupak efikapook pákahaaciil. LIII Efíkakatinool, paapaa
afaapook añiinoo akampaani, akampaani afaapook paapaa ateyoo; íññaa afaapook
añiinoo ámaacul, ámaacul afaapook íññaa ateyoo; íññaa afaapook añiinoo aaloo,
añiinoo aaloo afaapook aasonoo aal.”

Kameye heeñaŋe pitaako

LIV Yéesu naasok lompo kayoŋ ka: “Niŋ nicukaa káatiŋu nkúfulii pa caanak ca incinow
pa, innihaaŋ ti hisoku 'éfeenupii', apan nihitaako. LV Fo lompo incuke, niŋ eyam
ésapiyoo ti kikee kaapii, innisok 'éfisowi', nihitaako. LVI Aluu ñícuf! Níyiniyini kameye
heekaakaay pitaako niŋ nisincanaa patiila niŋ t’etaam. Weyme uwune niyinaat hicuku
heeyem ha aluu ti kaaposool ti caanak ence, kati nímeyi heekaakaay ha pitaako?

LVII “Fiye, weyme uwune aluu faŋ aluu nikiiwantoo heenape ha? LVIII Niŋ akamooli
ayeniyuu hicoopu ti áhina kíiti, ti pítin pa hín kata nipiteŋenool kati nísiyool, niŋ ekina
tom afaacoopi ti sempe ti áhina kíiti ya, áhina kíiti ya naawufani pakati púwuulu pa,
pakati púwuulu pa nkakuli. LIX Inci pusoki: Aátifulii ti ékuluma eyyuu awe peecooyut
kaahit ka kikelan ka.”

XIII

Púwunko umuuyen niŋ ekina tom eket

I Ti oom caanak, pakan nkákey kakaman Yéesu fa Pilaat náahine kapumuk pakakee
pakan pakati Kalilee, ta nkayeniye ta kaawaaseen kiti Pútuun. II Yéesu naañahanii:
“Pakati Kalilee payenkuu, fo cukaacuk aluu nii poko kahaŋa kaamuuyen pakakee
pakati Kalilee kamma nkamukee fiyuu? III Haani, inci pusok aluu, pale niŋ níwunkiit
umuuyen wa utaaluu, aluu lompo púlooŋ efiniket. IV Niŋ fotom pakan paka kaat ya
niŋ pákahaaciil paka payenka ekumpaan ya eehaane ya eti Silowam neenowe ya teyii
neemukalii, cukaacuk aluu nii kahaŋa kaamuuyen pakati Jerusalem? V Haani, inci pusok
aluu, pale niŋ níwunkiit umuuyen wa utaaluu, aluu lompo púlooŋ efiniket.”

VI Fiye, Yéesu naasokii hícantiitu eehe: “Akee áyiin ataake kaakit naasuk tenko
sootoo. Naakaay hiŋes papukal eteyyo ataakut. VII Naasok áhina ya ateyoo: 'Sincan,
sitiil síhaaciil unse nii inci kéyyoo hiŋes papukal ti enuun eyye taakantoo. Fiit yo!

Etaakut nafaa weyme efeesiiŋo ti etaam eyye kenseŋ?' VIII Pale áhina ya naañahanoo:
'Ahámpaatiin, túul yo etiil eyye, inci pícikisool ti sipat eteyyo uwwas yo campanti,
IX manti epuk niŋ ekina tom pulay mpoñ kapifiit yo.'"

Aal éehute éekuuñanee ti hinoom ha hiti kayeno ka

X Ti hinoom hiti kayeno hiti Pusuwif pa, Yéesu naayeno kakalaŋan ti ekee éluumuma.
XI Intaako toko aal aŋa hísaalumant níhihutane fo sitiil kaat niŋ síhaaciil (18). Náaŋuho
ayinantoo ésaalino fo acoonool ciit. XII Yéesu ta naacukoo ta náayonkaliyoo hátikinoo
naasokoo: "Aal, aayihaa ti káakuuñu ka kitii." XIII Naalemp sipeesoo teyoo, tokotoko aal
a náasaalino apucoonool ciit, naayeno hímulu Pútuun pa.

XIV Pale, áhampaatiin a ati éluumuma ya, apucuk eehuu inseeñoo ti Yéesu kamma
náakuuñane ti hinoom ha hiti kayeno ka. Naacoop hilim ha, naasok kayoŋ ka: "Kunoom
isak niŋ hoonool kiñaŋee páhin tenko. Ooto níkey ti oom kunoom nípikuuñanee, pale
ti hinoom ha tom hiti kayeno ka."

XV Ateeteyo naañahanoo: "Aluu ñícuf! Fo an óo an ti aluu, ákopinantoo híciinoo
niŋ ekina tom fáliyoo ti káahoonanuma apicoop yo kaalaanan ti hinoom ha hiti kayeno
ka? XVI Fiye, aal aŋe ati miin ma miti Abraham, aŋa Seetaani neenakiye fo sitiil kaat
niŋ síhaaciil (18) púmpuluŋ, fo añaŋutee kafakan ti káakuuñu enke ti hinoom ha hiti
kayeno ka?" XVII Ta naasoke ta enke, keepookoo ka nkameeŋ niŋ ñusuu, pale kayoŋ ka
nkiyeno ti pásuuma kamma heenape ha henfakat ha púlooŋ eeha Yéesu náahine ha.

Hícantiitu hiti ekoon sootoo

XVIII Púful toko, Yéesu naasok: "Cáwii ca citi Pútuun pa niŋ weyme incinakoole? Niŋ
weyme inci fakufumool co? XIX Cicukaacuk nii ekoon sootoo eyya an naacoope naasuk
yo ti kaakit ka kiteyoo. Néeŋantii fo éyenoonii enuun, pusuwa pa mpúwuun ti unaay
eteyyo."

XX Yéesu nene asok: "Niŋ weyme inci fakufumool cáwii ca citi Pútuun pa?
XXI Cicukaacuk nii leweño eyya aal naacoope naanakanool yo niŋ efol eemeeŋe, fo
hímaaf ha púlooŋ híkuntii."

Putum pa peekoke pa

XXII Yéesu ti pikaayu pa Jerusalem naasiiŋo ti pisaatee pa niŋ misaatee ma apiyeno
kakalaŋan. XXIII Akee naacakanoo: "Ahámpaatiin, fo pakan caahinkilis lamma
efikafakanee?"

Yéesu naañahanii: XXIV "Níhin kata nipinako ti putum pa peekoke pa kaatuko inci
pusok aluu, pakan keemeeŋe efikaŋes pinako étikayini. XXV Niŋ ati ekumpaan ya
ayitiyaa naapank putum pa, aluu tíkitaaŋ, éfinicook kaawenken hunkut ha innisok:
'Ahámpaatiin, pánkin unii,' pale náañahanii: 'Inci míit peyme ínnifulii!'

XXVI "Fiye, efinisokoo: 'Unaa uyeniyaa hili niŋ pálaani nantoonool, ayyeno kakalaŋan
ti kíliŋ ka kutoonii.' XXVII Pale afaasok aluu: 'Inci míit peyme ínnifulii! Nílaaŋam aluu
payenka ínnihin ka heenaput ha!'

XXVIII "Niŋ nicukaa Abraham, Isaak, Jakob niŋ piyaamakoola pa púlooŋ ti cáwii ca
citi Pútuun pa, efinikooŋ innifincal úŋiiŋ aluu kamma inniwantee tíkitaaŋ. XXIX Pakan
éfikafulii pa caanak ca íncifulii pa niŋ pa incinow pa, epees yaamay niŋ epees yáali,
kápikey hili ha henfakat ha hiti cáwii ca citi Pútuun pa. XXX Nísiitan, pakakee paka
kéekelanii ka efikayeno hátikin, pakakee paka keeyem ka hátikin éfikakelanii."

Pálafi empa Yéesu náalafiye pa Jerusalem

XXXI Ti oom caanak, pakakee Pufalisaay nkákey ti Yéesu nkasokoo: "Fúl le aapikaay
lakeenaay kaatuko Helot Antipas álafiyuulafi himuku."

XXXII Yéesu naañahanii: "Nikaay canisok cipampaŋo ceekance encuu nii: 'Inci oopa ti
hiyaanu kísaalumant, ínkuuñan pakan paka kéekuuñe ka fíyooy niŋ kacom, hinoom
ha híhaaciyenu ha inci fapa páhin pa putoom.' XXXIII Fan óo fan incuke fo inci muus
pítinam fíyooy, kacom niŋ tanta, kaatuko ayaamakoola ayinaatee himuku pikee niŋ
neetaat Jerusalem.

XXXIV "Oo Jerusalem, Jerusalem aluu keemukale ka piyaamakoola pa inninunkal
payenka Pútuun pa mpúpoñii ka ti aluu, ñiyema puume innonkaam kati concenool
epuuk aluu nantoonool samat nii fa ekutoon neconcenool fa mufuun eteyyo ti úpitu
eteyyo. Pale nicoonut! XXXV Nísiitan, ekumpaan ya etaaluu efeekatanee, ee inci pusok
aluu: Etinene nicukam fo hinak ta efinisok ta: 'Amúlee aŋa éekeyii ya ti caacaw ca citi
Ateeteyo.'"

XIV

Ayíin ati káakuuñu kiti hanaay éekuuñanee ti hinoom ha hiti kayeno ka

I Ti hinoom hiti kayeno, Yéesu naanako ti ekumpaan eti akee ti ñíhampaatiin
Pufalisaay pa hili. Keeyeniye ka toko nkasincan teyoo. II Fiye, áyiin eetaake káakuuñu
kiti hanaay sipees niŋ woot naayeno hátikinoo. III Yéesu naacakan Pufalisaay pa niŋ
pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha: “Cooneecoon fo kiteekit káakuuñan ti hinoom ha
hiti kayeno ka?” IV Pale kañahanutoo. Náalik áyiin a aŋa éekuuñe ya náakuuñanoo,
apipa, naasokoo ayet.
V Fiye, naasokii: “Aluu ti aluu, ayme añiinoo niŋ fotom híciinoo efihinow ti ésaapun
átafulanii ho mpacas ti hinoom ha hiti kayeno ka?” VI Kayinaatoo kañahan teeho.

Esilanoolo niŋ ewananoolo

VII Púful toko, Yéesu naacuk kéeyonkaliyee ka hili ti kamamal kúkon ka kiti hátikin,
naasokii hilim eehe: VIII “Niŋ kayonkaluu pahaaño piti pinimo timpi yeno ti híkon ha
hiti hátikin ti kafeyatan an eehaŋuu nafaa náayonkaliyee, IX niŋ eehuu hitaakiyaa, aŋa
éeyonkalii ya aluu púlooŋ, áfaakey ti awe, naasoki: 'Ufan híkon ha hitii áyiin a aŋe.'
Fiye, niŋ ñísuuwi aafakaay iyyeno ti híkon ha hiti puson. X Pale niŋ kayonkaluu, yeno
ti híkon ha hiti puson, ancuk niŋ aŋa éeyonkaliyuu ya hili acukuu, naasoki: 'Awíyam,
kéy yeno hátikin.' Fiye, áafanapiyanee hátikin kéeyonkaliyee ka púlooŋ. XI Kaatuko
an óo an eesilanooliye áfaawananiyee, an óo an eewananooliye afaasilanee.”
XII Yéesu naasok eeyonkaloo ya: “Naayikaa kawaay niŋ fotom káciim, timpi yónkalii
pákawiyi, pakatuwi tom, miin ma mitii tom niŋ ekina tom pikinooli tom keetaake ka.
Náahinaa fo efi lompo kayonkali hili nkánukani. XIII Pale naayeniyaa kawufan hili
henfakat yónkalii keeleke ka, kéehute ka, payenka nkanow ka niŋ efank, kéefuume ka.
XIV Etíkayiniyi ho kañahan, pale Pútuun pa éfipinapiyani, mpiñahani ho ta keecoonoole
ka nkakaakaay ta élitoonii ti eket ya.”

Hícantiitu hiti hili henfakat

XV Ti hili eehuu, akee ti keeyeniye ka toko, ápisi eeha Yéesu naayeniye ha hisoku,
naasokoo: “Pásuuma efipiyeno ti aŋa eekaakaay ya hili pati cáwii ca citi Pútuun pa!”
XVI Yéesu naañahanoo niŋ hícantiitu eehe: “Taakaataak akee áyiin eememanoole hili
henfakat naayonkal hícump pakan. XVII Ta hili ha níhituuniye ta naapoñ amiikan a
ateyoo, ápikaakupii niŋ keeyonkalee ka hili nii: 'Níkey, hiik ha hipayaa.' XVIII Pale poko
púlooŋ nkáyaañ kaluum kaaponket. Ayáañ a naasokoo: 'Féefiye inci innoome kaakit, fo
inci kaay hicuku etenko, sokoo aponketam.' XIX Akee ya naasokoo: 'Féefiye inci innoome
kíciin ŋaasuwan kiti piya, kikina inci iyyem fiye ti pikaayu hiyoopu, sokoo aponketam.'
XX Akee lompo naasokoo: 'Féefiye inci insaye aal, ekina ewune étiyini ékey.'
XXI “Amiikan a apuñoho, naakaman áhampaatiin a ateyoo eeha pakan paka
nkásokiyoo ha. Fiye, ati ekumpaan ya, ta náasiye ho ta, náañiken, naasokoo:
'Kaay mpacas ti kíliŋ ka niŋ ñítin ña ñiti saatee ya cóopii keeleke ka, kéehute ka,
kéefuume ka niŋ payenka nkanow ka niŋ efank.' XXII Amiikan a apipa ho íhinu,
naasokoo: 'Ahámpaatiin, eeha ansoke ha híhineehin pale fo fiye ekumpaan ya
emeeŋut.' XXIII Ahámpaatiin a naasok amiikan a ateyoo: 'Kaay ti mítin ma niŋ kanaac
kíkinku ka cóopiyii kápinakoonii, eeha efihiwun ha ekumpaan ya etoom neemeeŋ.
XXIV Inci pusok aluu: Háati akee ti kéeyonkaliyee ka hínum, atasiikan ti hili ha henfakat
ha hitoom.'”

Páciite piyeno anapana

XXV Fiye, kayoŋ kenfakat nkiyeno pinapool niŋ Yéesu. Náayesoonii lipe teyii, naasokii:
XXVI “Niŋ an ákeyyoo ti inci, ayinaat piyeno anapanayam taamanta álafiitam pihaŋ
faafoo niŋ íññaa ateyoo, pihaŋ aaloo niŋ epuukoo, pihaŋ ñúnuwoo niŋ pakatuwoo niŋ
pakahoopoo, niŋ lompo eloŋ ya eteyoo. XXVII Aŋa lompo eekantiit kuluwaa ya eteyoo,
eeyem ya kúnuul ka kiteyoo, naanapanam, ayinaat piyeno anapanayam.
XXVIII “Fo niŋ akee ti aluu álafiyaa kulut ekumpaan eehaane, átayaañ ayeno apifin
mañ emma naakaakaay káfulan manti míyini hipayu oom páhin? XXIX Niŋ ekina tom
afaatah yo átayini yo hipayu, pakan paka keekaakaay ka hicuku eteyyo nkalenkenoo,
XXX nkasok: 'Sincan, aŋe áyaañe kulut ekumpaan, ayinaat yo hipayu.'
XXXI “Fo lompo incuke, niŋ amansa ayeniyaa pikaayu hikam niŋ akee amansa, fo
átayaañ ayeno apisincan man niŋ síwuli ŋaasuwan (10,000) áfaayini kátaakoolan
eeyem ya ti ékey niŋ síwuli áwii (20,000)? XXXII Niŋ ameya nii átayini, aŋa naaloŋ
náalaaŋe afaapoñ pakan kaluum púsuumool. XXXIII Ti páhinal pa poonool puu, an óo
an ti aluu ayinaat piyeno anapanayam taamanta akatanut waahoo púlooŋ.

XXXIV “Micempanu anapaanap, pale niŋ múfulaa ti pasampe etemmo puume
éfimiyiniyee éñahanii ti pasampe? XXXV Minaput ti etaam ya, minaput lompo campanti,
efimiwantee. An óo an eetaake kaanuu kiti káasiitan, ásiitan.”

XV

Hícantiitu ha hiti sáacii ya éecime ya

I Hikee hinoom, hícump pisayoola kúncoo niŋ pumuuyena nkálohii Yéesu
káasiitanoo. II Pufalisaay pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha nkayeno
káakumutool kapisok: “Ayíin aŋe nawananwanan pumuuyena pa naali neyii.”
III Fiye, Yéesu naasokii hícantiitu eehe: IV “Niŋ akee ti aluu ataakaa sísaacii keme,
yoonool néecim, fo atakat áwii epaakiil niŋ kaat niŋ sipaakiil sa (99) ti káahoonanuma,
apikaay hiŋes yoonool ya éecime ya fo álaŋanii yo? V Niŋ álaŋaniyoo yo, niŋ pásuuma
áfaakantoonii yo VI naayet t’enuuf. Púful toko naayonkal pákawiyoo niŋ pikinooloo
nantoonool naasokii: 'Níkey, ninanf ti pásuuma pa putoom, kamma inci íllaŋanii sáacii
ya etoom yoonool ya éecime ya.' VII Inci pusok aluu: Fo lompo incuke, pásuuma
efipiyeno ti keeyem ka alacana niŋ amuuyena oonool áwunkiyaa umuuyen wa uteyoo,
pihaŋ áwii epaakiil niŋ kaat niŋ pakapaakiil paka keecoonoole ka kasoolahut kayesan
eloŋ ya eteyii.”

Hícantiitu hiti koofali éecime

VIII Yéesu naapenan hisoku: “Moonool muu, niŋ aal ataakaa sikoofali ŋaasuwan,
yoonool néecim, fo atacaaŋan lampi, naaneeŋ ekumpaan ya naaŋes yo niŋ kunuu
fo alaŋan yo? IX Niŋ alaŋanaa yo áfaayonkalii pákawiyoo niŋ pikinooloo nantoonool
naasokii: 'Ninanf ti pásuuma pa putoom, kamma inci íllaŋanii koofali ya etoom éecime
ya.' X Inci pusok aluu: Fo lompo incuke, niŋ amuuyena oonool áwunkiyaa umuuyen wa
uteyoo, pásuuma efipiyeno ti pumaleekoo pa piti Pútuun pa.”

Hícantiitu ha hiti añii ya éecime ya

XI Yéesu nene asok: “Taakaataak áyiin eetaake epuuk pákasupak. XII Kahiineen ka
nkusok faafoo: 'Paapaa, ufanam putumam ti hisaanumate ha eeha inci iññaŋe ha
hitaaku nampi ketaa.' Fiye, paapaa ya náapaacinool hitaaku ha hiteyoo epuukoo.
XIII Fiyiit kahiineen ka naanooman putum pa piteyoo púlooŋ naakaay ti mah méelaaŋe.
Náapucalool po mañ ma miteyoo ti eloŋ eenaput. XIV Apipa káapucalool aŋa naataake
ya púlooŋ, épankul enfakat néenakoonii ti mah ma púlooŋ, náayaañ palek. XV Naakaay
hiŋes páhin, akee áyiin ati oom mah naacoopoo, naapoñoo káakuuman pícalukun ti
etaam ya eteyoo. XVI Náalafi kaasiitan faŋoo niŋ paliyal empa pícalukun pa mpiyeniye
pa hili pale an awunutoo waah.
XVII “Fiye, ápuñohoonii ti kunuuwoo, naasokoolo: 'Píhina kayema puume pakati
paapaa atoom payenka nkali fo nkatowan, inci íyyemi le ti eket niŋ peep. XVIII Ooto,
inci fañoho pati paapaa atoom nkaasokoo: "Paapaa, inci muuyenaamuuyen ti Ateeteyo
ati alacana niŋ ti awe. XIX Fiye, inci túuniit piyonkalee añiini, cokam samat nii akee ti
píhina pa pakatii."'
XX “Púful toko, añii ya naalito, naañoho pati faafoo. Mpálempaliyoo, faafoo
naaŋantanoo nketoo teyoo ti hikaw meemak. Naatey apipaakoolanoo naaŋoonoo,
naasumpooloo. XXI Añii ya naasokoo: 'Paapaa, inci muuyenaamuuyen ti Ateeteyo ati
alacana niŋ ti awe. Fiye, inci túuniit piyonkalee añiini.' XXII Pale faafoo naasok pimiikan
pa pakateyoo: 'Nihiliikan! Nícoopii hísool ha heehaŋe ha pawalle ínnisooloo ho,
inniŋaamoo ekop ti hisiik, inniwasoo pisamata. XXIII Innícoopii cíciin ca ceehaŋe ca
pafom nipumuk upuliyaa nuuhaañiyaa. XXIV Kamma añiinam aŋe naakete, náañohoonii
ti eloŋ; náacim, naalaŋanee.' Nkáyaañ pahaaño.
XXV “Ta eehe nihitaakiye ta añiinoo áhampaatiin a náaloŋii ti kaakit. Ti éñohooniyoo
ápulohanii ekumpaan ya náasi páyifal niŋ pakiiyal. XXVI Naayonkal akee ti pimiikan
pa, naacakanoo: 'Weyme utaakiye le?' XXVII Amiikan a naañahanoo: 'Atuwi áñohoonii,
paapaa atii naamuk cíciin ca ceehaŋe ca pafom kamma náañohoonii kásuumaayoo.'
XXVIII “Fiye, añii ya áhampaatiin a hiiñoo nihili, naapook pinako ti ekumpaan ya.
Paapaa ateyoo náafulii, naamaaneenakoo apinako ti ekumpaan ya. XXIX Pale naasok
paapaa ateyoo: 'Síitan! Sitiil ense púlooŋ inci yemuu ti páhin péelaacinut hilimi. Pale
háati cifil aataapala wunam pahaaño niŋ pákawiyam. XXX Pale añiini aŋe, ápuñohoonii,
akina aŋa éepucaloole ya hitaaku ha hitii ti púmaacul keenaput, ammukoo cíciin ca
ceehaŋe ca pafom!'

XXXI "Paapaa ateyoo naasokoo: 'Añiinam, hinak óo hinak awe oopa le niŋ inci, waah
óo waah utoom, utii. XXXII Pale atuwi aŋe aketaaket, náañohoonii ti eloŋ; náacim,
naalaŋanee. Ekina ewune uñaŋaa pahaaño niŋ hitaaku pásuuma.'"

XVI

Hícantiitu ha hiti áhina ya eesuusa ya

I Fiye, Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: "Ayíin usaanum ataake áhina eeyeniye
ati hikaw ha hiti páhin pa piteyoo. Pakan nkákey kapisok usaanum a nii áhina ya ateyoo,
pahaaño niŋ hisaanumate ha hiteyoo naayaake. II Naayonkaloo naasokoo: 'Eeheyme
inci ínsi nkákup kitii? Finam waah wa wéenakoonii wa niŋ wéefule wa, kaatuko
áatineeyini piyeno ati hikaw ha hiti páhin pa putoom.'
III "Ahína ya naasokoolo: 'Páawoo áhampaatiin a atoom áfaafulanam ti páhin
pa putoom, puume inci iññaŋe íhinu? Taakut sempe siti piya, suuwaasuu lompo
kaaluumatool. IV Méyimeyi fa inci nkaakaay íhinu, ancuk niŋ inci púulaa páhin pa
putoom pakan paka nkawananam lateyii.'
V "Naayonkal oonool oonool ti keetaake ka nikopu ti áhampaatiin a ateyoo. Naacakan
áyaañ a: 'Puume ayyekane áhampaatiin a atoom?' VI Naañahanoo: 'Kilampasaan keme
kiti lúuliin.' Ahína ya naasokoo: 'Sa kaahit ka kéeyisane ho ka, yeno mpacas nkiic áwii
ésupak niŋ ŋaasuwan (50).'
VII "Apipa, naacakan akee: 'Puume ayyekane áhampaatiin a atoom?' Naañahanoo:
'Sipootak keme siti uli.' Naasokoo: 'Sa kaahit ka kéeyisane ho ka, yeno nkiic áwii epaakiil
(80).' Fiye, náahin fo ti an óo an eeyekane áhampaatiin a ateyoo nikopu.
VIII "Púful toko, áhampaatiin a náamul áhina ya eecoonoolut a kamma náahine ho niŋ
pasuuse. Kaatuko payenka nkanapan ka énimaan ya eti púlunta empe kahaŋa pasuuse
pakati ecaaŋ ya eti Pútuun pa ti waah ewwa nkáhin wa ti pututayii." IX Yéesu nene
asokii: "Inci pusok aluu: Hisaanumate ha hitaaluu hiti púlunta empe, nicoop ho kati
nitaak pákawi, ancuk niŋ hipayaa, innisayanee ti úyenuma wa uti eket maamaa.
X "An eehintiyee niŋ waah wenkilis afaahintiyee lompo niŋ waah wenfakat, an
eecoonoolut niŋ waah wenkilis, atacoonool niŋ waah wenfakat. XI Niŋ nicoonoolut niŋ
hisaanumate ha hiti púlunta empe, ayme afaañoman aluu hisaanumate ha hiti pánipani
ya? XII Niŋ nicoonoolut niŋ hisaanumate hiti an, ayme afaawufan aluu hisaanumate
ha hitaaluu? XIII Amiikan oonool ayinaat páhin ti ñíhampaatiin pákasupak. Afaanat
oonool a náalafi akee ya, niŋ ekina tom áfaalafi oonool a naapook akee ya. Niyinaat
kaalehanool káyinan Pútuun niŋ pálafi mañ."
XIV Ta Pufalisaay pa nkásiye ta enke púlooŋ nkalenken Yéesu kamma nkálafiye mañ.
XV Yéesu naasokii: "Aluu ínniyisanyisan pucoonool pa pitaaluu ti ñíkin pakan paka,
pale Pútuun pa pímeyimeyi heeyem ha ti saan aluu. Kaatuko eeha pakan paka nkacoke
ha nii hihaŋa hitaaku nafaa, Pútuun pa pinataanat ho."

Hilim ha heesiiŋanee ha niŋ cáwii ca citi Pútuun pa

XVI Yéesu nene asok: "Kilim ka kiti Móyiis niŋ kiti piyaamakoola pa kisiiŋanee-siiŋan
fo ti caanak ca citi Saŋ-Patis. Písik ti oom caanak ekooŋan ya éesuume ya eti cáwii ca
citi Pútuun pa neeyeniyee ti káatuunan. Fiye, an óo an oopa ti íhinu kata kati anako.
XVII Alacana niŋ t'etaam efikahaŋ pacas épucaloolo cilim ca ceehaŋe ca káafomaati ti
hilim ha heesiiŋanee ha hiti Móyiis.
XVIII "Ayíin óo áyiin éefulane aaloo naasa akee aal, ti kaamuuyen naayem, aŋa lompo
eesaye aal aŋa áyiinoo náafulane ti pinimo, ti kaamuuyen naayem."

Hícantiitu ha hiti usaanum a niŋ Lasaar

XIX Fiye, Yéesu naasok Pufalisaay pa hícantiitu eehe: "Taakaataak usaanum áyiin,
nawaso wañ weewalla núuciiti hinoom. Hinak óo hinak la teyoo pahaaño, naayeno
ti eloŋ eenape. XX Intaak lompo áyiin eeleke, caacawoo Lasaar, aŋa nahinto hátikin
putum ekumpaan ya eteyoo, eniinoo púlooŋ kaameeŋ musontuwaay. XXI Náalafi kahesal
aŋa nánowalii ya ti púus pa piti usaanum a apili, piyen pa conko mpíkey mpiyeno
kaaneewan musontuwaay ma miteyoo.
XXII "Eeleke ya naaket, pumaleekoo pa mpicoopoo mpiyenanoo pukol Abraham.
Usaanum a lompo, naaket naahokee. XXIII Pati keekete ka naayeno ti kúnuul kenfakat,
ápihaafin naaŋantan pállaaŋe Abraham, Lasaar naayeno pukoloo. XXIV Naaceek apusok:
'Paapaa Abraham, inci ti ñíseeña ñenfakat iyyem le ti uleew ewwe. Keti ti inci ti
hikaw, mpoñ Lasaar ápikaapuucii pikelan hisiikoo ti man, apumonanam híleeluufam.'
XXV Pale Abraham naañahanoo: 'Añiinam, náwuno nii aayenaayeno ti eloŋ éesuume,
tempo Lasaar naayeno ti kúnuul. Fiye, Lasaar oopa le, ti kaapuuñanoolee, awe oopa

ti ñíseeña. XXVI Apan niŋ fúlaa toko, kaayeen kenfakat unka ti pututa unaa, eeha
efihiwun ha kéelafiye éfulii petoonii kápifiitanii lupuu ti aluu étikayini, fo lompo incuke
ti kéelafiye éfulii lupuu ti aluu nkáfiitanii petoonii.'
XXVII "Usaanum a naasokoo: 'Paapaa Abraham, ooto inci luumuu, poñ Lasaar pati
ekumpaan ya eti paapaa atoom, XXVIII kaatuko inci taakaataak po pakatu isak. Akaay,
apicaakamanii heeyem ha pe, poko lompo timpi kákey peti kúnuul enke.' XXIX Abraham
naañahanoo: 'Pakatuwi kataakaataak pakiical pa piti Móyiis niŋ piti piyaamakoola pa,
kásiitan po.' XXX Usaanum a naasokoo: 'Paapaa Abraham, eehuu hifomut, pale niŋ an
áfuliyoo ti keekete ka naakaay teyii, éfikawunko umuuyen wa uteyii.' XXXI Abraham
naasokoo: 'Niŋ kásiitanut Móyiis niŋ piyaamakoola pa, háati an náañohoonii pati
keekete ka, étikayinanoo.'"

XVII

Kaamuuyen niŋ kaaponket

I Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: "Fan óo fan incuke, efitaak waah weekaakaay
kanakan an ti kaamuuyen, pale kúnuul efikiyeno ti aŋa éfuunapii ya teyoo. II Fisaka
apicenkee ti ekun énankiin enfakat naawantee ti musuu le niŋ afaanakan akee ti kenkilis
ka payenke ti kaamuuyen. III Nisiiŋo púsooni!
"Niŋ atii ya amuuyenaa, watanoo, niŋ awatanooliyaa mponketoo. IV Niŋ amuuyenaa
ti awe ñiyema isak niŋ ñésupak ti hinoom ha hoonool ha, náañohoonii ti awe ñiyema
isak niŋ ñésupak kaaluum kaaponket, aañaŋoo kaaponket."
V Pupoñapoñ pa nkasok Ateeteyo: "Penan unii káyinan." VI Ateeteyo naañahanii:
"Niŋ nitaakaa káyinan keefomut nii ekoon sootoo, níyiniyini hisoku enuun eyyuu:
'Lúpinoolo nkaasiiŋanoolo ti musuu,' éfeehin eeha innisoke ha.
VII "Usokaa akee ti aluu ataake amiikan ayaya niŋ fotom afaasa púlukuleen pa piteyoo.
Mpáyetaliyoo ti kaakit, fo aafasokoo: 'Hiliikan kéy yeno aapili'? VIII Haani, aafasokoo:
'Kéy yikam waah ewwa inci fali káciim, naapayaa hiik, immemanoolo uwwufanam
pili illaan, niŋ inci payaa, awe conko, illi illaan.' IX Fo aafasok amiikan a apalaka
kamma náahine eeha ansokoo ha áhin? X Fo lompo incuke ti aluu, niŋ níhinaa waah
ewwa nkasoke wa aluu níhin, nisok: 'Unii pimiikan kenseŋ, páhin pa putoonii lamma
núuhine.'"

Káakuuñan pakan ŋaasuwan pakati kanuk

XI Yéesu ti pikaayu Jerusalem, naanap ti pututa mah ma miti Samali niŋ Kalilee.
XII Akina ti pinako ti cikee cisaatee, pakan ŋaasuwan keekuulut kamma kanuk
nkákey kapipaakoolanoo. Nkasiiŋo kápilaaŋoo XIII nkaceekoo niŋ uwiiluyii: "Yéesu,
Ahámpaatiin, keti hikaw ti unii!" XIV Yéesu apicukii, naasokii: "Nikaay cániyisanoolo
pati puwaaseena pa pakati Pútuun pa." Poko ti pítin pa nkakuulanee.
XV Akee ti poko, ápipanum nii ákuuñaneekuuñan, náañohoonii ti wootoo, naayeno
hímulu Pútuun pa niŋ kaawiiluyoo. XVI Naanow ti woot Yéesu, puhooŋuyoo t'etaam,
naasokoo apalaka. Antuŋ ati Samali. XVII Yéesu naacakan: "Fo ŋaasuwan ya púlooŋ
tom ekuulanee? Isak ya niŋ pakapaakiil paka peyme nkayem? XVIII Háati akee ti poko
ayinaat éñohoonii ápumul Pútuun pa fo niŋ neetaat ati Samali ya aŋe, eeneetaat a ati
Israyel?" XIX Naasokoo: "Lito, kaay, káyinan ka kitii kúkuuñanuu."

Ekéy ya eti cáwii ca citi Pútuun pa

XX Hikee hinoom, pakakee Pufalisaay nkacakan Yéesu: "Teyme cáwii ca citi Pútuun pa
éficikey?" Yéesu naañahanii: "Cáwii ca citi Pútuun pa éticikey samat nii waah ewwa
nuucukee. XXI An atasok: 'Nisincan! Ehee co!' niŋ fotom 'Ahaa co!' kaatuko cáwii ca citi
Pútuun pa unca ti aluu."
XXII Púful toko Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: "Caanak unca ti ékey, éfinilafi
fanfaŋ hicuku hinoom hoonool ti kunoom ka kiti inci, Añii An, pale etinicuk ho.
XXIII Pakan efikasok aluu: 'Nisincan! Eheeyoo le!' niŋ ekina tom: 'Ahaayoo pa!' Pale
timpi nikaay, timpi ninapanii. XXIV Samat nii pamaliñoolal etiil fa mpicaaŋan fa patiila
púlooŋ písik ti púcook fo ti pikelan, fo lompo pakan paka nkakaakaay hicuku inci, Añii
An, ti hinoom ha eeha fáñohoonii ha. XXV Pale fo inci yáañ yeno ti kúnuul kenfakat,
mpookee ti ekaay eyye.
XXVI "Samat nii fa intaakiye fa ti caanak ca citi Nowe,✡ fo lompo nkaakaay pitaako ti
kunoom ka kiti inci, Añii An. XXVII Pakan paka nkayeno hili, pálaani, esa niŋ pinimo fo
ti hinoom eeha Nowe náayuukiye ha ti piteen pa penfakat pa. Fiye, etiil ya néenupii
man menfakat fo mumukalii púlooŋ cew. XXVIII Fo lompo incuke ti kunoom ka kiti Lot:✡

✡ **XVII:XXVI** 17:26 Púcook 6–9 ✡ **XVII:XXVIII** 17:28 Púcook 18:16–19:29

Pakan paka nkayeno hili niŋ pálaani, hinoom niŋ kaanooman, pusuk niŋ kulut. XXIX Pale
hinoom eeha Lot náafule ha Sotom, seemak niŋ kíceek ínsifulii patiila, insimukalii
púlooŋ cew.
XXX "Fo lompo facuk ti hinoom eeha inci, Añii An, nkaakaay ha éyisanoolo. XXXI Ti oom
hinoom aŋa eeyem patiila ti kankalaŋ ekumpaan ya eteyoo naataak waahoo páhantuwa,
añaŋut éwanoonii apicoop wo. Fo lompo incuke aŋa eekaaye piya, añaŋut éñohoonii
pati ekumpaan ya eteyoo. XXXII Nínawuno heetaakiye ha Lot aaloo!✡ XXXIII Aŋa éelafiye
kafakan eloŋ ya eteyoo, áfaapuul teyyo, aŋa éepuule ti eloŋ ya eteyoo afaafakan yo.
XXXIV Inci pusok aluu: Oom hánant pakan pákasupak efikahinto nantoonool, oonool
áfaaseepinee akee ya naakatee toko. XXXV Pakaal pákasupak efikayeno pútuum ti
ésiken yoonool, oonool áfaaseepinee, akee ya naakatee toko." [XXXVI]
XXXVII Pinapana pa pakateyoo nkacakanoo: "Ahámpaatiin, peyme eehuu nihikaakaay
pitaako?" Naañahanii: "La ehunuŋ neeyem, toko píketul pa mpuconcool."

XVIII

Hícantiitu piŋiino ti kaluum

I Fiye, Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo hícantiitu eehe ápiyisanii nii kañaŋaa
kaluum tan óo tan timpi káwusen. II Naasokii: "Taakaataak ti ekee saatee áyiin áhina
kíiti eefeyut Pútuun apaaliit an. III Ti saatee eyyuu lompo, intaako eyaaŋat aŋa áyiinoo
eekete, apinakaay pateyoo kati afiitoo kilim ti pututayoo niŋ akamooloo.
IV "Fo ta infiyye innapook, pale ti pikelan naasokoolo: 'Háati inci feyut Pútuun niŋ
ekina tom paaliit an V pale, páawoo aal aŋe oopa ti ihampuyam meemak, inci fasiiŋiyoo.
Niŋ inci hínut fo átayekuno ékey hinak óo hinak kayokanam.'"
VI Fiye, Ateeteyo nene asok: "Nísiitan áhina kíiti ya eenaput a aŋuu eeha naasoke
ha. VII Fo Pútuun pa efipukuut ti pisiiŋo pakan paka payenka mpimamale ka, keeyem
ka ti kaayonkal etempo hánant hanakan kati piyankananii? VIII Inci pusok ho aluu,
efipisiiŋiyii mpacas. Pale inci, Añii An, niŋ inci ñóhooniyoo fo éfitookii t'etaam keetaake
káyinan?"

Hícantiitu ha hiti Afalisaay niŋ asayoola kúncoo

IX Fiye, intaako toko keecokooliye nii keecoonoole, nkátinan ti pakakee paka. Tempo,
Yéesu naasokii hícantiitu eehe: X "Taakaataak pakan pákasupak keekaaye ti ekumpaan
ya enfakat ya eti Pútuun pa kaluum: akee ya Afalisaay, akee ya asayoola kúncoo.
XI Afalisaay a naasiiŋo citeeteyoo naaluum: 'Inci sokuu apalaka Pútuun kamma inci
incukut nii pakakee paka, keeyem ka pílipa, keecoonoolut, pihaañiya niŋ pakaal niŋ
fotom samat nii asayoola kúncoo ya aŋe. XII Insuŋsuŋ kunoom kúsupak ti lóokuŋ
ya, uwwufani himpaac ha heewase ha ŋaasuwan ti waah óo waah púlooŋ ewwa inci
intaake tewwo cooy.'
XIII "Pale asayoola kúncoo ya naasiiŋo pílaaŋ, álafiit fala káahaafin, pale náasitan,
naasok: 'Pútuun, taak paket hikaw t'inci, amuuyena ya.'"
XIV Yéesu naasokii: "Inci pusok aluu, áyiin a aŋuu, ta naayeniye ta piyetu,
akina Pútuun pa mpucoke nii eecoonoole pale Afalisaay a tom. Kaatuko an óo an
éemakiyanooliye áfaawiiniyanee, an óo an éewiiniyanooliye áfaamakiyanee."

Yéesu niŋ epuuk ya

XV Fiye, pakan nkácoopii epuuk ti Yéesu kati álikii. Pinapana pa pakateyoo kapucuk
eehuu nkafet teyii. XVI Pale Yéesu naayonkal epuuk ya naasok: "Nikat epuuk ya kápikey
ti inci, timpi nikitii. Kaatuko cáwii ca citi Pútuun pa ti payenka keecuke ka nii payenkuu
inciyem. XVII Inci pusok aluu pánipani ya, an óo an eesayanut cáwii ca citi Pútuun pa
samat nii añii, atanako tenco."

Ayíin usaanum niŋ eloŋ ya eepayantoo ya

XVIII Ati hikaw ati Pusuwif naacakan Yéesu: "Ahámpaatiin eenape yuu, puume inci
iññaŋe íhinu pitaak eloŋ ya eepayantoo ya?"
XIX Yéesu naañahanoo: "Weyme uwune ayyonkalam eenape? Taakut an eenape fo
Pútuun pa lamma. XX Fo áamiit hilim ha heesiiŋanee ha? 'Timpi haaño niŋ aal ati
an, timpi coonool aapumuk an, timpi líp, timpi caam aapinook an, túul paapaa atii niŋ
íññaa atii.'"
XXI Naañahan Yéesu: "Eehuu púlooŋ inci immanke kápiliŋ maañiiyaayam." XXII Ta
Yéesu náasiye ta eehe, naasokoo: "Waah woonool uwwa toko ewwa ánhinut: Nooman

✡ **XVII:XXXII** 17:32 Púcook 19:26

hitaaku ha hitii púlooŋ uwwufan mañ ma keeleke ka, aafataak hisaanumate alacana, náafulaa toko ínkey innapanam.”
XXIII Pale áyiin a ta náasiye ta eehe ínciitiyoo meemak, kamma naataake fo muus.
XXIV Yéesu apisincanoo, naasok: “Cíiticiiti kusaanum ka kapinako ti cáwii ca citi Pútuun
pa! XXV Fo ñonkomoo éfeeyini pinako ti káfuun saakilaŋ? Haani! Pale pinako pa piti
usaanum ti cáwii ca citi Pútuun pa efipihaŋ páciite.” XXVI Keeyeniyoo ka káasiitan,
nkacakan: “Fiye, ayme áfaayiniyee kafakan?” XXVII Yéesu naañahanii: “Waah wa
weeheeke wa an, uheekut Pútuun pa.”
XXVIII Piyeer naasok Yéesu: “Sincan, unii ukatanaakatan waah wa utoonii púlooŋ
nuunapani.” XXIX Yéesu naañahanii: “Inci pusok aluu pánipani ya, an óo an eekatane
enuuf, aal, pakatu niŋ ñúnu, pupuka, epuuk kamma cáwii ca citi Pútuun pa, XXX afaahaŋ
hitaaku meemak ti caanak ca citi fíyooy, niŋ ti púlunta pa peeyem pa ti ékey, eloŋ
eepayantoo.”

Káakup Yéesu káhaaciyenu kiti eket ya niŋ pilito pa piteyoo

XXXI Púful toko, Yéesu naacoop pupoñapoñ pa pakateyoo ŋaasuwan niŋ pákasupak
paka ti kaapii, naasokii: “Nísiitan, unaa unka ti pisilo Jerusalem, waah wa púlooŋ
ewwa piyaamakoola pa nkakiice wa kiti inci, Añii An, efuutaako. XXXII Efikawufanam
keeneetaat ka Pusuwif. Efíkapalahoolam nkalenkenam, nkakallanam, nkafaacal t’inci.
XXXIII Efikasapam niŋ kisawut, nkamukam. Ti hinoom ha híhaaciyenu ha éfilitoonii ti
eket ya.”
XXXIV Pupoñapoñ pa kásiit eeha naayemii ti hisoku. Putum hilim ha nihiyolee teyii,
kámiit eeha Yéesu náalafiyii hisoku.

Káakuuñan káafuumafuum pukol Yeliko

XXXV Yéesu ta naalohane ta Yeliko, káafuumafuum nkiyeno ti kanaac pítin pa, kipiyeno
kaaluumatool. XXXVI Kípisi kayoŋ ka ti himuusu, nkicakanii heetaakiye. XXXVII Nkasokoo:
“Yéesu ati Naasalet ayem ti himuusu.” XXXVIII Ta káafuumafuum ka nkísiye ta eehe
nkíceekii niŋ kaawiilu etenko: “Yéesu añii ya ati Dawid, taak paket hikaw ti inci!”
XXXIX Keeyeniye ka hátikin nkafet teyoo nkasokoo afatan, pale naahaŋ toko náaceekii:
“Añii ya ati Dawid taak paket hikaw ti inci!”
XL Yéesu naasiiŋo naasokii: “Nícoopiyamoo.” Ta náalohaniyoo ta, Yéesu naacakanoo:
XLI “Weyme állafiye inci píhini?” Naasokoo: “Ateeteyo, hínam pinee cuk.” XLII Yéesu
naasokoo: “Ñoho ti hicuku, káyinan ka kitii kúkuuñanuu.” XLIII Tokotoko ñíkinoo
íññipankino, naanapan Yéesu, naayeno hímulu Pútuun pa. Kayoŋ ka púlooŋ kipicuk
eehuu lompo, nkiyeno hímulu Pútuun pa.

XIX

Yéesu niŋ Sakaay

I Púful toko, Yéesu naanako ti saatee ya eti Yeliko. Apiyeno himuusu saatee ya,
II intaako toko áyiin aŋa nkasok Sakaay, akee ti ñíhampaatiin pisayoola kúncoo ya,
naayeno usaanum. III Náalafi hicuku ayme ayem Yéesu, pale patameyoo mpiwun ayinaat
kamma kayoŋ ka. IV Fiye, naatey hátikin pa Yéesu naañaŋe pa himuusu, naasilo ti enuun
kati acukoo.
V Yéesu ápucolii toko náahaafin naasokoo: “Sakaay, wánoonii mpacas, kaatuko fíyooy,
fo inci wanan pati awe.” VI Sakaay náawanoonii mpacas, naawanan Yéesu niŋ pásuuma.
VII Pakan paka púlooŋ kapucuk eehuu nkáyaañ káakumutool kapisok: “Pati
amuuyena naakaaye apiwanan.” VIII Pale Sakaay naasiiŋo, naasok Ateeteyo: “Sincan,
Ahámpaatiin! Inci fawufan kancaŋ hisaanumate ha hitoom keeleke ka, an óo an aŋa
ammeya nii inci lípoolip, fañahanoo fo ñapaakiil aŋa inci incoope ya teyoo.”
IX Yéesu naasokoo: “Fíyooy kafakan ka kúcoliyoo ti ekumpaan eyye, kamma aŋe
lompo naayem ati miin ma miti Abraham. X Kaatuko inci, Añii An, kéyyookey hiŋes
niŋ kafakan keelinciye ka.”

Hícantiitu hiti sisanoo ŋaasuwan

XI Yéesu fa naalohane fa Jerusalem, pakan paka incukii nii etikamp Pútuun pa
efipisiiŋan cáwii etempo. Ekina ewune, poko ti káasiitanoo ka, Yéesu naapenanii
hícantiitu eehe. XII Naasokii: “Taakaataak áyiin eemaka eeyeniye pikaayu ti mah
méelaaŋe, pa naakaakaayee hicoku amansa ya ati mah ma miteyoo, niŋ apayaa
náañohoonii. XIII Akáayum, náayonkalii ŋaasuwan ti pimiikan pa pakateyoo naawufan
an óo an sanoo yoonool naasokii: 'Niyesanool nempo fo ta inci fáñohoonii.' XIV Pale,
pakan paka pakati saatee ya kanatoonat, nkapoñ pusonoo pakan kapica kasok nii: 'Unii
úlafiit áyiin a aŋe apiyeno amansa ya atoonii.'

XV "Pale toko fiyaaw, náayenoonii amansa ya, náañohoonii ti mah ma miteyoo.
Naayonkal pimiikan pa payenka naawufane ka pisanoo kati ámeyi puume nkataakale.
XVI Ayáañ a náakey naasokoo: 'Ahámpaatiin, sanoo ya etii epukaa sikee sisanoo
ŋaasuwan.' XVII Amansa ya naasokoo: 'Napaanap, amiikan eenape! Páawoo
aacoonoolaa-coonool niŋ waah wa wenkilis ewwe, inci fáhini ati hikaw ati sisaatee
ŋaasuwan.' XVIII Asúpiyenu ya náakey, naasokoo: 'Ahámpaatiin, sanoo ya etii epukaa
sikee sisanoo isak.' XIX Amansa ya naasokoo: 'Awe lompo inci fáhini ati hikaw ati sisaatee
isak.'

XX "Akee amiikan náakey, naasokoo: 'Ahámpaatiin, ehe sanoo ya eyya awwufanaam
ya, inci túkaatuk yo ti cifaal immank yo. XXI Inci feyuufe, kamma ayyem áyiin
eefete. Ansasa waah ewwa ayyenanut, immaañ waah ewwa ansukut.' XXII Amansa
ya naañahanoo: 'Ti pákupali inci nkaakaay íhinuyi kíiti, awe amiikan a eenaput a!
Aámeyimeyi nii inci áyiin eefete, insasa waah ewwa inci iyyenanut, immaañ waah
ewwa inci insukut. XXIII Weyme uwune aanakanut sanoo ya etoom ti émankuma mañ
eeha efihiwun ha niŋ inci ñóhooniyoo íntookii yo neepukoole?'

XXIV "Fiye, naasok keeyeniye ka toko: 'Nisa sanoo ya eteyoo niwufan yo aŋa eetaake
ya sisanoo ŋaasuwan.' XXV Nkasokoo: 'Ahámpaatiin, aŋuu apayaapa hitaaku sisanoo
ŋaasuwan!' XXVI Naañahanii: 'Inci pusok aluu: An óo an eetaake, afaapenanee, pale
an óo an eetaakut, háati caahinkilis ya eyya naataake ya efeesayee teyoo. XXVII Pale
pikamoolam keesoke ka kálafiit inci kati yeno amansa ya ateyii, nikaay nípicoopiyii le
hátikinam innimukii.'"

Pinako pa piti Yéesu Jerusalem

XXVIII Yéesu ta naapaye ta hisoku eehuu, naanow kayoŋ ka hátikin, apiyeno pisilo
Jerusalem. XXIX Ta nkalohane ta Petifake niŋ Petani, la nkasok la "cítintiŋ ca citi
Olif", naapoñ pákasupak ti pinapana pa pakateyoo, XXX naasokii: "Nikaay ti cisaatee
ca ceeyem ca hátikin aluu, niŋ ninakiyaa tenco efinitook nkacenke toko cífaliŋ enca an
ataapala alapo tenco, níkopinii co, ínnicoopiyam co. XXXI Niŋ an acakanaa aluu: 'Weyme
uwune ínniyemi co ti kákopin?' Inniñahanoo: 'Ateeteyo asoolahe co.'"

XXXII Keepoñee ka nkakaay incakatook samat nii fa Yéesu naasokii fa. XXXIII Kapiyeno
kákopin cífaliŋ ca, pakateete co nkacakanii: "Weyme uwune ínniyemi co ti kákopin?"
XXXIV Nkañahanii: "Ateeteyo asoolahe co." XXXV Nkácoopii co Yéesu, nkalemp kúsool
ka kiteyii kenfakat ka ti cífaliŋ ca, nkalapanoo tenco. XXXVI Akina ti pikaayu pa, pakan
paka nkatanaloo kúsool ka kiteyii kenfakat ka ti pítin pa.

XXXVII Apilohan Jerusalem, ti pítin pa piti eliiŋoon ya eti cítintiŋ ca citi Olif, kayoŋ ka
púlooŋ kiti pinapana pa pakateyoo nkimeeŋ niŋ pásuuma, nkíyaañ kaanimpan Pútuun
pa niŋ kilim keeceeke kamma nkacuke waah weecukantee. XXXVIII Nkasok:

"Pútuun pa pínapiyan amansa ya éekeyii ya ti caacaw etempo!
Kásuumaay kiyeno alacana, núumulaa Pútuun pa piti patiila.✡"

XXXIX Pakakee Pufalisaay pa keeyeniye ka ti kayoŋ ka nkasok Yéesu: "Ahámpaatiin, fet
ti pinapana pa pakatii kapifatan!" XL Yéesu naañahanii: "Inci pusok aluu, niŋ kafatanaa,
pínankiin pa éfipiceekii!"

XLI Yéesu apihaŋ naalohane Jerusalem, naacuk saatee ya, naakooŋ kiteeteyyo.
XLII Naasok: "Niŋ awe lompo Jerusalem aameya ti hinoom eehe waah ewwa éfuucoopiyi
kásuumaay ka! Pale fiye eehuu hiyoleeyol ti ñíkini. XLIII Hileeŋi kamma ámmiit, kaatuko
caanak unca ti ékey ta pikamooli éfikakiiti púlooŋ, nkákinkooli, nkakincooli ti upii wa
púlooŋ. XLIV Efikatuncalooli niŋ epuuki; etikakat sínankiin súsupak seenaŋanooliye,
kamma ankiiwut ta Pútuun pa mpíkeyii ta kafakani."

Yéesu la ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa

XLV Ta Yéesu naacole ta Jerusalem, naanako ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa,
náayaañ hiyaanu punoomana pa. XLVI Naasokii: "Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa
nii: *'Ekumpaan ya etoom ekumpaan éluumuma,'*✡ pale aluu inniyesan yo *'éyolowuma
pílipa'*✡."

XLVII Naayeno kakalaŋan hinak óo hinak ti ekumpaan ya enfakat ya. Ñíhampaatiin
puwaaseena pa pakati Pútuun pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha niŋ pakakee
ñíhampaatiin ti pakan paka, nkílafiyoo himuku. XLVIII Pale, kámiit fa nkakaakaay íhinu,
kamma pakan paka púlooŋ nkayemoo ti káasiitan meemak.

✡ **XIX:XXXVIII** 19:38 Kícimu 118:26 ✡ **XIX:XLVI** 19:46 Esaya 56:7 ✡ **XIX:XLVI** 19:46 Jeremiya 7:11

XX

Kacakan ka kiti kayine ka kiti Yéesu

I Hikee hinoom, Yéesu naayeno kakalaŋan pakan paka ti ekumpaan ya enfakat ya eti
Pútuun pa niŋ káatuunanii ekooŋan ya éesuume ya. Ñíhampaatiin puwaaseena pa
pakati Pútuun pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha niŋ pakakee ñíhampaatiin
nkácolii. II Nkasokoo: “Sok unii ti enkeyme kayine ayyem ti íhinu enkuu, ayme
awwufanuu kayine enkuu?”
III Yéesu naañahanii: “Inci lompo taakaataak kacakan. Nisokam: IV Ayme ápoñii Saŋ-
Patis pátise, Pútuun pa fo pakan paka?”
V Nkayeno piteŋenool, nkasokoolo: “Niŋ unaa usokaa Pútuun pa púpoñiyoo, afaasok
unaa: 'Weyme uwune níyinanutoo?' VI Pale nuusokaa pakan paka kápoñiyoo, kayoŋ ka
púlooŋ efikimuk unaa niŋ pukumpa, kamma nkíyinane nii Saŋ ayaamakoola.” VII Fiye,
nkañahanoo: “Umíit ayme ápoñii Saŋ íhinu pátise.”
VIII Yéesu naañahanii: “Inci lompo etisok aluu ti enkeyme kayine inci iyyem ti íhinu
enke fiye.”

Hícantiitu hiti píhina keekance

IX Fiye, Yéesu naasok hícantiitu eehe pakan paka: “Taakaataak akee áyiin eesuke
kaakitoo, náaluwaas ko pakakee píhina, naakaay kaakaawool keefiyye. X Ta hisaatu ha
níhituuniye ta, naapoñ akee ti pimiikan pa pakateyoo pati píhina pa kati kawufanoo
putum pa piteyoo ti pasaatal pa. Pale píhina pa nkasap amiikan a nkayaanoo sipeesoo
ñaanii. XI Ati kaakit ka nene apoñ akee amiikan, pale aŋuu lompo píhina pa nkasapoo,
nkateñaloo, nkayaanoo sipeesoo ñaanii. XII Nene apoñ amiikan áhaaciyenu, píhina pa
nkasapoo, nkakuumoo, nkayaanoo. XIII Fiye, ati kaakit ka naasok: 'Puume inci nkaakaay
íhinu? Inci fapoñ añiinam aŋa inci íllafiye ya manti kátuuloo.' XIV Pale ta píhina pa
nkaŋantanoo ta nkateŋenool nkasok: 'Aha aŋa akaakaay ya hitoonu kaakit ka, umukoo
ancuk kaakit ka kiyeniyaa kutuunaa.' XV Nkáfulanoo ti kaakit ka, nkamukoo.”
Fiye, Yéesu naasok: “Puume ati kaakit ka naakaakaayii íhinu? XVI Afáakey naamuk
píhina pa, naawufan kaakit ka pakakee.” Ta pakan paka nkásiye ta eehe nkasok:
“Alímaati eehuu timpi hitaako!” XVII Yéesu naasincanii naasok: “Ti hilim ha hiti Pútuun
pa, eeheyme pakiical empe mpusoke:
'Enánkiin ya eyya puluta pa nkawante ya
éyenoonii énankiin ya eehaŋe ya hitaaku nafaa'✡?
XVIII “An óo an éenowii ti énankiin eyyuu áfaapucaloolo, an óo an aŋa néenowii teyoo
afaatuncaloolo.”
XIX Pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha niŋ ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati
Pútuun pa, nkámeyi nii poko kawune Yéesu naasok hícantiitu eehe. Nkálafiyoo hicoku
tokotoko pale nkafe kayoŋ ka.

Kacakan kiti cooy kúncoo

XX Pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha niŋ ñíhampaatiin ña nkatah kunuuwii
meemak ti Yéesu, nkapoñ mikelecoola teyoo kéehine faŋii nii pakan keecoonoole.
Nkálafi hikuucuyoo ti pákupaloo, kati kacokoo nkawufanoo ati hikaw ha hiti mah
ma. XXI Nkacakanoo eehe: “Ahámpaatiin, unii úmeyimeyi nii ánkupkup nkalaŋan
pucoonool ciit, niŋ fúlaa toko aasincanantoo ti sicaw, pale ti pánipani ya ankalaŋan
pakan paka pítin pa piti Pútuun pa. XXII Sok unii: Cooneecoon fo kiteekit upucooy
kúncoo ya Sesaal, amansa ya enfakat a ati Room?”
XXIII Pale Yéesu náameyi nii hikuucuyoo nkayaake, naasokii: XXIV “Níyisanam kaahit
kiti mañ, puhooŋu niŋ caacaw ayme kayem toko?” Nkañahanoo: “Sesaal.” XXV Yéesu
naasokii: “Ooto, niwufan Sesaal waah wa uteyoo, inniwufan Pútuun pa waah etempo.”
XXVI Fiye, hátikin pakan paka kayinaatoo hicoku ti pákupaloo, nkaŋaŋo ti pañahanaloo
nkakemanool kem.

Kacakan ka kiti pilito pa ti eket ya

XXVII Pakakee Pusatusaay nkákey ti Yéesu (poko nkasok nii keekete ka étikalitoonii).
Nkacakanoo: XXVIII “Ahámpaatiin, Móyiis akiicaakiic ti hilim ha heesiiŋanee ha nii:
'Niŋ áyiin asayaa naaket peetaakut añii, atuwoo añaŋaa hitoonu aal a, naataak neyoo
epuuk keekaakaay piyeno pakati púnuwoo eekete ya.' XXIX Fiye, intaako ti miin
moonool pákayiin isak niŋ pákasupak, áhampaatiin a naasa aal, ataakut añii, naaket.
XXX Asúpiyenu ya naatoon aal a, ataakut añii, naaket. XXXI Aháaciyenu ya lompo
naatoonoo. Fo lompo incuke, ti isak ya niŋ pákasupak paka nkatoonoo, nkaket

✡ **XX:XVII** 20:17 Kícimu 118:22

peetaakut neyoo añii. XXXII Ti pikelan aal a lompo naaket. XXXIII Fiye, hinak ti pilito pa ti
eket ya, aal a aŋuu ati ayme, páawoo isak ya niŋ pákasupak paka púlooŋ kasayoo?”
XXXIV Yéesu naañahanii: “Ti púlunta pa piti fíyooy, pakan paka nkasasa nkanimo.
XXXV Payenka Pútuun pa mpusoke ka nii poko kanape kati kalitanee ti eket ya nkakin
ti púlunta pa peeyem pa ti ékey etikasa, etikanimo. XXXVI Etínekayini eket, kaatuko
kacukaacuk nii pumaleekoo pa, ekina ewune etikasa etikanimo. Poko epuuk Pútuun
kamma nkalitanee ti eket ya. XXXVII Móyiis náayisan picaaŋ cataŋ nii keekete ka
éfikalitoonii. La sokee la ti hilim ha hiti Pútuun pa kiti cífita ca ceecoke ca apan
cisowiit, naayonkal Ateeteyo 'Pútuun pa piti Abraham, Pútuun pa piti Isaak, Pútuun
pa piti Jakob.'✡ XXXVIII Pútuun pa pineetaat piti keekete ka pale piti keeloŋe ka, kaatuko
ti Pútuun pa an óo an oopa kaloŋa.”
XXXIX Pakakee ti pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha nkasokoo: “Ahámpaatiin,
áakupaa pitempo tak!” XL Kaatuko nene káhaañiitoo kacakan hikee hilim.

Eenucee ya ati Pútuun pa, añii ati ayme?

XLI Yéesu naasokii: “Weyme uwune pakan paka nkasok Eenucee ya ati Pútuun pa,
añii ati Dawid? XLII Dawid himuumoo asokaasok ti pakiical pa piti kícimu ka:
'Ateeteyo Pútuun pa púkupaakup niŋ Ateeteyo atoom ti hisoku:
Kéy yeniyam epees yáali,
XLIII *fo ta inci fatah ta pikamooli ti wooti ayyeno amansa ya ateyii.'*✡
XLIV “Dawid himuumoo nayonkaloo 'Ateeteyo', puume Eenucee ya áfaayini piyeno añii
ati Dawid?”

Káwasum pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha

XLV Ta pakan paka púlooŋ nkayeniyoo ta káasiitan, Yéesu naasok pinapana pa
pakateyoo: XLVI “Níwasum pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha. Poko, nkálafilafi
kaamuusool niŋ kúsool kenfakat, nkálafi lompo kapinkakicanee pinapnap ti kíliŋ ka.
Poko nkayeno ti kúkon ka keenape ka ti púluumuma pa niŋ ti hili ha henfakat ha.
XLVII Poko lompo nkacaakool piyaaŋat pa payenka pákayiinii keekete ka, kapicoop waah
wa uteyii púlooŋ. Apan niŋ kayeniyaa kaluum nkafiyo kati kacokee nii pakan keenape.
Pútuun pa efipisapii pihaŋ pakakee paka.”

XXI

Kawun kiti eyaaŋat eeleke aŋa áyiinoo eekete

I Ti oom káasiiŋuma, Yéesu naayeno kaasincanool pakan paka ti ekumpaan ya enfakat
ya eti Pútuun pa, naacuk kusaanum ka ti hiwasu mañ ti éwasuma mañ ma, emma
nkácoopii ma kati kawufan mo Pútuun pa. II Naacuk lompo eyaaŋat eeleke, aŋa áyiinoo
eekete, naawase toko uhit úsupak weetaakut nafaa. III Yéesu naasok pinapana pa
pakateyoo: “Inci pusok aluu pánipani ya: Aal a aŋuu eeleke ya ahaŋa kawufan pakan
paka púlooŋ. IV Kaatuko pakan paka, mañ ma emma nkasoolahut ma nkawase lupo,
pale akina ti palekoo naawufan púlooŋ aŋa naataake ya kati aloŋ.”

Píyisan pa piti enow Jerusalem, niŋ éñohoonii ya eti Añii An

V Fiye, pakakee ti pinapana pa nkayeno hímulu ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun
pa, niŋ pawalle pínankiin pa péewalliyanoole yo pa, niŋ pawalle pa lompo piti waah
wa weewufanee wa Pútuun pa. Yéesu naasokii: VI “Nicukaacuk eehe púlooŋ? Caanak
unca ti ékey an atacuk énankiin eenaŋiye ti ekee, efipitahalee púlooŋ.”
VII Pinapana pa nkacakan Yéesu: “Ahámpaatiin, eehuu, teyme nihikaakaay pitaako?
Weyme úfuuyisan unii kati úmeyi nii uuha ti ékey pitaako tokofiye?” VIII Yéesu
naasokii: “Nisiiŋo púsooni, an timpi acaakool aluu. Kaatuko hícump pakan éfikakey
niŋ caacawam kapisok: 'Inci yem Eenucee ya ati Pútuun pa!' niŋ ekina tom 'Caanak
ca cícoliyoo!' Timpi ninapanii. IX Pikelan pa pineetaat féefiye. Le niŋ éfipikey, fo
yáañ taako kikam niŋ ñítaakool. Niŋ nísiyaa ko timpi nife. Pikelan empuu, puloŋaa
mpílaaŋe.”
X Púful toko, nene asokii: “Mah éfimitaakoolan mah, cáwii íncitaakoolan cáwii.
XI Etaam ya éfineyiyiŋan meemak, intaako púpankul niŋ úkuuñu wenfakat uti eket ti
pisaatee peemeeŋe. Píyisan peefeyanana lompo mpucukee patiila.
XII “Pale eehuu púlooŋ hítaakumo, efikacok aluu, nkakallan aluu. Efikacoop aluu ti
púluumuma pa kati káhin aluu kíiti, nkakul aluu. Nkawufan aluu pumansa pa niŋ
pakati kikaw ka kamma inci. XIII Toko efinitaak efaah eti kakamanii inci yem ayme.
XIV Timpi niwasoolo kúnuul ti eeha innikaakaay hisoku kati nifak, XV kaatuko inci

✡ **XX:XXXVII** 20:37 Efúlii 3:6,15-16 ✡ **XX:XLIII** 20:43 Kícimu 110:1

fawufan aluu kilim ka niŋ ecohato ya. Háati oonool ti keepooke ka aluu átayini pisiiŋo
hátikin aluu niŋ ekina tom naanook aluu. XVI Pupuka aluu, pakatu aluu, ñúnu aluu,
pakan aluu niŋ pákawi aluu kakaakaay kawufan aluu pakati kikaw ka, pakakee ti aluu
efikamukee. XVII Pakan paka púlooŋ efikanat aluu kamma inci, XVIII pale háati kaahan
koonool etikiñakee ti kikaw aluu. XIX Niŋ nísikaa piliit tiw efinitaak eloŋ ya etaaluu."
XX Yéesu nene asokii: "Niŋ nicukaa Jerusalem néekinkoolee niŋ pusoocaali, ínnimeyi
nii enow eteyyo écoliyoo. XXI Fiye, keeyem ka ti mah ma miti Yutaay katey pati
pítintiŋ pa, keeyem ka Jerusalem káful, keeyem ka tíkitaaŋ saatee ya timpi kánakoonii.
XXII Kaatuko ti kunoom enkuu Pútuun pa mpikaakaay hisapu pakan etempo. Hikina
hikiicee ti hilim ha hiti Pútuun pa, fo hitaako. XXIII Efiseeñ meemak ti kunoom enkuu
ti pakaal paka keeyem ka niŋ munow niŋ keeyem ka ti káacuuwan! Kaatuko efitaako
ñíyoka ñenfakat ti mah emme, Pútuun pa mpíñiken teyii. XXIV Pakakee paka efikamukee
niŋ káakuntu, pakakee paka nkacokee nkacoopee ti hícump mah méelaaŋe. Keeneetaat
ka ti káyinan ka kutuunaa efikakakalool Jerusalem fo ta kunoom enka nkawufanii ka
efikipa."
XXV Yéesu nene asokii: "Píyisan efipiyeno ti caanak ca, ti hiim ha, niŋ ti picaaŋaŋ
pa. Ti etaam ya, kaatii ka efikiliiñool, kúsuuh ka lompo nkisap meemak, pakan
paka púlooŋ efikafe meemak, étikameyi fa éfikahin. XXVI Pakan paka efikaket niŋ
ewatate ti káamiilool heekaakaay ha pitaako ti etaam ya, kaatuko sempe sa siti patiila
éfisiyiyiŋanoolo. XXVII Tempo, efikacuk inci, Añii An, ti éwanoonii niŋ sempe niŋ ti
hamake henfakat ti pututa káatiŋu. XXVIII Fiye, niŋ eehe híyaañaa pitaako, nisiiŋo
ínnisaalino, kaatuko kafakan ka kitaaluu kúlohaniyoo-lohan."
XXIX Yéesu apipa, nene asokii hilim eehe: "Nisincan sootoo ya niŋ pikee punuun pa,
XXX emma mpíyayanii ma pihatal péeyeeni innicuk niŋ ñíkin aluu, ínnimeyi nii etiil
ya élohaniyoo-lohan. XXXI Fo lompo incuke niŋ nicukaa enke fiye ti pitaako ínnimeyi
nii cáwii ca citi Pútuun pa cílohaniyoo-lohan. XXXII Inci pusok aluu pánipani ya: Ekaay
eyye etepa eket ekina peecukut enke fiye púlooŋ nkitaakiye. XXXIII Alacana niŋ t'etaam
éfikacim pale kilim ka kutoom étikicim.
XXXIV "Nitah kunuu! Timpi níluuŋoolo ti pahaaño, ékuman niŋ ekina tom káamiilool
eloŋ ya, níwasum hinoom eehuu timpi himint aluu XXXV samat nii fa cala nemint soon.
Kaatuko éfihinowii ti pakan paka púlooŋ keeyem ka ti púlunta pa. XXXVI Timpi niŋooyal,
inniluum tan óo tan kati nitaak sempe siti hifaku ti waah wa weekaakaay wa écolii, niŋ
sempe siti pisiiŋo hátikin inci, Añii An."
XXXVII Nihanakan ha, Yéesu nayeno kakalaŋan pakan paka ti ekumpaan ya enfakat
ya eti Pútuun pa, kániim ka nakaay hiŋotu ti cítintiŋ ca enca nkasok ca "Olif".
XXXVIII Nuulap pakan paka nkáfiis piyito nkakaay pati ekumpaan ya enfakat ya
káasiitanoo.

XXII

Piteŋenool pa piti himukuyee ha hiti Yéesu

I Pahaaño pa piti hímpuul ha heetaakut ha leweño, empa nkasok pa Himuusu ha,
níhilohanii. II Ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa niŋ pikalaŋana hilim ha
heesiiŋanee ha nkayeno hiŋes fa éfikahin kapumuk Yéesu, pale nkafe pakan paka.
III Fiye, Seetaani neenako Yutas aŋa nkasok ya Iskaliyot, akee ti pupoñapoñ pa
ŋaasuwan niŋ pákasupak paka. IV Yutas naakaay hicuku ñíhampaatiin puwaaseena
pa niŋ ñíhampaatiin pakati púwuulu pa keeyeniye ka efaas ekumpaan ya enfakat ya
eti Pútuun pa kapiteŋenool puume naañaŋii kawufan Yéesu. V Insúumii meemak,
nkásiyool kati kawufanoo mañ. VI Yutas naacoon, naayeno hiŋes káasiiŋuma keenape
la afaawufanii Yéesu, kayoŋ ka peeneetaat toko.

Kaamemanool káciim ka kiti Himuusu ha

VII Hinoom ha hiti pahaaño pa hiti hímpuul ha heetaakut ha leweño níhicolii, ta
nkañaŋe ta kaawaaseen císaacii ca citi Himuusu ha. VIII Yéesu naapoñ Piyeer niŋ Saŋ
naasokii: "Nikaay canimemanool káciim ka kutuunaa kiti Himuusu ha kati uliyaa."
IX Nkacakanoo: "Peyme állafiye upimemanool ko?" X Naañahanii: "Nísiitan, niŋ
ninakiyaa ti saatee ya, efinipaakool niŋ áyiin eetiyiye élumpa eti man. Inninow pusonoo
fo ti ekumpaan eyya afaanako ya, XI innisok ati ekumpaan ya: 'Ahámpaatiin a asok,
leyme ékaap ya neeyem la naakaakaay hili káciim ka kiti Himuusu ha niŋ pinapana
pa pakateyoo?' XII Afáayisan aluu patiila ti ekumpaan ya ékaap enfakat eepayee
kaamemanool. Toko efinimemanool káciim ka kutuunaa."
XIII Nkakaay nkatook waah óo waah samat nii fa Yéesu naasokii fa. Fiye, nkamemanool
káciim ka kiti Himuusu ha.

Káciim ka kiti Ateeteyo

XIV Caanak ca cípituuno, Yéesu naayeno niŋ pupoñapoñ pa pakateyoo kati kali.
XV Naasokii: “Fa inci inhiliikane hínum hili císaacii ca citi Himuusu ha niŋ aluu le
niŋ inci facuk kúnuul. XVI Kaatuko inci pusok aluu: etineneli císaacii ca citi Himuusu
ha, fo ta eeha pahaaño pa mpútuule ha efihitaako pati cáwii ca citi Pútuun pa.”
XVII Naacoop elontoŋ eti elaan naasok Pútuun pa apalaka kiteyyo, naasok: “Nicoop
elaan eyye nipisayool aluu púlooŋ. XVIII Kaatuko inci pusok ho aluu, písik fíyooy
etinenelaan elaan fo ta cáwii ca citi Pútuun pa éficikey.”
XIX Fiye, naacoop hímpuul naasok Pútuun pa apalaka, naafiit ho, naawufanii ho,
naasok: “Aŋe eyem eniinam eewufanee ya aluu, níhin eehe kati nínawuniyam.”
XX Kapipa hili, naacoop lompo elontoŋ ya eti elaan ya naasok: “Elontoŋ eyye eti
písiyool pa péeyeeni pa piti Pútuun pa niŋ pakan etempo; elaan eteyyo ekina eyem
hísimam heeniisee ha kamma aluu. XXI Pale nisincan: Epees aŋa eekaakaay ya hífulu
ti inci, yoopiya le niŋ etoom ya ti púus pa. XXII Kaatuko inci, Añii An, faket samat nii fa
Pútuun pa mpusoke fa, pale kúnuul efikiyeno ti aŋa éefule ya ti inci.” XXIII Pupoñapoñ
pa pakateyoo nkáyaañ picakanool ayme akaakaay íhinu eehuu.

Pílaacinool pa piti aŋa eehaŋe ya pamake

XXIV Pinapana pa pakati Yéesu nkayeno pílaacinool peesowa cút ti eecukee nii akina
ayem aŋa eehaŋe ya pamake. XXV Yéesu naasokii: “Ti púlunta pa, pumansa pa
kataakaataak sempe ti pakan paka, pakati kayine ka nkálafi kapisokee píhina heenape.
XXVI Pale fotom nkaakaay piyeno ti aluu. Eemaka ya ti aluu añaŋaa piyeno nii akelan,
ati hikaw ha samat nii amiikan. XXVII Ayme ayem eemaka ya, aŋa nkawufane ya apili fo
amiikan a? Fo aŋa nkawufane ya tom hili ha? Pale inci oopa le ti pututa aluu samat nii
amiikan.
XXVIII “Nisiiŋaasiiŋo niŋ inci ti páciite pa putoom. XXIX Samat nii fa Paapaa atoom
naawufanaam fa cáwii fo lompo inci fáhin aluu nipiyeno pakati kikaw. XXX Ancuk innili
innilaan niŋ inci pati cáwii ca citoom, inniyeno ti pilemeyu pa kati ínnihin kíiti miin ma
ŋaasuwan niŋ músupak ma miti Israyel.”

Kakaman ka kiti Yéesu pilaaco pa piti Piyeer

XXXI Fiye, Yéesu naasok Simon: “Simon, Simon, síitan. Seetaani ewufaneewufan
kayine kiti káahaafeen aluu samat nii uli, kápikatinool cácuuf ca niŋ kilehut ka.
XXXII Pale inci luumaaluum kitii ancuk káyinan ka kitii timpi kiñoho puson, niŋ
áañohooniyoo peti inci mpampaŋan pakani ti káyinan.” XXXIII Piyeer naasokoo:
“Ateeteyo, inci siiŋaasiiŋo pikaayu niŋ awe ti ékuluma háati eket n’awe.”
XXXIV Yéesu naañahanoo: “Piyeer, inci pusoki, fíyooy káayiin ekutoon kúlookum
áafalaacin fo ñíhaaciil nii áameyiyam-méyi.”

Mañ, epootak niŋ káakuntu

XXXV Púful toko Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: “Ta inci mpoñe ta aluu
peeyekanut mañ, peeyekanut epootak, peeyekanut pisamata púsupiyenu, weyme
innitaakut po?” Nkasokoo: “Waah óo waah nuutaake po.”
XXXVI Naasokii: “Fiye, an eetaake mañ naacoopool mo, aŋa lompo eetaake epootak
naacoopool yo, aŋa eetaakut káakuntu anooman hísool ha hiteyoo henfakat ha
naanoom koonool. XXXVII Kaatuko inci pusok aluu: Heekiicee ha kutoom ti hilim ha hiti
Pútuun pa fo hitaako. Hisok: *'Nkacokoo samat nii áhina heenaput.'*✡ Pánipani, heekiicee
ha ti inci efihitaako.”
XXXVIII Pinapana pa pakateyoo nkasokoo: “Ateeteyo ehe úkuntu úsupak.” Naasokii:
“Fomaa.”

Kaluum ka kiti Yéesu ti cítintiŋ ca citi Olif

XXXIX Yéesu náaful ti saatee ya apikaay pati cítintiŋ ca citi Olif samat nii fa naasale
fa íhinu, pinapana pa pakateyoo nkanapool neyoo. XL Kapucol po, naasokii: “Niluum
timpi ninow ti híluuŋu.”
XLI Naateeŋo caahinkiŋ ápilaaŋii, náakilipo, naaluum: XLII “Paapaa, niŋ súumuu,
fúlan elontoŋ ya eti kúnuul enke ti inci, timpi yeno ti pásuuma pa putoom, pale ti pitii
pa.” XLIII Maleekoo néefulii alacana epipenanoo sempe. XLIV Ti oom kúnuul kenfakat
Yéesu naapenan kaluum meemak fo hásuwat ha hiteyoo níhifulii nihisotal t’etaam picuk
nii hísim.

✡ **XXII:XXXVII** 22:37 Esaya 53:12

XLV Apílitoonii ti kaluum enkuu, náañohoonii peti pinapana pa pakateyoo náatookiyii
ti hiŋotu kamma kúnuul. XLVI Naacakanii: “Weyme uwune ínniyemi ti hiŋotu? Nilito
inniluum ancuk timpi ninow ti híluuŋu.”

Hicokuyee ha hiti Yéesu

XLVII Yéesu ti káakup, kayoŋ nkícolii teyoo. Ti kayoŋ ka, intaako toko ñíhampaatiin
puwaaseena pakati Pútuun, niŋ ñíhampaatiin pakati púwuulu pa keeyeniye ka efaas
ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa, niŋ pakakee ñíhampaatiin*. Yutas, akee
ti pinapana pa ŋaasuwan niŋ pákasupak paka, ánowii hátikin. Naaloh Yéesu kati
asumpoo. XLVIII Pale Yéesu naasokoo: “Yutas niŋ hisumpu ánfule ti inci, Añii An!”
XLIX Ta pinapana pa pakateyoo nkacuke ta heekaakaay ha pitaako nkacakanoo:
“Ahámpaatiin, fo unii úfulanii úkuntu wa utoonii?” L Oonool teyii náañakii káakuntu
ka kiteyoo naafiit kaanuu káali kiti amiikan a ati awaaseena ya enfakat a. LI Pale Yéesu
naasok: “Nikat po, eehe hifomaa!” Náalik kaanuu áyiin a náakuuñan ko.
LII Fiye, Yéesu naasok ñíhampaatiin ña kéekeyii ka hicokuyoo: “Fo niñaŋaa ékey niŋ
úkuntu niŋ kikasap samat nii pucoka ekancak? LIII Hinak óo hinak inci iyyeniye niŋ
aluu ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa, nicokutam, pale, caanak ence citaaluu
niŋ citi sempe sa siti énimaan ya.”

Káalaacin ka kiti Piyeer kameye ka kiti Yéesu

LIV Fiye, nkacok Yéesu, nkacoopoo la ti ekumpaan ya eti awaaseena ya enfakat a
ati Pútuun pa. Piyeer náalaaŋ naayeniyii kanapan. LV Nkacokan seemak senfakat
ti pututa hank ha nkayeno kápikiipool so, Piyeer naayeno neyii. LVI Amiikan aal
naacukoo naayeniye toko pukol seemak sa. Naasincanoo púsooni naasok: “Ayíin aŋe
lompo ayenaayeno niŋ Yéesu!” LVII Pale Piyeer náalaacin ho naasok: “Iññáayuu, inci
míitoo!” LVIII Pifiyo caahinkiŋ, akee naacukoo naasok: “Awe lompo akee ti pinapana pa
pakateyoo!” Piyeer naasok: “Haani, inci neetaat niŋ poko.” LIX Máamun etalaŋ yoonool
eemuuse, akee naaŋiino ti hisoku: “Pánipani áyiin aŋe ayenaayeno niŋ Yéesu kaatuko
akina lompo ati Kalilee!” LX Piyeer naasok: “Haani, inci míit eeha ayyem ti hisoku!”
Akina ti káakup, tokotoko káayiin ekutoon nkílookii.
LXI Ateeteyo náayesoonii naasincan Piyeer táh. Piyeer náanawuno hilim eeha
Ateeteyo naasokoo ha: “Fíyooy, káayiin ekutoon kúlookum áafalaacin fo ñíhaaciil nii
áameyiyam-méyi.” LXII Náaful tíkitaaŋ naakooŋ meemak.
LXIII Pákayiin paka keeyeniye ka efaas Yéesu nkápalahooloo nkalenkenoo, nkasapoo.
LXIV Nkacenk ñíkinoo nkasokoo: “Yaamakool! Sok unii ayme ayemuu ti hisapu?”
LXV Nkateñaloo niŋ hícump kikee kilim.

Yéesu hátikin píhina kíiti ya

LXVI Cipilap, ñíhampaatiin ña pakati Pusuwif pa, niŋ ñíhampaatiin puwaaseenapa
pakati Pútuun pa, niŋ pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha nkaconcool. Yéesu
náacoopiyee hátikinii. LXVII Nkacakanoo: “Sok unii fo awe yem Eenucee ya ati Pútuun
pa?” Yéesu naañahanii: “Niŋ inci ñahanaa aluu, étiniyinanam. LXVIII Niŋ inci cakanaa
aluu, etiniñahanam. LXIX Pale písik fíyooy, inci, Añii An, fayeno ti epees yáali eti Pútuun
pa piti sempe.” LXX Poko púlooŋ nkacakanoo: “Awe aŋuu yem Añii Pútuun?” Yéesu
naañahanii: “Aluu himuum aluu nisoke nii inci yem akina.”
LXXI Fiye, nkasok: “Usoolahutaa hísiyu hiti an eetantake! Usíyaasi ho ti putumoo!”

XXIII

Yéesu hátikin Pilaat

I Ta nkapaye ta hísiyu Yéesu pákupaloo, ñíhampaatiin ña nkalito ti coonool, nkacoop
Yéesu hátikin Pilaat, ati hikaw ha hiti Yutaay. II Kapucol nkáyaañoo hinooku nkasok:
“Ayíin aŋe nuutooke ti kanoŋan pakan unaa, naakitii cooy kúncoo ya eti Sesaal, amansa
ya enfakat a ati Room, apan naasokoolo nii akina ayem Eenucee ya ati Pútuun pa,
amansa ya.”
III Pilaat naacakan Yéesu: “Awe yem amansa ya ati Pusuwif pa?” Yéesu naañahanoo:
“Awe soke ho.” IV Pilaat naasok ñíhampaatiin puwaaseenapa pakati Pútuun pa niŋ
kayoŋ ka: “Inci cukut heewune áyiin aŋe kati áhinee kíiti.” V Pale, nkaŋiino kapisok:
“Ti pakalaŋanaloo naayem ti kanoŋan pakan paka. Kalilee náacookii, náanapii ti mah
ma miti Yutaay púlooŋ, fiye ácoliyoo le.”

Yéesu hátikin Helot

---

* **XXII:XLVII** 22:47 Luk akiicaakiic kikee kilim enke ti 5:52.

VI Pilaat ápisi eehe naacakan: “Fo áyiin aŋe ati Kalilee?” VII Ta náasiye ta nii Yéesu
ti mah emma Helot naayekane ma náafulii, naasokii kacoopoo pateyoo, ti oom caanak
Helot naayeno Jerusalem.
VIII Helot ásiyaasi hiti Yéesu, náalafiyoo hicuku ta infiyye. Náayinan nii afaacukoo ti
íhinu heecukantee ha nihicukee. Fiye naacukoo, ínsuumoo meemak. IX Naacakanooloo
meemak, pale Yéesu añahanutoo máati poonool. X Ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati
Pútuun pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiiŋanee ha nkayeno toko nkanookoo niŋ sempe.
XI Helot niŋ pusoocaali pa pakateyoo, nkápalahool Yéesu nkalenkenoo nkáwiiniyanoo.
Nkásooloo hísool heewalla nkañahanoo pati Pilaat. XII Púcook puu, Pilaat niŋ Helot an
niŋ akamooloo, pale hinoom eehuu nkáwiyool.

Ihínuyee kíiti ya eti Yéesu apite amukee

XIII Fiye, Pilaat naayonkal nantoonool ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa,
ñíhampaatiin ña niŋ pakan paka, XIV naasokii: “Nícoopiyaam-coop áyiin aŋe innisok:
'Akina ayem ti kanoŋan pakan paka.' Nisincan, hátikin aluu inci incakanooloo ti eeha
inninookoo ha, pale cukut heewune fanfaŋ kati áhinee kíiti. XV Háati Helot lompo
acukut la naamuuyene, kamma náañahaniyoo unaa. Pánipani, áyiin aŋe áhinut waah
ewwa efuuwun kati amukee. XVI Ekina ewune, inci fáhin apisapee, nkatanoo.”
[XVII] XVIII Ti coonool kayoŋ ka púlooŋ nkíceekii: “Mukoo! Nkatan unii Palapas!”
XIX (Palapas akuleekul kamma naanoŋane pakan paka fo nkátaakoolane ñíhampaatiin
saatee ya, naamuk an.) XX Fiye, Pilaat náalafi kakatan Yéesu, nene ákup niŋ kayoŋ
ka. XXI Pale kayoŋ ka nkutowo ti hiceeku meemak: “Pempeŋoo ti kuluwaa ya!
Pempeŋoo ti kuluwaa!” XXII Fiye, Pilaat naacakanii píhaaciyenu: “Ayíin aŋe, weyme
náahine weenaput? Inci cukut waah ewwa efuuwun kati amukee. Inci fáhin apisapee,
nkatanoo.” XXIII Pale nkutowo ti kaaceeceekool kipisok: “Pempeŋoo ti kuluwaa!” Ti
pikelan, kilimii nkihaŋ sempe. XXIV Fiye, Pilaat naacoon íhinu eeha nkasokoo ha.
XXV Naakatan Palapas, aŋa nkasokoo ya akatan, eekulee ya kamma naanoŋane pakan
paka fo nkátaakoolane ñíhampaatiin saatee ya, naamuk an. Pale naasok pusoocaali pa
káhin Yéesu samat nii fa Pusuwif pa nkálafiye fa.

Kaapempeŋee ka kiti Yéesu

XXVI Ta nkayeniye ta hicoopu Yéesu, nkapaakool niŋ áyiin ati Silen aŋa nkasok
Simon, eeyeniye énakoonii ti saatee ya. Pusoocaali pa nkacokoo, nkatiyanoo kuluwaa
ya apinow puson Yéesu. XXVII Kayoŋ kenfakat nkiyeniyoo kanapan, pakaal pakati
Jerusalem nkayeno pukooŋ niŋ esampoolo kiteyoo. XXVIII Yéesu náayesoonii lipa teyii
naasokii: “Pakaal Jerusalem, timpi nikooŋ kutoom, nikooŋ kitaaluu niŋ kiti epuuk aluu!
XXIX Nisincan, caanak unca ti ékey ta efikasok ta: 'Kayihaa picaakonta pa, keetaapala
kataak añii niŋ payenka taapala kácuuwan ka.' XXX Ti oom caanak,
'pakan paka efikasok pítintiŋ pa: "Nínowii toonii!"
niŋ mítintiŋ ma: "Níwufalool unii!"'✡
XXXI “Kaatuko niŋ káhinaa pínapaati fiye ti enuun ya eemaaña ya, puume eficuk ti
enuun ya eesuuce ya?”
XXXII Nkacoopool lompo pikancak pákasupak kati kamukee ti coonool niŋ Yéesu.
XXXIII Kapucol la nkasok la “Esent”, pusoocaali pa nkapempeŋ Yéesu ti kuluwaa ya.
Nkapempeŋ toko lompo pikancak pa pákasupak paka, oonool epees yáali, akee ya epees
yaamay. XXXIV Yéesu naasok: “Paapaa, ponketii kamma nkámiit eeha nkayem ti íhinu.”
Pusoocaali pa nkañak kaakaaw kápipaacinool wañ wa uteyoo.
XXXV Kayoŋ ka nkiyeno toko kaasincan. Ñíhampaatiin Pusuwif pa nkayeniyoo
káapalahool nkalenkenoo, nkasok: “Pakakee pakan naafakane, afakanoolo, iyyema
akina ayem Eenucee ya ati Pútuun pa, eemamalee ya”. XXXVI Pusoocaali pa lompo
nkayeniyoo caalenken, nkalohoo nkawufanoo elaan eesipe. XXXVII Nkasok: “Niŋ awe
yem amansa ya ati Pusuwif pa, fakanoolo!” XXXVIII Patiila ti hikawoo intaak pakiical
peesoke: “Aŋe AYEM AMANSA YA ATI PUSUWIF PA.”
XXXIX Akee ti pikancak pa eepempeŋee ya naateñaloo: “Fo aaneetaat Eenucee ya ati
Pútuun pa? Fakanoolo infakan lompo unii!” XL Pale akee ya naafet teyoo naasok:
“Aafeyut fala Pútuun, awe páyemali ti ñíseeña ña ñoonool ña ñiti eket ya neyoo?
XLI Anii, páhinal kíiti ya etaanii ecoonoolaa-coonool kamma immaayemaa ti cooy
páhinal anii peenaput pa, pale áyiin aŋe áhinut waah weenaput.”
XLII Naasok: “Yéesu, náwuniyam naayeniyaa ti elemeyu ya etii.” XLIII Yéesu
naañahanoo: “Inci pusoki pánipani ya: Hinoom ha hiti fíyooy aafayeno niŋ inci
alacana.”

✡ **XXIII:XXX** 23:30 Hoseya 10:8

Eket ya eti Yéesu

XLIV Máamun caanak ca ti kikaw, énimaan neeyeno ti mah ma púlooŋ fo sitalaŋ
síhaaciil, XLV caanak ca inciyolo. Kahuuy ka kenfakat ka keeyem ka páhantuwa
ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa nkihaaco ti pututa. XLVI Yéesu naaceek niŋ
kaawiiluyoo, naasok: “Paapaa! Ti sipeesi inci iyyenane yaanam!” Apipa hisoku hilim
eehuu, naaket. XLVII Ahámpaatiin asoocaali ya, apucuk eehuu náamul Pútuun pa,
naasok: “Pánipani, áyiin aŋe eecoonoole!”
XLVIII Kayoŋ ka púlooŋ kéekeyii ka kaasincan kapucuk heetaakiye ha nkatiyo sipeesii,
nkañoho niŋ esampoolo. XLIX Yéesu pákawiyoo fiye púlooŋ niŋ pakaal paka kéenapoolii
ka neyoo kápiliŋ Kalilee nkasiiŋo pílaaŋ, nkayeno kaasincan heetaakiye ha.

Ehok ya eti Yéesu

L-LI Intaako áyiin caacawoo Josef, ati saatee ya eti Pusuwif pa eyya nkasok ya
Alimataay. Ayíin eenape, naacoonool, naayeno hítuulu ékey ya eti cáwii ca citi Pútuun
pa. Naayeno akee ti ñíhampaatiin píhina kíiti ya pale asayanut eeha pákawiyoo nkacoke
ha, nkáhin. LII Naakaay pati Pilaat naacakanoo ehunuŋ ya eti Yéesu. LIII Púful toko
náawananii ehunuŋ ya ti kuluwaa ya, naakuup yo niŋ kahuuy kiti ehok, naahokoo ti
hiyaak heewakee ti énankiin la ammeya nii an ataapala ahokee. LIV Iyyeno hinoom hiti
kaamemanool, le niŋ hinoom ha hiti kayeno ka kiti Pusuwif pa éfihiyaañ.
LV Pakaal paka kéenapoolii ka niŋ Yéesu kápiliŋ Kalilee nkanow ti Josef nkacuk
hiyaak ha niŋ fa ehunuŋ ya neehintanee fa lupo. LVI Púful toko nkañoho pati saatee
ya, nkamemanool munucu niŋ man méesuume haaw miti kaamaamool ehunuŋ ya. Ti
hinoom ha hiti kayeno ka, nkáyekunoolo samat nii hilim ha heesiiŋanee ha fa nihisoke
fa.

XXIV

Pilito pa piti Yéesu ti eket ya

I Hinoom ha hiti kayeno ka kiti Pusuwif pa nihimuus, eti kacom eteyyo, mpucom
mic, pakaal paka nkakaay pati hiyaak ha. Nkacoopool munucu ma niŋ man ma
méesuume ma haaw emma nkamemanoole ma. II Incakatook énankiin ya eepantane
ya putum hiyaak ha néepalinkanee. III Nkanako, pale kacukut ehunuŋ ya eti Ateeteyo
Yéesu. IV Kámiit fa éfikamiilool. Tokotoko, pákayiin pákasupak nkáfulii teyii niŋ wañ
weemiñale tas. V Ewatate enfakat neeyeno neyii, nkásitan. Pákayiin paka payenkuu
nkasokii: “Weyme uwune ínniyemi ti hiŋes ti keekete ka aŋa eeyem ya kaloŋa?
VI Aneetaat le, alitaalito ti keekete ka! Nínawuno eeha naasoke ha aluu ta naayeniye
ta Kalilee: VII 'Inci, Añii An, fo inci ufanee ti sipees pumuuyena pa. Fapempeŋee ti
kuluwaa ya, ti hinoom ha híhaaciyenu ha fálitoonii ti eket ya.'” VIII Fiye, nkánawuno
kilim ka kiteyoo.
IX Pakaal paka páfulaliyii pati hiyaak ha, nkañoho, nkakaman eehe pupoñapoñ pa
ŋaasuwan niŋ oonool a niŋ pakakee pinapana pa púlooŋ. X Keekamane ka eehe
pupoñapoñ pa kayem Mari ati Makatala, Yowanna, Mari íññaa ya ati Saak niŋ pakakee
pakaal keeyeniye neyii. XI Pale pupoñapoñ pa kacokut ho nii hilim heetaake hikaw,
káyinanutii. XII Toko fiyaaw, Piyeer naalito niŋ katey fo pati hiyaak ha, náacuuhan
acukut ehunuŋ fo kahuuy ka kiti ehok ya lamma. Naañoho pateyoo, ínnimoo ti
heetaakiye ha.

Pítin pa piti Emmawus

XIII Ti hinoom ha hoonool huu, pinapana pákasupak pakati Yéesu nkayeno pikaayu ti
cisaatee enca nkasok Emmawus, ti pututa etenco niŋ Jerusalem sikilomeetal ŋaasuwan
niŋ yoonool. XIV Nkayeno kákupat heetaakiye ha púlooŋ. XV Ta nkayeniye ta kákupat
niŋ pílaacinool, Yéesu himuumoo náakoliyii, naanapool neyii. XVI Nkacukoo pale waah
nuukitii hikiiwuyoo.
XVII Yéesu naacakanii: “Weyme ínnikupat ti pítin aluu?” Nkasiiŋo niŋ páciiteyii.
XVIII Oonool teyii, caacawoo Kileyopas naasokoo: “Fo awe lammayi yem Jerusalem
akaawoola éemiit heetaakiye ha ti kunoom enke?” XIX Yéesu naacakanii: “Hikina hiyem
eeheyme?” Nkañahanoo: “Heetaakiye ha Yéesu ati Naasalet. Ayenaayeno ayaamakoola
enfakat hátikin Pútuun pa niŋ pakan paka púlooŋ, náhin páhinal penfakat, náakup
niŋ sempe. XX Ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa niŋ ñíhampaatiin ña
pakatuunaa nkawufanoo pakati Room kati káhinoo kíiti nkamukoo, nkapempeŋoo
ti kuluwaa ya. XXI Pale unii, núuyinan hínum nii akina akaakaay kafakan Israyel.
Apan ti eehe fiye púlooŋ, fíyooy yem hinoom ha híhaaciyenu ha ta eehe nihitaakiye
ta. XXII Pakakee pakaal ti kayoŋ ka kutoonii nkaliimanool unii. Káfiisaafiis nuulap

kapikaay pati hiyaak ha, XXIII kacukut ehunuŋ ya eteyoo. Nkáñohoonii, nkasok unii
nii pumaleekoo nkacuke mpusokii nii oopa kaloŋa. XXIV Pakakee ti kayoŋ ka kutoonii
nkakaay pati hiyaak ha, nkatook samat nii pakaal paka fa nkasoke fa pale kacukut
Yéesu."
XXV Fiye, Yéesu naasokii: "Aluu niyem pusoŋ, nicasut ti káyinan eeha púlooŋ
piyaamakoola pa nkasoke ha! XXVI Fo Eenucee ya ati Pútuun pa añaŋut hicuku kúnuul
enke apite anako ti hamake ha hiteyoo?" XXVII Púful toko, naayeniyii kakaman heesokee
ha teyoo ti pakiical pa púlooŋ piti Pútuun pa, ápucook ti pakiical pa piti Móyiis fo ti
pakiical pa piti piyaamakoola pa púlooŋ.
XXVIII Ta nkalohane ta cisaatee ca enca nkayeniye ca tenco pikaayu, Yéesu náahin fiye
nii himuusu. XXIX Pale nkaŋiiniyoo ti hisoku: "Yeno le niŋ unii, kamma ínciniimiye,
apan caanak ca unca ti ékey hicoku." Naanako, naayeno neyii. XXX Ta nkayeniye
ta kati kali, naacoop hímpuul ha naasok Pútuun pa apalaka, naafiit ho naawufanii.
XXXI Ñíkinii íññipankino nkakiiwoo pale naayemaŋ teyii feles. XXXII Nkasokoolo: "Fo
saan anii sisaput ti pítin pa, ta náahine ta kunuu anii kípipankino ti heesokee ha ti
pakiical pa piti Pútuun pa?"
XXXIII Tokotoko, nkalito mpacas, nkañoho Jerusalem. Incakatook pupoñapoñ pa
ŋaasuwan niŋ oonool a la nkaconcoole la niŋ pakakee paka, XXXIV ti hisoku: "Pánipani,
Ateeteyo ayitaayito ti eket ya! Afúliyooful ti Simon!" XXXV Pinapana pa pákasupak paka
payenkuu, nkakamanii heetaakiyii ha ti pítin pa niŋ puume nkakiiwe Yéesu ta naafiite
ta hímpuul ha.

Efúlii ya eti Yéesu ti pinapana pa pakateyoo

XXXVI Poko ti hisoku ha eehuu, Yéesu himuumoo náafulii ti pututayii naasokii:
"Kásuumaay kiyeno niŋ aluu!"
XXXVII Nkáyolino, nkafe, incukii nii áfulaful nkacuke. XXXVIII Pale Yéesu naasokii:
"Weyme uwune inniliim? Weyme uwune innitaak pámiiloolal empuu? XXXIX Nisincan
sipeesam niŋ wootam, aŋe inci himuumam! Nílikam innisincanam! Afúlaful ataakut
enii niŋ picec, inci taakaataak samat nii fa innicuke fa." XL Ta naayeniye ta hisoku eehuu,
náayisanii sipeesoo niŋ wootoo. XLI Innímii nkameeŋ niŋ pásuuma fo nkáyinanut.
Yéesu naacakanii: "Nitaakut le waah uti hili?" XLII Nkawufanoo pífiitiin yoon eesowee.
XLIII Naacoop po, naali po hátikinii.
XLIV Fiye, Yéesu naasokii: "Ta inci iyyeniye ta niŋ aluu, sokaasok aluu: 'Heekiice ha
púlooŋ kutoom ti hilim ha heesiiŋanee ha hiti Móyiis, ti pakiical pa piti piyaamakoola
pa niŋ ti pakiical pa piti kícimu ka, eehuu púlooŋ fo hitaako.'" XLV Fiye, Yéesu
náapankin kunuuwii kati kási pakiical pa piti Pútuun pa. XLVI Naasokii: "Ehe heekiicee
ha: Fo Eenucee ya ati Pútuun pa aket, ti hinoom ha híhaaciyenu ha náalitoonii ti
eket ya. XLVII Ti caacawoo, ehe eeha nkakaakaay ha káatuunan pakan paka púlooŋ,
nkácook Jerusalem: 'Níwunko umuuyen wa utaaluu Pútuun pa kati puponket wo aluu
ti caacawoo.' XLVIII Aluu niyem keetantake ka eehe púlooŋ. XLIX Inci fápoñii aluu eeha
Paapaa atoom náayinanane ha. Pale fo niyeno ti saatee eyye fo ta sempe sa siti patiila
éfisiwanoonii ti aluu."

Pisilo pa piti Yéesu alacana

L Púful toko, Yéesu naacoop pinapana pa pakateyoo fo kalohan cisaatee ca citi
Petani. Náaseepin sipeesoo naasampanii. LI Ta naayeniyii ta kaasampan, naakatanii,
náaseepinee alacana. LII Pinapana pa pakateyoo nkákilipo, nkayeniyoo hímulu,
nkañoho Jerusalem niŋ pásuuma penfakat. LIII Nkayeno tan óo tan hímulu Pútuun pa
ti ekumpaan ya enfakat ya.